

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η απεικόνιση των ατόμων με αναπηρία μέσα από την παιδική
λογοτεχνία**

The portrayals of people with disabilities in children's literature

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΛΕΞΙΟΥ ΝΙΚΟΛΕΤΑ

ΑΕΜ: 4367

ΕΠΟΠΤΡΙΑ: ΠΛΙΟΓΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ, ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

**Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΡΙΑ: ΓΚΙΑΟΥΡΗ ΣΤΕΡΓΙΑΝΗ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ**

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

Copyright © Νικολέτα Αλεξίου, 2023.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν στη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΜΕΡΟΣ Α': ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	9
1. Το σύγχρονο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο	9
1.1 Παιδική ηλικία και λογοτεχνία	9
1.2 Παιδικότητα & λογοτεχνικό κείμενο	10
1.3 Το παιδί αναγνώστης στην παιδική λογοτεχνία.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	11
2. Ειδική αγωγή και άτομα με αναπηρία.....	11
2.1 Νομικό θεσμικό πλαίσιο.....	11
2.2 Οπτική της Αναπηρίας.....	12
2.3 Το ιατρικό-βιολογικό, κοινωνικό-οικοσυστημικό, ταυτότητας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκπαίδευσης μοντέλο για την αναπηρία.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	13
3. Η αναπηρία και η κοινωνική δικαιοσύνη.....	13
3.1 Η αναπηρία ως μειονότητα	13
3.2 Η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες	14
3.3 Η συμβολή της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.....	15
3.4 Ενταξιακή εκπαίδευση	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	17
4. «Αναπηρία»	17
4.1 Μορφές αναπηρίας	17
4.1.1 Άτομα με Κινητική Αναπηρία	18
4.1.2 Άτομα με Κώφωση	18
4.1.3 Άτομα με Νοητική Αναπηρία	19
4.1.5 Άτομα με Σύνδρομο Down	20
4.1.6 Άτομα με Σωματική Αναπηρία	20
4.1.7 Άτομα με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος	21
4.1.8 Άτομα με ΔΕΠΥ-Υ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας)	21
4.1.9 Άτομα με Σακχαρώδη Διαβήτη.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	23
5. Παιδική λογοτεχνία και άτομα με αναπηρία.....	23
5.1 Η Αναπηρία στο εικονογραφημένο βιβλίο.....	23
5.2 Ετερότητα στα παιδικά λογοτεχνικά παραμύθια.....	24

5.3 Οικογένεια-σχολείο & παιδιά με αναπηρία	24
ΜΕΡΟΣ Β': ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	26
6.Μεθοδολογία έρευνας.....	26
6.1 Σκοπός Έρευνας και Ερευνητικά Ερωτήματα	26
6.2 Υλικό έρευνας	27
6.3 Μεθοδολογία έρευνας.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο	28
7.1 Θεματική ανάλυση	28
7.2 Χαρακτηριστικά ερευνητικού δείγματος	30
7.3 Κωδικοποίηση Δεδομένων.....	33
7.4 Ευρήματα	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο	47
8.1 Συμπεράσματα ανάλυσης.....	47
8.2 Περιορισμοί Έρευνας-Προτάσεις.....	50
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	51
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	54
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	57

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο «Η απεικόνιση των ατόμων με αναπηρία μέσα από την παιδική λογοτεχνία». Αρχικά, θέλω να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής μου εργασίας Πλιόγκου Βασιλική, Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας για τον πολύτιμο χρόνο, την καθοδήγηση που διέθεσε και το ουσιαστικό ενδιαφέρον της, κατά την διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μου εργασίας.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Γκιαούρη Στεργιανή αναπληρώτρια καθηγήτρια του τμήματος, η οποία δέχτηκε να βαθμολογήσει την πτυχιακή μου εργασία. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους διδάσκοντες και όλες τις διδάσκουσες, τη συμβολή των οποίων θεωρώ τεράστια στην ολοκλήρωση των σπουδών μου. Μέσα από αυτή, κατάφερα να αγαπήσω τη λογοτεχνία για τα παιδιά και να πραγματοποιήσω την έρευνα μου.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους Γονείς μου, αρωγούς και υποστηρικτές των προσπαθειών μου για την πολύτιμη στήριξη, το ενδιαφέρον και την συμπαράσταση τους κατά την διάρκεια των σπουδών μου, οι οποίοι με ενθάρρυναν και με υπέμειναν να ολοκληρώσω τις σπουδές μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός του παρόντος ερευνητικού θέματος, ορίζεται η διερεύνηση των απεικονίσεων διαφόρων μορφών αναπηρίας, μέσα από τα κείμενα παιδικής λογοτεχνίας και της σχέση τους με την οικογένεια, το σχολείο και το φιλικό τους περιβάλλον. Επιχειρείται δηλαδή, μέσα από τις ιστορίες των ηρώων/ηρωίδων, κυρίως παιδιών νεαρής ηλικίας, να ερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο βιώνουν την καθημερινότητα τους στο σχολείο και γενικότερα στην κοινωνία.

Ακόμη, μέσα από τα παιδικά κείμενα, που εξετάζονται, εντοπίζονται οι στάσεις, που πρέπει να υιοθετούν τα νεαρά άτομα, χωρίς να διαιωνίζονται οι στερεοτυπικές αντιλήψεις. Για το λόγο αυτό, ως μεθοδολογική στρατηγική επιλέγεται η ανάλυση περιεχομένου. Πρόκειται για μια ερευνητική διαδικασία, η οποία εφαρμόζεται στην ποιοτική έρευνα. Με αντικειμενικότητα και συστηματικότητα αναλύονται τα δεδομένα του κειμένου και μελετάται το κοινωνικό φαινόμενο της αναπηρίας, που βιώνουν τα δρώντα υποκείμενα, ώστε να προωθηθεί η κοινωνική τους ένταξη.

Τέλος, από τα ευρήματα της έρευνας, η ανάλυση περιεχομένου έδειξε, ότι τα παιδιά με αναπηρία πολύ συχνά υφίστανται διακρίσεις και στιγματίζονται από κάποια άλλα παιδιά. Μέσα από την λογοτεχνία, ξεδιπλώνεται και καλλιεργείται η ενσυναίσθησης και η αποδοχή απέναντι σε αυτά τα παιδιά. Χωρίς να διαφέρουν με τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης, τους εξασφαλίζονται ίσες ευκαιρίες και συμμετοχή στην κοινωνία. Έτσι, αναμένεται να περνούν ευχάριστα και δημιουργικά το χρόνο τους μαζί με τα συνομήλικα άτομα.

Λέξεις κλειδιά: Παιδική λογοτεχνία, παιδιά με αναπηρία, μορφές αναπηρίας

ABSTRACT

The aim of this research topic is to investigate the portrayals of various forms of disability through children's literature texts and their relationship with the family, school and their friendly environment. In other words, through the stories of the heroes/heroines of children's literature, mainly children of a young age, it is attempted to investigate the way in which they experience their everyday life at school and in society in general.

Through the nine texts of children's literature that are examined, the attitudes that young people should adopt in order to empathetically accept children with disabilities, without perpetuating stereotypical perceptions. For this reason, content analysis is chosen as the methodological strategy. It is a research process, which is applied to qualitative research. The texts are analyzed objectively and systematically and the social phenomenon of disability, experienced by the acting subjects, is studied in order to promote their social integration.

Finally, from the findings of the survey, the content analysis showed that children with disabilities are very often discriminated against and stigmatized by other children. Through literature, empathy and acceptance towards these children is developed and cultivated. No different from typically developing children, they are guaranteed equal opportunities and participation in society. Thus, they are expected to spend their time pleasantly and creatively with people their own age.

Keywords: children's literature, children with disabilities, forms of disability

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναπηρία των παιδιών αποτελεί ίσως από τα σημαντικότερα κοινωνικά φαινόμενα έως σήμερα και μια από τις βασικές προτεραιότητες της κοινωνίας. Τα κείμενα παιδικής λογοτεχνίας αποτέλεσαν αφετηρία για τη μελέτη μιας σειράς κειμένων, τα οποία εστιάζουν σε θέματα ετερότητας. Αφορούν παιδιά, που δεν είναι πλήρως λειτουργικά. Γεγονός, που τα καθιστά περισσότερο ευπαθή, με στόχο την κοινωνική ένταξή τους στην κοινωνία.

Για το λόγο αυτό, μελετήθηκαν αρκετά λογοτεχνικά κείμενα που διαπραγματεύονται το φαινόμενο της αναπηρίας, ώστε από τη νεαρή ηλικία να ευαισθητοποιηθούν οι νεαροί/νεαρές σε θέματα διαχείρισης της διαφορετικότητας, όπως αυτή της αναπηρίας. Με τον τρόπο αυτό, αποδεικνύεται, ότι υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις αναπηριών και παρά τις δυσκολίες, που αντιμετωπίζουν τα άτομα στην καθημερινότητά τους δεν τους καθιστά ανίκανους/ανίκανες.

Στην παρούσα έρευνα, η θεματική ανάλυση κειμένων παιδικής λογοτεχνίας, που διερευνήθηκε αφορούσε διάφορες μορφές αναπηρίας. Σκοπός ήταν η διερεύνηση αυτών των μορφών από παλαιότερη αλλά και από σύγχρονη παιδική λογοτεχνία. Από την ανάλυση διαπιστώθηκε, ότι οι ήρωες/ηρωίδες των ιστοριών είναι παιδιά, μέσα από τις οποίες περιγράφεται ο αγώνας, που δίνουν καθημερινά, για να απολαμβάνουν αγαθά ίσα με τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης. Αντικείμενο μελέτης, αποτέλεσαν οι δεσμοί επικοινωνίας, η εμπλοκή του σχολείου και ο ρόλος της οικογένειας για την διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Ακόμη, διερευνήθηκαν οι σχέσεις που διαμορφώνουν τα ανάπηρα άτομα με το κοινωνικό περίγυρο τους αλλά και τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται το πρόβλημά τους.

Ολοκληρώνοντας, ενδεικτικά η εργασία δομείται ως εξής: αρχικά αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο, εστιάζοντας στο εικονογραφημένο παιδικό υλικό και πως ανταποκρίνεται στη παιδική ηλικία. Γίνεται αναφορά, στο θεσμικό νομικό πλαίσιο αποσαφηνίζοντας την έννοια της αναπηρίας σε σχέση με την ειδική αγωγή. Ακολούθως, περιγράφονται οι διάφορες μορφές αναπηρίας, με έμφαση στις μορφές που θα αναλυθούν στην έρευνα. Στο τελευταίο κεφάλαιο των θεωρητικών προσεγγίσεων, εξετάζεται το εικονογραφημένο βιβλίο προσδιορίζοντας και αναπαριστώντας, την αναπηρία.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. Το σύγχρονο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο

1.1 Παιδική ηλικία και λογοτεχνία

Σύμφωνα με την Κανατσούλη (2018), ως σύγχρονο εικονογραφημένο βιβλίο χαρακτηρίζεται αυτό που χρονολογείται μετά το 2000. Κατά καιρούς, έχουν προταχθεί ορισμοί της λογοτεχνίας, οι οποίοι βασίζονται στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα λογοτεχνικά κείμενα από τα παιδιά. Βάση ποιων χαρακτηριστικών διαφοροποιείται το παιδί από το ενήλικο άτομο. Η διαφοροποίηση έγκειται στο βαθμό των εμπειριών και όχι στο είδος. Καθώς, τα κριτήρια αξιολόγησης, είναι τα ίδια με αυτά, που διέπουν γενικότερα τη λογοτεχνική κριτική.

Ειδικότερα, τα κείμενα της παιδικής λογοτεχνίας, δίνουν έμφαση στον αυθορμητισμό του παιδιού, στην μικρότερη ικανότητα για συγκέντρωση και στην αδυναμία για αφηρημένη σκέψη. Παρουσιάζονται πιο αισιόδοξα, με ξεκάθαρο πλαίσιο, με έντονη και γρήγορη πλοκή, ευνοώντας την ενεργητική στάση. Αποφεύγονται οι πολλές παρεκβάσεις και οι ιστορίες έχουν μια αμεσότητα. Αντίθετα, η λογοτεχνία ενηλίκων περιέχει πιο καταθλιπτικά κείμενα, που ευνοούν μια πιο παθητική στάση με διάλογο και γεγονότα. Και στις δυο περιπτώσεις, η λογοτεχνία προσφέρει την ίδια απόλαυση στα μεγαλύτερης όσο και νεαρότερης ηλικίας άτομα.

Αρκετοί/Αρκετές μελετητές/μελετήτριες συγκλίνουν την θεωρία τους, ισχυριζόμενοι, την ευχαρίστηση και την πηγαία συγκίνηση, που εκφράζουν τα παιδικά λογοτεχνικά κείμενα στα βασικά χαρακτηριστικά της παιδικής ψυχής, δηλαδή, τη φαντασία, την απλότητα και τον ενθουσιασμό. Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η Oberstein, στο κείμενο του Μαλαφάντη & Μυλωνάκη (2021) υποστηρίζοντας, ότι καθοριστικό κριτήριο για την ποιότητα της παιδικής λογοτεχνίας δεν είναι μόνο ο βαθμός ο οποίος κερδίζει το ενδιαφέρον των παιδιών με βασικό θεμέλιο τη διασκέδαση αλλά και ο/η συγγραφέας. Οφείλει, να χαρακτηρίζεται από ευσυνειδησία και να λαμβάνει υπόψη του/της τις ψυχικές ανάγκες των παιδιών.

1.2 Παιδικότητα & λογοτεχνικό κείμενο

Στη λογοτεχνία, το κείμενο παράγει ιδεολογικά σχήματα, που βασίζονται στη φανταστική εικόνα των ενηλίκων για την παιδική ηλικία, με την οποία τα παιδιά οφείλουν να ευθυγραμμιστούν. Σύμφωνα με τον Peter Hollindale (1997), η έννοια της παιδικότητας, αποτελεί χαρακτηριστικό τόσο των παιδιών όσο και των ενηλίκων. Στη προσπάθεια αυτή, διαπραγματεύεται, ότι παιδικότητα είναι ‘το να είναι κανείς παιδί’’: να πειραματίζεται, να διαθέτει φαντασία, να χαρακτηρίζεται από δυναμικότητα και ζωντάνια. Την ίδια στιγμή, το παιδί, βιώνει παροντικά την εμπειρία μέσα από την παιδικότητα των ενηλίκων, η οποία αντανακλά την παιδική ηλικία και καθορίζεται από τις αναμνήσεις, τα ιδανικά και τις προσδοκίες του στο παρελθόν. Ως αποτέλεσμα, τόσο στους/στις ενηλίκους/ενήλικες όσο στα νεαρά άτομα, ένα λογοτεχνικό έργο, έχει διαφορετικό αντίκτυπο.

1.3 Το παιδί αναγνώστης στην παιδική λογοτεχνία

Εξετάζοντας τους σύγχρονους θεωρητικούς, φαίνεται, ότι το παιδί ανταποκρίνεται στη λογοτεχνία, όπως και ο/η ενήλικος/ενήλικη, εφόσον έχει καλλιεργήσει σε έναν βαθμό την επαφή του με το ανάγνωσμα (Κανατσούλη, 2018). Παράλληλα, από την οπτική της Margaret Meek, στη θεωρία της Κανατσούλη (2018) επισημαίνονται και κάποιες δυσκολίες ως προς τη κατανόηση του βιβλίου από τα παιδιά. Οι δυσκολίες, έγκειται στη σύλληψη του νοήματος και κατ’ επέκταση, ξετυλίγονται μέσω των «κανόνων του “παιχνιδιού” της ανάγνωσης».

Για τους έμπειρους αναγνώστες κατά τον Χαντ (2001), η ανάγνωση ενός βιβλίου, στην περίπτωση του μικρού παιδιού, που ακόμα δεν έχει κατακτήσει την ικανότητα της εμβάθυνσης και των πολλαπλών ερμηνειών, η επανανάγνωση συνιστά κατά κύριο λόγο συναισθηματική εμπειρία, κατά την οποία αναβιώνει την ευχαρίστηση ή τη χαλάρωση που του προκαλεί μια αφήγηση. Αλλά πολύ περισσότερο, πλάθει, διαμορφώνει τον χαρακτήρα του.

Μέσα στις φανταστικές μικρές ιστορίες, τα παραμύθια, τους μικρούς ήρωες και την πλούσια εικονογράφηση, που απαρτίζουν το αναγνωστικό ρεπερτόριο, το παιδί, αποτελεί μέρος ενός κόσμου πραγματικού και φανταστικού. Βλέπει να αντανακλώνται οι φόβοι και οι επιθυμίες του και να συντελείται το βίωμα της αναγνωστικής εμπειρίας. Στην οποία συμβάλλει τόσο η συλλογική ανάγνωση της ιστορίας μέσα στην τάξη όσο

και ο ρόλος του παιδαγωγού, που εισάγει το παιδί στις λογοτεχνικές συμβάσεις, μέσω της δομημένης αφήγησης και επεξήγησης της ιστορίας (Απλεγιαρντ, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.Ειδική αγωγή και άτομα με αναπηρία

2.1 Νομικό θεσμικό πλαίσιο

Σύμφωνα με το νομικό θεσμικό πλαίσιο που ισχύει στην Ελλάδα και όπως προκύπτει από τον νόμο Ν. 3699 τ. Α΄/2-10-2008 / (ΦΕΚ 199) στο άρθρο 1, υπάρχουν δύο βασικές έννοιες: τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τα άτομα με αναπηρία. Η πρώτη αναφέρεται στα ποικιλόμορφα/ανομοιόμορφα χαρακτηριστικά των παιδιών και στην ανάγκη για ειδική αγωγή και εκπαίδευση σε διάφορα εκπαιδευτικά πλαίσια. Απεναντίας, η δεύτερη έννοια, αναφέρεται στα ποικιλόμορφα/ανομοιόμορφα χαρακτηριστικά, που ενυπάρχουν στον ορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών. Διακρίνεται επομένως, η διαφοροποίηση των παιδιών με αναπηρία ή εκπαιδευτικές ανάγκες, από τα άλλα παιδιά.

Συγχρόνως, όπως προκύπτει στον Ν.3699/2008 (ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008)¹ στο άρθρο 3, στα άτομα με αναπηρία, συγκαταλέγονται όσοι/ες για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής τους ζωής, εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης. Ενώ, δεν emπίπτουν, όσοι/ες έχουν χαμηλή σχολική επίδοση. Αντίθετα, ο όρος «ειδική αγωγή», αντικαθίσταται με τον όρο της «ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης» και αναφέρεται στη «διάγνωση» της εκπαιδευτικής αξιολόγησης, με σκοπό τη συγκέντρωση στοιχείων και δεδομένων, για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρεμβάσεων για τα παιδιά. Επίσης, συγκαταλέγονται όσοι/ες έχουν μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα, σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα.

Όπως προκύπτει, στο Ν. 3699 τ. Α΄/2-10-2008 / (ΦΕΚ 199) στο άρθρο 1, σκοπός των υπηρεσιών και των λειτουργιών του Κράτους, είναι η διασφάλιση ίσων

¹ Φ.Ε.Κ. 199, Τεύχος Α, (2008). Νόμος 3699/2008: *Ειδική αγωγή και εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*. Αθήνα : Βουλή των Ελλήνων, 2-10-2008.

ευκαιριών για όλους τους πολίτες με αναπηρίες και εκπαιδευτικές ανάγκες, για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, στην εκπαίδευση και στην ανεξάρτητη διαβίωση.

2.2 Οπτική της Αναπηρίας

Σύμφωνα με τον Smith & Tyler (2019), καθίσταται σαφές για τα άτομα με αναπηρίες, ότι έχουν βρεθεί αντιμέτωποι με την αδικία, και τις στερεοτυπικές αντιλήψεις της κοινωνίας. Σε πολλά μέρη στερούνται τα δικαιώματά τους και οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων αποτελούν καθημερινό φαινόμενο.

Όπως αναφέρθηκε, τα άτομα χρήζουν ιδιαίτερη προσοχή, προκειμένου να ενταχθούν σε κοινωνίες ως πολίτες σε μια ισότιμη βάση με τους άλλους πολίτες. Ένας από τους βασικότερους παράγοντες που συμβάλουν στην άνιση μεταχείριση που υφίστανται πολλά άτομα με αναπηρία, αποτελεί ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η αναπηρία. Οι στάσεις, οι πεποιθήσεις και οι αντιλήψεις της κοινωνίας, επηρεάζουν τον τρόπο επικοινωνίας για την αντιμετώπισης της αναπηρίας. Είναι σημαντικό, να κατανοηθούν οι πεποιθήσεις και να εντοπιστούν οι τρόποι αντιμετώπισης της αναπηρίας, με αντίκτυπο στην εφαρμογή των αρχών της κοινωνικής δικαιοσύνης.

2.3 Το ιατρικό-βιολογικό, κοινωνικό-οικοσυστημικό, ταυτότητας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκπαίδευσης μοντέλο για την αναπηρία

Σύμφωνα με τους Wilson & Martin (2018), τα αίτια της αναπηρίας, τα οποία συνήθως οφείλονται σε βιολογικές δομές και διεργασίες, δημιουργούν μια διαφορετική ταυτότητα στα άτομα. Η αντιμετώπιση των ατόμων, συνδέεται με τα ακόλουθα μοντέλα. Αρχικά, με το βιολογικό μοντέλο, το άτομο γίνεται παθητικός δέκτης και προσαρμόζει τον τρόπο ζωής του με την υπάρχουσα κατάσταση την οποία δεν μπορεί να αλλάξει. Στη συνέχεια, με το ιατρικό μοντέλο, έμφαση αποδίδεται στην πάθηση του ατόμου, η οποία σχετίζεται με την απώλεια, τη βλάβη ή την απόκλιση από τις “φυσιολογικές” ψυχικές ή βιολογικές λειτουργίες τους και συνεπώς, έχει ανάγκη από ιατρική αντιμετώπιση, από τους ειδικούς.

Έπειτα, το κοινωνικό-οικοσυστημικό μοντέλο, δε θεωρεί την αναπηρία ένα από τα ιδιαίτερα ατομικά χαρακτηριστικά του ατόμου αλλά ένα κοινωνικό

κατασκεύασμα. Προσπαθεί να μετατοπίσει την εστίαση από τους λειτουργικούς περιορισμούς του ατόμου, στα προβλήματα, που προκαλούνται από το «περιβάλλον». Εστιάζει στα διάφορα οικονομικά, περιβαλλοντικά και πολιτιστικά εμπόδια, που αντιμετωπίζουν τα νεαρά άτομα και θεωρούνται από τους άλλους, ότι έχουν κάποιας μορφής «βλάβη» είτε σωματική, είτε αισθητηριακή, είτε πνευματική (Σούλης, 2016). Αυτό συνεπάγεται με, ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός, που βιώνουν τα άτομα, δεν αποτελεί δική τους ευθύνη. Αλλά, αναδεικνύεται ο ρόλος της κοινωνικής διάκρισης, που υφίσταται σε βάρος τους σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως, εργασία και εκπαίδευση.

Ακόμη, στενά συνδεδεμένα με το κοινωνικό μοντέλο, είναι το μοντέλο της ταυτότητας και το μοντέλο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με το μοντέλο της ταυτότητας, τα άτομα προσπαθούν, να υιοθετήσουν μια θετική εικόνα για τον εαυτό τους, χωρίς να διαφέρουν από τους άλλους (Retief & Letšosa, 2018). Ενώ, με το μοντέλο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εξασφαλίζουν όλα τα δικαιώματα τους, όπως, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής τους (Degener, 2017).

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, έχει το εκπαιδευτικό μοντέλο, μέσα από το οποίο εξασφαλίζεται ίση εκπαίδευση στα άτομα με αναπηρία, προκειμένου να κοινωνικοποιηθούν και να αποκτήσουν μια νέα κουλτούρα. Έτσι, στο πλαίσιο του νέου αυτού μοντέλου, η εκπαιδευτική πραγματικότητα συμβαδίζει και αποδέχεται την κοινωνική πραγματικότητα, με κύριο χαρακτηριστικό τη διαφορετικότητα των ατόμων. Από την άλλη, διασφαλίζεται η αξία του ανάπηρου παιδιού και επιδιώκεται ο εντοπισμός των αναγκών του, ώστε να υποστηριχθεί ουσιαστικά και να συμβάλλει στην προαγωγή της κοινωνικής-σχολικής ομάδας (Σούλη, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3. Η αναπηρία και η κοινωνική δικαιοσύνη

3.1 Η αναπηρία ως μειονότητα

Είναι πλέον γνωστό, όπως και άλλες μειονεκτικές ομάδες, έτσι και τα άτομα με αναπηρία, υφίστανται αρνητική μεταχείριση, εξαιτίας των διακρίσεων. Η κοινωνία ως

βασικός παράγοντας, δημιουργεί εμπόδια και οδηγεί τα άτομα στην κοινωνική μειονεξία. Η δυσκολία προκύπτει από το γεγονός, ότι τα άτομα στερούνται τα δικαιώματά τους στη κοινωνία, εξαιτίας της μειονεκτικής θέσης (Smith & Tyler, 2019).

Παράλληλα, αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες σε όλο το φάσμα της εκπαίδευσης, καθώς οι ελλείψεις στα σχολεία, σε εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής είναι μεγάλες. Στόχος, είναι η ειδική αγωγή και εκπαίδευση να ευθυγραμμιστεί με τις αντίστοιχες τάσεις στο διεθνές περιβάλλον και να εναρμονιστεί με τις διεθνείς συμβάσεις καθώς η έλλειψη πολιτικής βούλησης για ουσιαστική και αποτελεσματική εφαρμογή ενταξιακής πολιτικής, κάνει πιο επιτακτική την ανάγκη του επαναπροσδιορισμού του περιεχομένου της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Η πολιτεία, οφείλει να μεριμνήσει και να εστιάσει την προσοχή της στα δικαιώματα και τις δυνατότητες των ανθρώπων με αναπηρία. Προκειμένου να μηνιώθουν καταδικασμένοι, αλλά, ότι μπορούν, να βελτιώσουν την κατάστασή τους και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους στη ζωή. Επιπλέον, συχνά χρειάζονται νομικές ενέργειες και προστασία μέσω νόμων, ώστε να εξασφαλιστεί δίκαιη μεταχείριση και άρση των φραγμών, που εμποδίζουν τα άτομα με αναπηρία να ασκήσουν τα δικαιώματά τους στην κοινωνία (Smith & Tyler, 2019).

3.2 Η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες

Σύμφωνα με την Σύμβαση που υιοθετήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006, κατά τη διάρκεια της 61^{ης} Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, με την Απόφαση A/RES/61/106, τέθηκε σε ισχύ στις 4 Μαΐου 2008, σύμφωνα με το άρθρο 45 αυτής. Η Σύμβαση, δεν αποτελεί απλά μια σύμβαση κατά των διακρίσεων. Αλλά, λαμβάνει υπόψιν της, όλα τα απαιτούμενα μέτρα, εξασφαλίζοντας ένα πλέγμα προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διασφαλίζοντας την πλήρη απόλαυση από τα παιδιά με αναπηρίες, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά.

Στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη, υπογραμμίζουν τη σημαντικότητα ένταξης ζητημάτων αναπηρίας. Αναγνωρίζουν την ανάγκη να προωθηθούν και να προστατευθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ατόμων με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που απαιτούν εντατικότερη υποστήριξη. Ακόμη, υποστηρίζουν πεπεισμένα, ότι η οικογένεια ως φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας δικαιούται τη προστασία από την κοινωνία και το

Κράτος. Τα άτομα με αναπηρίες μέσα στην οικογένεια, θα πρέπει να λαμβάνουν την απαραίτητη προστασία και βοήθεια, προκειμένου να καταστεί δυνατό στις οικογένειες να συμβάλουν στην πλήρη και ίση απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες.

Βάση των γενικών αρχών της Σύμβασης, στο άρθρο 3 του Ν. 4074/2012 (ΦΕΚ 88Α/2012), προβλέπεται η πλήρης και αποτελεσματική συμμετοχή και ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, ο σεβασμός της διαφοράς και η αποδοχή αυτών ως μέρους της ανθρώπινης ποικιλομορφίας και της ανθρωπότητας, η ισότητα ευκαιριών και ο σεβασμός των εξελισσόμενων ικανοτήτων τους και ο σεβασμός των δικαιωμάτων τους να διατηρήσουν την ταυτότητά τους. Επιπλέον, στο άρθρο 5 του ίδιου Νόμου, αναγνωρίζεται, ότι όλα τα άτομα είναι ίσα ενώπιον και σύμφωνα με το νόμο και δικαιούνται χωρίς οποιαδήποτε διάκριση, ίση προστασία και ίσα οφέλη από το νόμο. Επιπροσθέτως, στο άρθρο 10 του Ν. 4074/2012 (ΦΕΚ 88Α/2012), επαναβεβαιώνεται, ότι κάθε άνθρωπος, έχει το εγγενές δικαίωμα στη ζωή και ότι λαμβάνουν όλα τα απαιτούμενα μέτρα, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική απόλαυση από τα άτομα με αναπηρίες, σε ίση βάση με τους άλλους. Τέλος, αναγνωρίζεται ισάξια το δικαίωμα των παιδιών με αναπηρία, στην εκπαίδευση διασφαλίζοντας την ένταξη και συμμετοχή τους στην κοινωνία.

3.3 Η συμβολή της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης

Όπως υποστηρίζεται από την Maria Montessori στην έρευνα των Smith & Tyler (2019), οι υπηρεσίες της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, στηρίζουν τα άτομα με αναπηρία, να εκπαιδευτούν. Ακόμη, αποδεικνύει, ότι τα παιδιά μπορούν να μάθουν σε νεαρή ηλικία μέσα από απτές εμπειρίες που τους προσφέρονται σε περιβάλλοντα με πλήθος χειραπτικών υλικών. Όλες οι υπηρεσίες, διέπονται από πολλούς κανονισμούς, ώστε τα άτομα να προστατευτούν και να εξασφαλίσουν το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση. Επομένως, η ευαισθητοποίηση της εκπαίδευσης στα άτομα με αναπηρία είναι σημαντική, καθώς οι διαδικασίες ανίχνευσης οφείλουν να είναι συστηματικές. Η ειδική αγωγή και εκπαίδευση πρέπει να λαμβάνεται σε ατομική βάση και να προσαρμόζεται στις ανάγκες των παιδιών για όσο χρόνο χρειάζεται.

3.4 Ενταξιακή εκπαίδευση

Αρκετά συχνά, όπως υποστηρίζει η Βλάχου (2023), πολλά παιδιά με αναπηρία ανεξάρτητα από το είδος της, έχουν αποκλειστεί και εξακολουθούν να αποκλείονται από τη γενική εκπαίδευση ή έχουν πρόσβαση σε δημόσια σχολεία- γενικά ή και ειδικά, λαμβάνοντας χαμηλής ποιότητας εκπαίδευση ή και ακατάλληλη εκπαίδευση.

Από μελέτες που έχουν γίνει σχετικά με τα κριτήρια επιλογής εκπαιδευτικού πλαισίου, φαίνεται, ότι τα παιδιά με αναπηρία διαχωρίζονται μερικώς ή ολοσχερώς με το πρόσχημα, ότι θα πρέπει να προστατευτούν από τη σκληρή πραγματικότητα της γενικής εκπαίδευσης: δηλαδή, από τις αρνητικές/εχθρικές στάσεις εκπαιδευτικών και συμμαθητών, από την λεκτική ή σωματική θυματοποίηση, από την έλλειψη πόρων, από τα περιορισμένα και περιοριστικά αναλυτικά προγράμματα και από έναν εν γένει αναπηρικό αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Οι αποφάσεις σε σχέση με την εκπαίδευση και την κατάταξη/κατηγοριοποίηση των παιδιών με αναπηρία, είχαν ως αποτέλεσμα, έναν περιθωριοποιημένο πληθυσμό, που έχει υποστεί εγκλεισμό σε ιδρύματα, διαχωρισμό, ελλιπή εκπαίδευση, κοινωνική απόρριψη και φυσικό αποκλεισμό.

Η εκπαιδευτική ένταξη, αποτελεί την αποτελεσματικότερη μορφή εκπαίδευσης. Αναλυτικότερα, προσδιορίζει την ενσωμάτωση των αναπήρων μαθητών/τριών, στην προϋπάρχουσα νόρμα της «κανονικής τάξης», ή ως ειδική τάξη στο γενικό σχολείο ή πρόσθετη εξειδικευμένη βοήθεια και εξασφαλίζει, ίσες ευκαιρίες συμμετοχής και μόρφωσης σε όλα τα παιδιά συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών με ιδιαιτερότητες. Πρόκειται για μια συνεργατική παιδαγωγική, που απαιτεί ενταξιακό ήθος. Η ένταξη των παιδιών με αναπηρία, ταυτίζεται με συγκεκριμένες τεχνικές ατομικής διαχείρισης του προβλήματος. Μια τέτοια τεχνική, χαρακτηρίζεται η παράλληλη στήριξη. Δημιουργούνται καλές ενταξιακές πρακτικές αφομοίωσης των παιδιών από εκπαιδευτικούς και συμβάλλει στην άρση των προκαταλήψεων, με στόχο, την παροχή ευκαιριών για ουσιαστική πρόσβαση και συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών στο αναλυτικό πρόγραμμα (Βλάχου, 2023).

Ακόμη, άλλες μέθοδοι χαρακτηρίζονται η διαφοροποιημένη διδασκαλία και η παιδαγωγική αξιολόγηση. Η πρώτη μέθοδος, στηρίζεται στο γεγονός, ότι η μάθηση συντελείται καλύτερα μέσα σε ένα περιβάλλον, όπου η γνώση είναι καλά οργανωμένη και βρίσκεται πιο κοντά στο επίπεδο που ήδη τα καταφέρνουν οι μαθητές/μαθήτριες με αναπηρία. Τα παιδιά εμπλέκονται ενεργητικά, αισθάνονται ασφαλείς και έχουν

πολλαπλές επιλογές στη λήψη της πληροφορίας σχετικά με το πως θα κατανοήσουν τις ιδέες και πώς θα εκφράσουν αυτό που έμαθαν. Μια διαφοροποιημένη τάξη παρέχει διαφορετικές πληροφορίες: στην απόκτηση του περιεχομένου, στην επεξεργασία ή στην κατανόηση των ιδεών και στην ανάπτυξη των προϊόντων, έτσι ώστε ο/η κάθε μαθητής/τρια να μπορεί να μάθει αποτελεσματικά.

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών υποστηρίζει, ότι η αντιμετώπιση των ακαδημαϊκών διαφορών είναι εξαιρετικά σημαντική. Πρόκειται, δηλαδή, για μία παιδαγωγική προσέγγιση η οποία «κοιτάζει κατάματα» την πραγματικότητα, αναγνωρίζοντας ότι τα παιδιά διαφέρουν και ότι οι αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί κάνουν ό,τι χρειάζεται για να αξιοποιήσουν όλο το εύρος της διαφορετικότητας των παιδιών στη μάθηση. Όσον αφορά τη δεύτερη μέθοδο, αποτελεί ευθύνη του ειδικού παιδαγωγού σε ένα αρχικό διαγνωστικό στάδιο, μέσω της παρατήρησης, να σχεδιάσει το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

Στο πλαίσιο αυτό, η ένταξη στην προσπάθειά της να εξαλείψει μορφές ανισοτήτων/διακρίσεων και καταπίεσης, ενισχύει το πυρήνα λειτουργίας του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε κάθε παιδί να έχει το δικαίωμα του «ανήκειν» και να συμβάλλει στην ανάπτυξη σχέσεων με τους/τις συνομήλικούς/ές τους/της διαφορετικών ιδιοτήτων. Επομένως, η σημαντικότητα της ενταξιακής εκπαίδευσης στηρίζεται στη λογική, ότι δεν υπάρχουν «ειδικά» και «κανονικά» παιδιά ή «ειδικός» και «κανονικός» κόσμος, αλλά, υπάρχει μία καθημερινότητα με παιδιά και νέους ανθρώπους, οι οποίοι μοιάζουν μεταξύ τους, αλλά ταυτοχρόνως, διαφέρουν ως προς τις ανάγκες, τις δυνατότητες, τις εμπειρίες αλλά και τις προτιμήσεις, τα κίνητρα και τις δεξιότητες (Ζιώνου-Σιδέρη και συν., 2023).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.«Αναπηρία»

4.1 Μορφές αναπηρίας

Στο νομοθετικό πλαίσιο της ειδικής αγωγής του νόμου 3699/2008 (ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008) στο άρθρο 3, συγκαταλέγονται ομάδες παιδιών, που παρουσιάζουν βασικές μορφές ή τύποι σωματικών αναπηριών.

Οι δυσκολίες, που παρουσιάζουν στην καθημερινότητά τους μπορεί να είναι: 1. η νοητική αναπηρία, 2. οι αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (*τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση*), 3. οι αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (*κωφοί, βαρήκοοι*), 4. οι κινητικές αναπηρίες, 5. τα χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, 6. οι διαταραχές ομιλίας λόγου, 7. οι ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (*δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμησία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία*), 8. το σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, 9. οι διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (*φάσμα αυτισμού*), 10. οι ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες.

Σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, οι παραπάνω μορφές αναπηρίας, επηρεάζουν τόσο τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής όσο και της μάθησης. Οι μορφές μπορούν να επηρεάσουν την λειτουργικότητα του ατόμου στο κοινωνικό περιβάλλον, την ακαδημαϊκή επίδοσή του και την γενικότερη εν γέννη ποιότητα της ζωής του. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα:

4.1.1 Άτομα με Κινητική Αναπηρία

Σύμφωνα με τις σύγχρονες έρευνες, η αναπηρία, περιορίζει τις ικανότητες εκτέλεσης και επιτέλεσης των δραστηριοτήτων. Όσον αφορά την κινητική αναπηρία, βασίζεται σε μακρόχρονου ή μόνιμου χαρακτήρα βλάβες, που προκαλούν δυσκολία και ανικανότητα στην κίνηση. Οι βλάβες, είναι διαχειρίσιμες, ανάλογα με τα σημεία-περιοχές, που έχουν το πρόβλημα και την αιτία που προκάλεσε τη συγκεκριμένη βλάβη, αλλά τα άτομα δυσκολεύονται να αυτοεξυπηρετηθούν (Χαρίση, 2020). Έτσι, συνήθως, τα άτομα υφίστανται διακρίσεις σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας καθιστώντας ανίκανη τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή, στο σχολείο ή την εργασία.

4.1.2 Άτομα με Κώφωση

Κατά τον MacKenzie (2007), όπως προκύπτει από την έρευνα των Smith & Chowdhuri (2019), η κώφωση χαρακτηριστική ως διαταραχή της ακοής, μπορεί να ταξινομηθεί σε α) ελαφριά (21-40 decibel), β) μέτρια (41-55 desibel), γ) μέτρια προς βαριά (56-70 desibel) και δ) βαριά (91+ decibel). Οφείλεται σε, προ γενετικά, περιγεννητικά ή μεταγεννητικά αίτια και δημιουργεί δυσκολία, ώστε το παιδί να επεξεργαστεί τη γλωσσική πληροφορία. Οι νέες πληροφορίες, προσλαμβάνονται και γίνονται κατανοητές μέσω του νοήματος. Επομένως, η γλώσσα ως έμφυτος

μηχανισμός, βοηθά τα παιδιά να επικοινωνούν, αναπτύσσοντας τη γλώσσα τους (Κουρμπέτης και συνεργάτες, 2007).

4.1.3 Άτομα με Νοητική Αναπηρία

Η κοινωνική ανάπτυξη παιδιών με νοητική αναπηρία, έχει απασχολήσει αρκετούς/αρκετές ερευνητές/ερευνήτριες τα τελευταία περίπου 50 χρόνια. Χαρακτηρίζεται από σημαντική μειωμένη νοητική λειτουργία και προσαρμοστική συμπεριφορά καθώς τα παιδιά με νοητική αναπηρία, διαφέρουν από τους/τις τυπικά αναπτυσσόμενους/αναπτυσσόμενες συνομήλικους/συνομήλικες τους/τις. Χαρακτηριστικά αποτελούν, τα υψηλά επίπεδα μοναξιάς, οι δυσκολίες στην μάθηση, τόσο ως προς την γενίκευση και μεταφορά της γνώσης, όσο σε γνωστικές και κοινωνικές δυσκολίες. Πολλές φορές, κωδικοποιούν περισσότερες αρνητικές πληροφορίες και έχουν λιγότερο διεκδικητική, αλλά περισσότερο υποχωρητική και συχνά επιθετική στάση απέναντι στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Ακόμη, φαίνονται λιγότερο ικανά στην αναγνώριση και ερμηνεία των συναισθημάτων και στην ανταπόκρισή τους στα συναισθήματα των άλλων. Ιδιαίτερος ανασταλτικός παράγοντας, αποτελεί η έλλειψη σταθερότητας, η ανάπτυξη και η μεταβολή των ρυθμών ανάπτυξης, που εμφανίζεται σε διαφορετικές ηλικίες εξαιτίας μεταγεννητικών και περιβαλλοντικών αιτιών (Γκιαούρη & Αλευριάδου, 2021).

Ακόμη, όπως υποστηρίζουν οι Hodapp & Fidler (2016) στην έρευνα των Γκιαούρη, Αλευριάδου και Παυλίδου (2016), τα συμπεριφορικά προβλήματα μπορούν να περιορίσουν σημαντικά τη συμμετοχή των παιδιών στις εκπαιδευτικές και κοινωνικές/υποστηρικτικές δραστηριότητες και να αυξηθεί ο κίνδυνος για τα ίδια τα άτομα. Ενώ, μπορούν να προκαλέσουν αυξημένο στρες και αρνητικά συναισθήματα στους γονείς και στους εκπαιδευτικούς τους.

4.1.4 Άτομα με Ολική Απώλεια Όρασης -Τύφλωση

Όσον αφορά τα άτομα με διαταραχές όρασης, διαφέρουν από τα άτομα με χαμηλή όραση, ως προς τις οπτικές τους ικανότητες. Ειδικότερα, στην περίπτωση της τύφλωσης, η χρήση της όρασης δεν είναι λειτουργική. Συνήθως, τα άτομα χρησιμοποιούν την αφή και την ακοή στην καθημερινότητα και κάποια αντικείμενα για να κινηθούν στο χώρο. Αρκετά σημαντική, είναι η πρόωμη παρέμβαση της οικογένειας, ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη της κοινωνικής συναναστροφής και επικοινωνίας τους.

Επιπλέον, τα παιδιά είναι σε θέση να μαθαίνουν κάποιες σημαντικές επικοινωνιακές δεξιότητες, όπως, να συμμετέχουν στην κοινωνία, να διατηρούν φιλικές σχέσεις και να συμμετέχουν ισότιμα στη πολιτιστική ζωή, προκειμένου να μην αποξενώνονται. Ακόμη, έχουν την ευκαιρία να εκπαιδευτούν με το σύστημα Braille ή μέσω ακουστικών μεθόδων. Έτσι, νιώθουν μέρος της κοινωνίας και της πολιτιστικής κουλτούρας (Smith & Chowdhuri, 2019).

4.1.5 Άτομα με Σύνδρομο Down

Σύμφωνα με τις ευρέως διαδεδομένες αντιλήψεις των Αλευριάδου & Γκιαούρη (2011), στην έρευνα των Γκιαούρη και συν., (2021), το σύνδρομο Down αποτελεί μια μορφή φάσματος διακριτών σωματικά χαρακτηριστικών του προσώπου και μυοσκελετικών χαρακτηριστικών.

Τα χαρακτηριστικά των ατόμων με σύνδρομο Down, εκδηλώνονται με ευχάριστα, χαριτωμένα και φιλικά συναισθήματα. Είναι επίμονα, ευερέθιστα, ευσυγκίνητα, με σημαντικές δυσκολίες συγκέντρωσης και ιδιαίτερα αγχώδη. Δεν ανεξαρτητοποιούνται εύκολα και χρειάζονται συνεχής ενθάρρυνση για να αναλάβουν πρωτοβουλίες. Συχνά, τους αρέσει να μιμούνται τους/τις άλλους/άλλες, γι' αυτό μπορούν να ωφεληθούν πολύ από την ένταξή τους σε μια σχέση φιλίας. Από την άλλη, εμφανίζονται συναισθηματικά πιο ανώριμα και κοινωνικά από τους τυπικά αναπτυσσόμενους συνομηλίκους/ές τους.

Αναφορικά με τη συναισθηματική ανάπτυξη, κοιτάζουν περισσότερο τα πρόσωπα απ' ό,τι τα αντικείμενα. Έτσι, συχνά χαμογελούν, ενώ κοιτάζουν τους άλλους, έχοντας την προθυμία, να αλληλοεπιδράσουν. Η αντίληψη αυτή, ενισχύει την άποψη, ότι τα παιδιά με σύνδρομο Down έχουν ευχάριστη προσωπικότητα (Fidler, 2003). Όσον αφορά τα προβλήματα που εκδηλώνονται στις συμπεριφορές σύμφωνα με τις ερευνήτριες Γκιαούρη & Αλευριάδου (2021), όπως επισημαίνονται στην έρευνα των Γκιαούρη και συν., (2021) δεν υπάρχουν χαρακτηριστικές συμπεριφορές που να συνδέονται με το σύνδρομο Down καθώς εκδηλώνουν μια ποικιλία συμπεριφορών παρόμοια με τα παιδιά της τυπικής ανάπτυξης.

4.1.6 Άτομα με Σωματική Αναπηρία

Στη μορφή των σωματικών αναπηριών, εντάσσονται τα άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στις κινήσεις τους. Σύμφωνα με τα συστήματα νευροκινητικών και μυοσκελετικών παθήσεων, το πρόβλημα παραμένει χρόνιο. Για

διευκόλυνση των κινήσεων, οι γονείς, ακολουθούν μια καθιερωμένη ρουτίνα ανύψωσης και μετακίνησης του παιδιού. Ενώ τα παιδιά, μπορούν να διατηρούν και να βελτιώνουν την λειτουργική ικανότητά τους με την υποστήριξη ενός μαστουριού ή κάποιου άλλου τεχνολογικού μηχανήματος. Συνεπώς, όλο και περισσότερο μεγαλώνει η ανάγκη της κοινωνίας, να συνδράμει καταληκτικά, βοηθώντας τα παιδιά να συμμετέχουν στα κοινά και να έχουν ίσες ευκαιρίες και δικαιώματα στη δημόσια ζωή (Smith & Chowdhuri, 2019).

4.1.7 Άτομα με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Η ΔΑΦ (Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος), περιλαμβάνει μια σειρά διαταραχών ψυχικής νόσου, όπως αυτή του Αυτισμού. Δεν συνδέεται με συγκεκριμένα σωματικά χαρακτηριστικά, αλλά χαρακτηρίζεται από χρόνια πάθηση.

Πολύ ψυχαναλυτές, διαχωρίζουν τον αυτισμό από την ψύχωση τόσο σε επίπεδο ψυχοπαθολογικής όσο και εξέλιξης. Η κύρια διαφορά έγκειται, στο ότι το ψυχωτικό, μη αυτιστικό παιδί επιχειρεί την οργάνωση του ψυχικού του κόσμου ανατρέχοντας σε κάποιον άλλο άνθρωπο, στο έμψυχο αντικείμενο που θα του επιτρέψει την οργάνωση. Το αυτιστικό παιδί, αντίθετα, επιχειρεί την οργάνωση του ψυχικού του κόσμου ανατρέχοντας σε άψυχα ή έμψυχα αντικείμενα που χειρίζεται ως άψυχα και με αυτό τον τρόπο κλείνει την επικοινωνία με έναν κόσμο που του προκαλεί πανικό (Ζώνιου-Σιδέρη & Παπαδοπούλου, 2012).

Ωστόσο, οι δυσκολίες, αφορούν διάφορους τομείς της ανάπτυξης. Τα παιδιά με διαταραχή αυτιστικού φάσματος καθυστερούν να μιλήσουν σε σχέση με τα άτομα που παρουσιάζουν αναπτυξιακές διαταραχές (συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με σύνδρομο Down) ή με παιδιά τυπικής ανάπτυξης ίδιας νοητικής ηλικίας (Erickson et al., 2015). Επίσης, παρουσιάζουν ασυνήθιστα ενδιαφέροντα και δυσκολεύονται να κατανοήσουν το νόημα των κοινωνικών καταστάσεων. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό, είναι οι στερεοτυπίες, οι στερεοτυπικές συμπεριφορές ή τα επαναλαμβανόμενα σχήματα συμπεριφοράς (Γκιαούρη και συν., 2021).

4.1.8 Άτομα με ΔΕΠΥ-Υ (Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας)

Η ΔΕΠ-Υ, εντοπίζεται σε άτομα που παρουσιάζουν αυξημένη υπερκινητικότητα απέναντι στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος. Συνήθως, τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ, χαρακτηρίζονται απρόσεκτα, ή παρορμητικά, εμποδίζοντάς τα σε πολλές από τις καθημερινές τους δραστηριότητες. Εξαιτίας της υπερκινητικότητας και των

ελλιπών κοινωνικών δεξιοτήτων, είναι πιθανόν να απορριφθούν από τους/τις συνομήλικους/συνομήλικες τους/τις και να ασχολούνται με μοναχικές δραστηριότητες (Smith & Chowdhuri, 2019).

Τα χαρακτηριστικά αυτά, υποδηλώνουν, ότι τα άτομα έχουν περιορισμένες κοινωνικές συναναστροφές και μεγαλύτερες αντικοινωνικές συμπεριφορές, θεωρώντας τον εαυτό τους κοινωνικά αποτυχημένο (Merrell & Boelter, 2001).

4.1.9 Άτομα με Σακχαρώδη Διαβήτη

Ως προς την τελευταία μορφή, όπως προκύπτει από τις Δημητριάδου & Τσαλογλίδου (2021), ο σακχαρώδης διαβήτης, αποτελεί μια από τις συχνότερες χρόνιες νόσους της παιδικής ηλικίας. Χαρακτηρίζεται από μια σύνθετη θεραπευτική αγωγή και έχει σωματική και ψυχολογική επίδραση. Τα χαρακτηριστικά συμπτώματα είναι η συχνή διούρηση και η έλλειψη της ινσουλίνης, η οποία εκκρίνεται από το πάγκρεας και ρυθμίζει το μεταβολισμό των υδατανθράκων, των πρωτεϊνών και των λιπών.

Ο σακχαρώδης διαβήτης, αποτελεί μια ομάδα μεταβολικών νοσημάτων και οι περισσότεροι διαβητικοί ασθενείς υπάγονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες, α. τον σακχαρώδη διαβήτη τύπου I (παλαιότερα αποκαλούμενος ως νεανικός διαβήτης ή ινσουλινοεξαρτώμενος διαβήτης), β. τον σακχαρώδη διαβήτη τύπου II (παλαιότερα αποκαλούμενος ως διαβήτης της ώριμης ηλικίας ή μη ινσουλινοεξαρτώμενος διαβήτης) και γ. το διαβήτη κύησης. Οι πάσχοντες/πάσχουσες με οποιαδήποτε μορφή διαβήτη σε κάποια χρονική στιγμή ακολουθούν αγωγή με ινσουλίνη, με συχνή μέτρηση των επιπέδων γλυκόζης του αίματος, υιοθετώντας προγράμματα υγιεινής διατροφής και συχνή άσκηση.

Η δυσκολία του παιδιού με διαβήτη, είναι η διαφοροποίηση του από τα άλλα παιδιά στο σχολικό περιβάλλον. Απαιτούνται αλλαγές στις καθημερινές συνήθειες του/της, τόσο σε εσωσχολικό, όσο και σε εξωσχολικό περιβάλλον και ζει από μικρό με την ιδιαιτερότητά του/της. Όμως, δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως άρρωστο, αλλά, ως παιδί, που χρειάζεται να ακολουθεί ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, για να μπορεί να συμμετέχει, όπως όλα τα παιδιά στις δραστηριότητές του και να ανταποκρίνεται με επιτυχία σε αυτές (Ηλιάδης και συν., 2009).

Ολοκληρώνοντας, την τελική ευθύνη την έχουν οι γονείς, κατορθώνοντας να διαχειρίζονται σε ψυχολογικό, κοινωνικό και σωματικό επίπεδο τη χρόνια νόσο του παιδιού. Επίσης, καλούνται να μάθουν διάφορες προσαρμοστικές τεχνικές, ώστε να

φροντίζουν επιτυχώς, τα καθημερινά θέματα, που αφορούν στην ασθένεια του παιδιού, όπως ο αναγκαίος ο καθημερινός έλεγχος των επιπέδων γλυκόζης στο αίμα, η ρύθμιση της πρόσληψης υδατανθράκων, η συχνή χορήγηση ινσουλίνης και η αλλαγή των δόσεων ινσουλίνης. Αντίθετα, τα παιδιά αποδέχονται την πάθηση και συνεχίζουν τη ζωή τους (Αλμπάνη, 2017).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5. Παιδική λογοτεχνία και άτομα με αναπηρία

5.1 Η Αναπηρία στο εικονογραφημένο βιβλίο

Σύμφωνα με την Γιαννικοπούλου (2018), τα νέα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία αποκτούν όλο και πιο έντονη ιδεολογική διάσταση. Φιλοξενούν ιστορίες, με απώτερο σκοπό, να αποτυπώσουν την εκδοχή της αναπηρίας μέσα από τα παιδικά κείμενα. Ο στόχος, η μετάδοση μηνυμάτων, η καλλιέργεια στάσεων και η ευαισθητοποίηση νεαρών αναγνωστών σε θέματα ετερότητας. Επίσης, η ιδεολογία του κειμένου, δίνει έμφαση στην εικονογράφηση, τις λέξεις και τις τεχνικές ή εμπλέκει πιο περίπλοκες αφηγηματικές κατηγορίες, όπως τη γλώσσα του κειμένου.

Όσον αφορά τα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία, που αναφέρονται άμεσα ή έμμεσα στην αναπηρία, η ιδεολογική τοποθέτηση δεν αποτελεί μόνο αποτέλεσμα του θέματός τους «Μιλά το βιβλίο για την ετερότητα,» αλλά συμβάλλει στην διαμόρφωση απόψεων ακόμη και αναφορικά με αυτήν. Συνεπώς, το καλό βιβλίο δεν εστιάζει μόνο στην αναπηρία αλλά απεικονίζει τον ανάπηρο να ζει μια κανονική ζωή και να αντιμετωπίζει την καθημερινότητά του, όπως όλοι οι άλλοι.

Ακόμη, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην αφηγηματική τεχνική της εστίασης. Κύρια χαρακτηριστικά αποτελούν, α) η σταθερή εσωτερική εστίαση στον ανάπηρο ήρωα η οποία εξασφαλίζει την ενσυναίσθηση του αναγνώστη μέσω των συναισθημάτων, των ιδεών και των βιωμάτων του ήρωα και β) η εξωτερική εστίαση, όπου ο αναγνώστης γνωρίζει λιγότερα από τους ήρωες. Ως επακόλουθο, το κείμενο επικεντρώνεται στο πόσο πολύ μοιάζει και όχι πόσο διαφέρει ένα ανάπηρο άτομο από οποιονδήποτε άλλο. Επίσης, πείθουν, ότι οι ανάπηροι μπορούν να ζήσουν μια φυσιολογική ζωή, απολαμβάνοντας τις χαρές της καθημερινότητας, όπως όλοι οι άλλοι. Επομένως, οικοδομείται το ιδεολογικό στίγμα που εδραιώνει τις ομοιότητες

αναπήρων και μη και ενισχύεται με την παρουσία καταφατικών και όχι αποφατικών προτάσεων (Γιαννικοπούλου, 2018).

Παράλληλα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον, παρουσιάζει η χρήση της γλώσσας, που χρησιμοποιεί ο/η ανάπηρος/ανάπηρη ήρωας/ηρωίδα. Με την πρωτοπρόσωπη αφήγηση, ο λόγος κάποιες φορές δημιουργεί πρόβλημα. Γι' αυτό και ενδέχεται η αυθεντικότητα του λόγου του να θυσιαστεί, προκειμένου να εξυπηρετηθεί η ιστορία.

Τέλος, στην ιδεολογία του κειμένου, ιδιαίτερη θέση καταλαμβάνει η εικονογράφηση, εφόσον, αναπαριστά τους χαρακτήρες στους πολύχρωμους κόσμους της εικόνας, με ζωντάνια και παραστατικότητα.

5.2 Ετερότητα στα παιδικά λογοτεχνικά παραμύθια

Όπως προκύπτει από τις Μαλογιάννη και Μουρά (2019, σελ 42-43), ιδιαίτερη έμφαση, δίνεται στην ετερότητα σε σχέση με το διαπολιτισμικό παιδικό βιβλίο. Ειδικότερα, η παιδική λογοτεχνία, παρουσιάζοντας τις δυσκολίες ενός παιδιού, μέσα από διάφορες συμβολικές εικόνες και μέσα από τα κείμενα της προσπαθεί, να προβάλλει θετικά πρότυπα, να καταρρίψει τα στερεότυπα των μικρών παιδιών στους αναγνώστες και να καλλιεργήσει την αποδοχή διαφόρων ιδιαιτεροτήτων. Είτε αυτά αφορούν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του μικρού “άλλου”, δηλαδή την εμφάνιση, το φύλο, το χρώμα δέρματος, τις συναισθηματικές μεταπτώσεις, είτε τα άτομα με αναπηρία. Επομένως, ο κεντρικός άξονας, είναι η θέση του/της έτερου/έτερης, να γίνει αποδεκτό/ή από την κοινωνία των παιδιών και να κερδίσει μια θέση μέσα στο παιδικό εικονογραφημένο βιβλίο.

5.3 Οικογένεια-σχολείο & παιδί με αναπηρία

Παράγοντας αυτής της προσπάθειας, αποτελεί η συνεργασία του σχολείου με την οικογένεια, με κοινό σημείο ενδιαφέροντος το παιδί. Πρωταρχικά, η οικογένεια ως σημαντικότερος χώρος μάθησης, συντελείται μέσα σε ένα πλαίσιο σχέσεων διαπροσωπικής επικοινωνίας μεταξύ των μελών της. Σχέσεις που χαρακτηρίζονται από ενσυναίσθηση και αμοιβαία εκτίμηση, ώστε τα παιδιά να συμβάλουν στην δημιουργία στενών διαπροσωπικών σχέσεων μέσα από τις οποίες θα αισθανθούν άξια να αγαπηθούν αλλά και ικανά να αγαπήσουν (Φθενάκη, 2017). Στη συνέχεια, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής κοινότητας, οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν θετικά τους γονείς, με στόχο, την άρση δικών τους προκαταλήψεων απέναντι σε διαφορετικές ιδέες και στάσεις γονέων (Ιωαννίδης & Καρβέλας, 2018).

Οι ανάγκες της οικογένειας και ιδιαίτερα των γονέων, διαμορφώνονται ανάλογα με την εξέλιξη, σε σχέση με τη συνειδητοποίηση της ύπαρξης δυσκολιών στο παιδί τους. Έτσι, όταν οι γονείς αποδέχονται το παιδί με δυσκολίες, προσαρμόζουν την μάθηση επικεντρωμένοι στα θετικά σημεία και στην πρόοδο.

Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας, οι γονείς εμπλέκονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και επιζητούν επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς/εκπαιδευτριες, ώστε να συζητήσουν θέματα με επίκεντρο το παιδί (λ.χ επίδοση και πρόοδο του παιδιού, μαθησιακή και συμπεριφορική πορεία, συμβουλές εκπαίδευσης/βελτίωσης του παιδιού) για το παιδί τους (Τσιμπιδάκη, 2016). Επομένως, τόσο σε επίπεδο ατομικό όσο και μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού, συνίσταται η συζήτηση για αναμενόμενες συμπεριφορές του/της μαθητή/μαθήτριας και ο σεβασμός στην ακρόαση και ενθάρρυνση των γονέων.

Απεναντίας, ο/η εκπαιδευτικός κατανοεί καλύτερα τις ανάγκες του παιδιού, προκειμένου να επιτύχει την αποτελεσματικότερη προσαρμογή του προγράμματος και να αυξήσει τις ευκαιρίες για ενίσχυση κατάλληλων συμπεριφορών του παιδιού. Έπειτα, η οικογένεια έχοντας ενημερωθεί για την εξέλιξη του παιδιού, παρέχει την συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη στο παιδί της.

Αναφορικά σε σχέση με τις σύγχρονες μελέτες, υποστηρίζουν ότι, οι γονείς γνωρίζουν καλύτερα τα παιδιά τους από τον καθένα περνώντας περισσότερο χρόνο μαζί τους και συγχρόνως, λειτουργήσουν με ευελιξία και να υιοθετήσουν ένα διεπιστημονικό ρόλο (Boehm & Carter, 2019). Έτσι, ο ρόλος του γονέα είναι ευρύτερος των εκπαιδευτικών και των ειδικών. Ο ειδικός αντιμετωπίζει το παιδί μόνο μέσα στο πλαίσιο του επιστημονικού του πεδίου για περιορισμένο χρονικό διάστημα, ενώ ο/η γονέας το αντιμετωπίζει πιο συνολικά καθώς βρίσκονται σε αλληλεπίδραση με το παιδί τους σε μία συνεχή βάση (Τσιμπιδάκη, 2013).

Κλείνοντας, η αναγκαιότητα της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας, παίζει σημαντικό ρόλο στην υγιή γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών τους. Η γονείς βρίσκονται σε απόλυτη αρμονία και συνεργασία με το εκπαιδευτικό προσωπικό, συμβάλλοντας αποτελεσματικά στη βελτίωση της σχολικής επίδοσης του παιδιού. Μέσα από την αύξηση του βαθμού συμμετοχής και ενδιαφέροντος στην τάξη, ανταποκρίνονται σε όλες τις ανάγκες των παιδιών. Επιπλέον, βελτιώνονται οι σχέσεις με τα παιδιά τους και στην απόκτηση πρόσθετων δεξιοτήτων

για την υποστήριξή τους στο σπίτι. Απεναντίας, οι εκπαιδευτικοί, κατανοούν καλύτερα τις ανάγκες των μαθητών/τριών τους, ώστε να υποστηριχθούν κατάλληλα στο έργο τους από τους γονείς και να είναι πιο αποτελεσματικοί μέσα από την ενίσχυση των διδακτικών πρακτικών που ακολουθούν (Ιωαννίδη & Καρβέλα, 2018).

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.Μεθοδολογία έρευνας

6.1 Σκοπός Έρευνας και Ερευνητικά Ερωτήματα

Το ενδιαφέρον της συγκεκριμένης έρευνας, εντοπίζεται στη θεματική που αφορά στα παιδιά με αναπηρία. Σκοπός της παρούσας έρευνας, είναι η διερεύνηση των απεικονίσεων διαφόρων μορφών αναπηρίας και της σχέσης των αναπήρων με την οικογένεια, το σχολείο και το φιλικό τους περιβάλλον, μέσα από κείμενα παιδικής λογοτεχνίας. Επιπλέον, διερευνώνται χαρακτήρες παιδιών διαφόρων μορφών αναπηρίας κυρίως προσχολικής (3-6 ετών) και μετά προσχολικής ηλικίας (4-9 ετών) εξετάζοντας την θέση τους στην κοινωνία. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν για την παρούσα έρευνα μετά από τη μελέτη και επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και του υπό διερεύνηση υλικού είναι:

- Ποια είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά διαφόρων μορφών αναπηρίας που αποδίδονται και περιγράφονται στα παιδικά βιβλία;
- Με ποιον τρόπο διαμορφώνεται η αλληλεπίδρασή τους με τα άλλα άτομα στην κοινωνία;
- Ποιες στάσεις αναπτύσσονται και καλλιεργούνται απέναντι στα άτομα με αναπηρία;
- Πώς εμπλέκεται η οικογένεια και το σχολείο στην ανατροφή και διαπαιδαγώγηση παιδιών με αναπηρία;

6.2 Υλικό έρευνας

Στην παρούσα ερευνητική διαδικασία, για να την ανάλυση περιεχομένου, το υλικό αποτέλεσαν 9 εικονογραφημένα ελληνικά, παιδικά βιβλία, με θεματικό άξονα την απεικόνιση και την αναπαράσταση της αναπηρίας. Τα παιδικά βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν, εκδόθηκαν από ελληνικούς εκδοτικούς οίκους και χρονολογούνται από το 2000 έως σήμερα, κρίνοντας, ότι αντιπροσωπεύουν τα κατάλληλα κείμενα για την παρούσα μελέτη. Χαρακτηριστικά αποτελούν:

1. Weninger, Br. (2013). «Ένας για όλους και όλοι για έναν». Αθήνα: Πατάκη
2. Αλεξοπούλου- Πετράκη, Φ. (2005). «Φίλοι...φως φανάρι». Αθήνα: Παπαδόπουλος
3. Ross T. (2001). «Η Αργυρώ γελάει». Αθήνα: Πατάκη
4. Ψαράυτη, Λ. (2003). «Ο Θωμάς». Αθήνα: Άγκυρα
5. Νευροκλοπή, Β. (2008). «Το παραμύθι της μουσικής». Αθήνα: Λιβάνη
6. Αυτζής, Μ. (2004). «Θέλω μόνο να παίζω μαζί σου». Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
7. Βακιρτζή, Ευ. (2014). «Το Αυγό». Αθήνα: Πατάκη
8. Γκρέκου, Γ. (2015). «Το κόκκινο κουτί». Αθήνα: Ψυχογιός
9. Τασιοπούλου, Ε. (2020). «Μια ζαχαρένια ιστορία». Αθήνα-Άλιμος: Υδροπλάνο

Ως κριτήριο επιλογής των βιβλίων, ήταν η διερεύνηση διαφορετικών μορφών αναπηρίας σχετικά με τον τρόπο που αναπαρίστανται μέσα από τα κείμενα και τις εικόνες τα παιδιά με αναπηρία και τα μηνύματα που προάγουν στην κοινωνία. Επιπλέον, η επιλογή των εικονογραφημένων βιβλίων, έγινε με την προϋπόθεση, ότι θα υπήρχαν στην πλειοψηφία τους ή κάποια από αυτά στις δημόσιες ή δημοτικές βιβλιοθήκες της περιοχής, που θα ναι προσαρμοσμένα και θα ανταποκρίνονται σε παιδιά προσχολικής και μετά προσχολικής ηλικίας. Οι πρωταγωνιστές, αποτελούν χαρακτήρες που στιγματίζονται, αποξενώνονται από συνομήλικούς/ές τους και προβάλλονται αξίες, για αποδοχή και ενσυναίσθηση. Ακόμη, οι ήρωες/ηρωίδες των βιβλίων γίνονται εύκολα αναγνωρίσιμοι από τις εικόνες και οι ιστορίες των παιδικών λογοτεχνημάτων, ανταποκρίνονται στις προσχολικές και μετά προσχολικές ηλικίες, με

ευχάριστο τρόπο. Ως επακόλουθο, αρχικά, αναζητήθηκαν έντυπα παιδικά βιβλία από τις παιδικές δημόσιες βιβλιοθήκες της Φλώρινας, εκ των οποίων μόνο 1 υπήρχε που πραγματεύονταν ένα είδος της αναπηρίας καθώς κάποια ήταν δανεισμένα. Στη συνέχεια, αναζητήθηκαν εικονογραφημένα βιβλία και καταγράφηκαν από διάφορους ηλεκτρονικούς ιστοτόπους παιδικών βιβλίων. Ξεχώρισαν αυτά που αναφέρονταν στα άτομα με αναπηρία, εστιάζοντας σε διαφορετικές μορφές. Επιλέχθηκαν, μόνο όσα ήταν διαθέσιμα από τους εκδοτικούς οίκους, εκ των οποίων είχε μόνο 7 διαθέσιμα, τα οποία αγοράστηκαν για τις ανάγκες της έρευνας.

6.3 Μεθοδολογία έρευνας

Για την παρούσα έρευνα, η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου, διότι μέσα από αυτή, προσεγγίζεται το κοινωνικό φαινόμενο της αναπηρίας και γίνεται εφικτή, μία αντικειμενική και συστηματική περιγραφή της απεικόνισης των παιδιών με αναπηρία, μέσα από την παιδική λογοτεχνία. Η συγκεκριμένη μέθοδος επιλέχτηκε, διότι εστιάζει στην ανάλυση και ερμηνεία ολόκληρων των κειμένων ως προς τα χαρακτηριστικά των παιδιών με ιδιαιτερότητες, τα οποία παρεκκλίνουν από τα κυρίαρχα πρότυπα. Ακόμη, εξετάζει λεπτομερώς, τα βιώματα των παιδιών με αναπηρία, τις σχέσεις τους με συνομήλικα άτομα και την επικοινωνία τους με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Εξαιτίας του στιγματισμού που υφίστανται, στο τέλος αποδεικνύεται, ότι γίνονται αποδεκτά. Έτσι, με την ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση, επιχειρείται, το πως όλα αυτά, είναι πλαισιοθετημένα στο πλαίσιο μια ευρύτερης ολότητας του κοινωνικού αυτού φαινομένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7.1 Θεματική ανάλυση

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων, θεωρείται μια δύσκολη διαδικασία καθώς δεν πρόκειται για μια αυτοματοποιημένη ή μηχανική μέθοδο. Η θεματική ανάλυση, θεωρείται ως η καταλληλότερη μέθοδος για κάθε έρευνα, η οποία επιδιώκει να «ανακαλύψει χρησιμοποιώντας ερμηνείες». Πρόκειται, για μια εύχρηστη μέθοδος εντοπισμού, περιγραφής, ανάδειξης επαναλαμβανόμενων νοηματικών μοτίβων (patterns), δηλαδή «θεμάτων» τα οποία προκύπτουν από τα ερευνητικά δεδομένα. Υπάρχουν όμως, διαφορετικές προσεγγίσεις στην θεματική ανάλυση, οι οποίες σχετίζονται με το επίπεδο στο οποίο πραγματοποιείται η ανάλυση.

Ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματα της ανάλυσης είναι η «ευελξία», ανοίγοντας το δρόμο για την παραγωγή μη αναμενόμενης γνώσης. Παράλληλα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για να συνοψίσει ένα μεγάλο όγκο δεδομένων και να συμβάλλει στην ανάδειξη ομοιοτήτων και διαφοροποιήσεων στο σύνολο των δεδομένων (Ισαρη & Πούρκο, 2016).

Απεναντίας, τα βασικότερα μειονεκτήματα που μπορούν να συμβούν κατά την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων είναι, η απουσία ουσιαστικής ανάλυσης των δεδομένων και η αναζήτηση μέσα από το ερευνητικό υλικό εκείνων των δεδομένων (αποσπασμάτων κειμένων), τα οποία επιβεβαιώνουν εκ των προτέρων, διατυπωμένες ερευνητικές υποθέσεις. Παράλληλα, υπάρχουν και περιπτώσεις που η εξαγωγή συμπερασμάτων κατά την ανάλυση δεν τεκμηριώνεται εμπειρικά από το ερευνητικό υλικό. Αυτό συμβαίνει συνήθως, όταν προεπιλεγμένα θεωρητικά σχήματα, επιχειρείται να υποβληθούν στα δεδομένα και τέλος, η προσπάθεια κατά την ανάλυση να απαντηθούν όχι τα ερευνητικά ερωτήματα, αλλά απευθείας οι ερωτήσεις (Τσιώλης, 2018).

Όπως προκύπτει από τους Clarke & Braun (2013) και όπως αναφέρεται στην έρευνα των Ισαρη & Πουρκός (2016), τα βασικά στάδια που παρατηρούνται για την θεματική ανάλυση είναι: α. το στάδιο της ανάλυσης: που προϋποθέτει την εξοικείωση με το ερευνητικό υλικό και αποτελεί κοινό γνώρισμα όλων των μεθόδων ποιοτικής ανάλυσης. Μετά από προσεκτική ανάγνωση του κειμένου συγκεντρώνονται οι χρήσιμες πληροφορίες που παρέχονται για κάθε ερευνητικό ερώτημα. Στο επόμενο στάδιο της ανάλυσης: β. την κωδικοποίηση, δημιουργούνται οι αρχικοί κώδικες για σημαντικά τμήματα του υπό ανάλυση υλικού, τα οποία σχετίζονται με τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα και χρησιμοποιούνται για την αποτελεσματική διαχείριση μεγάλου όγκου ποιοτικών δεδομένων. Μία τέτοια κωδικοποίηση, αποσκοπεί στην σύνδεση των τμημάτων του ποιοτικού υλικού με συγκεκριμένες έννοιες και ιδέες, που έχουν ερμηνευτικό και θεωρητικό χαρακτήρα.

Στο τρίτο στάδιο, η ανάλυση εστιάζεται: γ. στην αναζήτηση πιθανών θεμάτων ή υποθεμάτων. Το κάθε θέμα θα πρέπει να ιδωθεί ως ένα συνεκτικό και μεστό νοήματος μοτίβο, που απαντά στο ερευνητικό ερώτημα. Η αναζήτηση των θεμάτων, είναι μια ενεργητική διαδικασία, γεγονός που σημαίνει, ότι τα θέματα δεν είναι κρυμμένα στα δεδομένα αλλά θα πρέπει να δοθεί νόημα. Στο τέταρτο στάδιο: δ. στην επανεξέταση

των θεμάτων, προκύπτει ένα σύνολο κυρίαρχων θεμάτων τα οποία χρειάζονται επανεξέταση ως προς τη λειτουργικότητά τους.

7.2 Χαρακτηριστικά ερευνητικού δείγματος

Για κάθε θεματική ανάλυση, όπως και για την παρούσα έρευνα, γίνεται η προσπάθεια ανάλυσης δεδομένων γραπτών κειμένων παιδικής λογοτεχνίας. Το θέμα που διαπραγματεύονται, αφορούν άμεσα ή έμμεσα ζητήματα που απασχολούν τα ίδια τα παιδιά με αναπηρία. Μέσα από τα κείμενα, φαίνεται, πως ενισχύεται η αυτοπεποίθηση των παιδιών με αναπηρίες καθώς μέσω αυτών, αντιλαμβάνονται, πως ο κόσμος στον οποίο ζουν δεν είναι διαφορετικός, αλλά απολαυστικός. Ταυτίζονται με τους/τις ήρωες/ηρωίδες και διακρίνουν μέσα από τα μάτια τους τον ίδιο τους τον εαυτό. Άλλοτε τοποθετούνται στον κεντρικό άξονα της κάθε ιστορίας, άλλοτε στο περιθώριό της. Αλλά, σίγουρα, αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερο σεβασμό και με προσοχή καθώς οποιαδήποτε μορφή αναπηρίας τους, αποτελεί κίνητρο για την προσωπική ανάπτυξή τους.

Η θεματική ανάλυση περιεχομένου, ουσιαστικά, αποτέλεσε διαδικασία κατηγοριοποίησης, η οποία μετέτρεψε το κείμενο σε κατηγορίες, που εκφράζουν ένα συγκεκριμένο σύστημα κωδικοποίησης, με σκοπό να ερμηνευτούν τα δεδομένα και να κατανοηθεί το νόημά τους.

Σύμφωνα με τον Τσιώλη (2018) η διαδικασία αυτή, είναι γνωστή, ως ανοικτή κωδικοποίηση (open coding), με στόχο την κωδικοποίηση των δεδομένων, όπως προκύπτουν από τα κείμενα παιδικής λογοτεχνίας. Οι κατηγορίες που δημιουργούνται καθορίζονται από τον σκοπό της έρευνας καθώς και από το γενικό της θεωρητικό υπόβαθρο. Πρόκειται για μια χρονοβόρα, «επίπονη» και σύνθετη μέθοδο ανάλυσης, με την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων.

Μια εναλλακτική μορφή μέτρησης, είναι η παρουσία της κατηγορίας στη μονάδα καταγραφής. Ως μονάδα καταγραφής αποτέλεσαν οι κύριοι πρωταγωνιστές των παραμυθιών και αυτό που ενδιαφέρει είναι η γενική εικόνα που παρουσιάζουν ως προσωπικότητες σε κάθε παραμύθι (π.χ ένα είναι αγόρι ή κορίτσι, τι είδους αναπηρία έχει, εάν είναι μικρά παιδιά ή όχι) καθώς η παρουσία συγκεκριμένων χαρακτηριστικών αποτέλεσαν το σύστημα κωδικοποίησης για το περιεχόμενο κάθε παραμυθιού.

Παρομοίως, η δημιουργία / καταγραφή των κύριων/βασικών λέξεων/ κλειδιών που εμφανίζονται συχνά (7 φορές) σε όλα τα παιδιά κείμενα είναι: α) φιλία: «θέλεις να γίνουμε φίλοι...», «θέλεις να γίνεις φίλος μας;», «κάθε μέρα με τον καινούργιο μου φίλο "μιλάμε"- μιλάμε" μέχρι να πρασινίσει το φανάρι», «γλιστράμε αθόρυβα στο γυαλισμένο πάτωμα...δεν είμαστε παλιόπαιδα, είμαστε οι καλύτεροι φίλοι», «η Αργυρώ από το αυτοκίνητο μας χαιρετάει με φίλους της καθώς πηγαίνουν βόλτα», «παίζει στη παιδική χαρά με φίλους», «θα τον γνωρίσω στις φίλες μου», λέξεις που δηλώνουν β) αποδοχή: «πάμε να γνωρίσουμε τον κόσμο. Μήπως θέλεις να έρθεις μαζί μας;», «Θέλεις να γίνεις ο φύλακας μας;», «τρέχω στην αγκαλιά του», γ) λέξεις και εκφράσεις μέσα από τις οποίες αποδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο προβάλλονται τα παιδιά με αναπηρία στην κοινωνία και στις σχέσεις ως προς τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ αναπήρων και μη: «Δεν θέλω να σας τρομάζω, θέλω μόνο να παίζω μαζί σας», «ο Μαξ είπε είναι και αυτός ξεχωριστός σαν και εμάς», «η Μόλλυ και εγώ πάμε να γνωρίσουμε τον κόσμο και να συναντήσουμε τα όνειρα μας. Θέλεις να έρθεις μαζί μας;».

Ακόμη, επιχειρείται μέσα από προτάσεις, η μέτρηση της έντασης με την οποία προβάλλεται. Προσεγγίζεται ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει η κοινωνία στο σύνολο της τα παιδιά με αναπηρία και έχει σημασία όχι μόνο η εμφάνιση αρνητικής ή θετικής στάσης αλλά και η ένταση με την οποία εκδηλώνεται. Χαρακτηριστικές εκφράσεις αποτελούν: «Την ώρα που έβαζα την φόρμα μου ένα παιδί μου φώναξε καλώς τα βλήτα και όλοι σκάσανε στα γέλια», «50.000 είχαν έρθει για να δούνε αγώνες παιδιών πνευματικά καθυστερημένων.... ο κόσμος, εδώ αγαπάει και σέβεται κάθε άνθρωπό αδικημένο, αναγνωρίζει ότι έχει και αυτός δικαίωμα στη ζωή, στην χαρά στην ευτυχία», «αυτοί που τον αποδέχονται και τον θεωρούν ένα παιδί σαν όλα τα άλλα με παραξενιές», «Μας ξεκούφανε! Πρέπει να είστε πιο αυστηροί μαζί του..», «Φίλοι και γνωστοί, γείτονες μαζί με τα παιδιά τους όσο πιο πολύ γνώριζαν το δικό μου παιδί τόσο η συμπεριφορά τους άλλαζε προς το χειρότερο», «όσοι με βλέπουν για πρώτη φορά λένε «μα τι όμορφο παιδί! Φτου φτου να μην το ματιάσουμε»...μόλις με πλησιάσουν λίγο περισσότερο... αλλάζουν γνώμη...».

Επιπλέον, μονάδες μέτρησης για την ανάλυση περιεχομένου αποτελούν οι ολόκληρες συζητήσεις και παράγραφοι καθώς φαίνεται η εμπλοκή της οικογένειας και του σχολείου απέναντι στο παιδί που έχει το πρόβλημα. Φαίνεται, τόσο οι γονείς όσο και οι εκπαιδευτικοί, να παραμένουν δίπλα στο παιδί. Οι γονείς, συζητούν, παίζουν παιχνίδια και περνούν ευχάριστα το χρόνο τους καλλιεργώντας ευχάριστα

συναίσθημα, ώστε το παιδί να ξεχνάει για λίγο το πρόβλημά του. Χαρακτηριστικές εκφράσεις αποτελούν: «όχι όχι! Έλα να σου το ζωγραφίσω, τί είναι ο διαβήτης», «το φαγητό που τρώμε έχει γλυκόζη.../η γλυκόζη είναι το καύσιμο για τον οργανισμό μας όπως το αυτοκίνητο χρειάζεται βενζίνη για να κινηθεί.../χωρίς αυτό δεν μπορούμε να κινηθούμε, να διαβάσουμε και να παίξουμε.../ η ινσουλίνη παράγεται μέσα σε ένα όργανο το πάγκρεας και δεν λειτουργεί καλά.../, -Δηλαδή είναι άρρωστο το πάγκρεάς μου; τι πρέπει να κάνουμε; -Αστειούλα μου ναι, είναι άρρωστο το πάγκρεας σου. Θα το βοηθήσουμε εμείς.../ ο παγκρεατούλης δεν θα στεναχωριέται που δεν έχει την ινσουλίνη του!.../ Μελένια μου πρέπει να κάνουμε συνέχεια μετρήσεις.../θα κολλήσουμε το μικρό αυτό αντικείμενο στο μπράτσο σου, σαν αυτοκόλλητο που μοιάζει με πολύ μικρό κινητό...» κ.α, «Να ακολουθείς πάντα τα όνειρα σου Μαξ και να μην ξεχνάς ποτέ πως είσαι ξεχωριστός είπε η μαμά του», «Η Αργυρώ παίζει κινητικά παιχνίδια με τον μπαμπά της(πετάει στα χέρια του, ιππεύει) ή την μητέρα της (τραβάει κουπί μετά την ανταρσία στο σπίτι της, τσαλαβουτάει στη μπανιέρα, αγκαλιές θέλει για ζεσταθεί και παραμύθια για να κοιμηθεί)», «χορεύει στην αγκαλιά του παππού της», «στη θάλασσα κολυμπάει, στα βατράχια κρύβεται και γελάει μαζί με τους γονείς της», «παππούδες, θείοι, θείες, ξαδέφια μπαινόβγαιναν, έπαιζαν με το Θωμά».

Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί, δείχνουν ενδιαφέρον, αγάπη για αυτά τα παιδιά, ασχολούνται μαζί τους και προσαρμόζουν την διδασκαλία στις ανάγκες των παιδιών. Προωθούν την συνεργασία και τη μάθηση μέσω του παιχνιδιού, της ζωγραφικής, κάνουν ενθαρρυντικά/κολακευτικά σχόλια, προγραμματίζουν συνεργασία με τους γονείς, αλλά το πιο σημαντικό, δημιουργούν κλίμα αποδοχής, ενσυναίσθησης μέσα σε ευχάριστα περιβάλλοντα, ώστε να νιώσουν το αίσθημα του «ανήκειν» στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Εκφράσεις που υποδεικνύουν τα παραπάνω είναι: «τα παιδιά είναι κωφά και ο δάσκαλος τους τους μιλά στη νοηματική γλώσσα... ανάμεσα στα παιδιά του σιωπηλού ημικυκλίου», Λύνει σωστά ή λάθος την άσκηση της στην τάξη, χαίρεται να ζωγραφίζει με άλλα παιδιά στην τάξη», «γράφηκε σε ένα ειδικό νηπιαγωγείο που του άρεσε η διαδρομή με το σχολικό, τα παιχνίδια και η νηπιαγωγός», «δουλειά της δασκάλας μου δεν είναι μόνο να με βοηθήσει να μάθω να γράφω, να διαβάζω, να μετράω και ένα σωρό άλλα όμορφα πράγματα, να είμαι λιγότερο κλεισμένος στον εαυτό μου», «Η δασκάλα, μου δείχνει την αγάπη της με κάθε τρόπο, με αγκαλιάζει, μου λέει πολλά μπράβο και κόλλα το, μου δίνει ένα μεγάλο φιλί, με κρατάει σφιχτά από το χέρι και όταν με μαλώνει... είμαι σίγουρος ότι με αγαπάει, με σέβεται πολύ, μου λέει ότι είμαι ένα καλό

και όμορφο παιδί που μπορεί να κάνει ένα σωρό πράγματα όταν θέλει, μου λέει ότι είναι περήφανη για μένα», -«έλα κάθισε μικρούλη μου, πως σε λένε; πόσων χρονών είσαι; Ποιο παιχνίδι σου αρέσει περισσότερο; Έλεγαν οι κυρίες του σχολείου», «η μαμά με τις δασκάλες έχουν οργανώσει το πάρτι της Μελένιας.../ «η αυλή του σχολείου έχει μετατραπεί σε πολύχρωμο παιδότοπο.../ μεγάλος μπουφές με νόστιμα σάντουιτς χάμπουργκερ και πολλές άλλες λιχουδιές για το πάρτι της Μελένιας.../ η έκπληξη με την τούρτα της Μελένιας».

Τέλος, παρουσιάζονται με εγκυρότητα και αξιοπιστία τα δεδομένα, τα οποία στηρίζονται στην ακριβή περιγραφή της παιδικής δράσης. Μέσα από τις αναλύσεις, αναφέρονται με ακρίβεια οι συμπεριφορές των παιδιών με αναπηρία με συνομήλικούς/ές τους και ο αντίκτυπος των αλληλεπιδράσεών τους στην κοινωνία. Έτσι, μέσα από την εγκυρότητα, αυξάνεται η σταθερότητα των αποτελεσμάτων.

7.3 Κωδικοποίηση Δεδομένων

Με την επιτυχής επιλογή αποσπασμάτων που ξεχώρισαν μέσα στα κείμενα έγιναν οι εξής κατηγορίες:

Χαρακτηριστικά αναπηρίας	Αλληλεπίδραση ανάπηρων παιδιών με το κοινωνικό περιβάλλον	Στάσεις απέναντι στα παιδιά με αναπηρία	Εμπλοκή οικογένειας-σχολείου στην ανατροφή και διαπαιδαγώγηση παιδιών με αναπηρία
«Κοίτα το ένα μου πόδι είναι μακρύτερο από το άλλο είπε ο Μαξ και τα μουστάκια μου είναι πολύ κοντά» (κειμ1). «Τι να σημαίνει... κατάλαβα...γιατί κρατάς το μάγουλο σου και κουνάς το κεφάλι σου; πονάει το δόντι	«Θέλεις να γίνουμε φίλοι και να γνωρίσουμε μαζί τον κόσμο; είπε στη Μόλλυ τη τυφλοποντικίνα» (κειμ1). «Μπράβο βατράχι! Το Βατράχι κοίταξε τους δύο φίλους παραξενεμένο: κουαξ... Ο Μαξ είπε είναι και αυτός ξεχωριστός σαν και εμάς. Η Μόλλυ και εγώ πάμε	«Θα μιλάμε ασταμάτητα» (κειμ2). «Θα του δώσω το τηλέφωνο μου» (κειμ2). «Δεν ξανά πάω στο γήπεδο. Την ώρα που έβαζα την φόρμα μου ένα παιδί μου φώναξε	«Να ακολουθείς πάντα τα όνειρα σου Μαξ και να μην ξεχνάς ποτέ πως είσαι ξεχωριστός είπε η μαμά του» (κειμ1). «Τα παιδιά είναι κωφά και ο δάσκαλος τους τους μιλά στη νοηματική γλώσσα... ανάμεσα στα παιδιά του

<p>σου; τι γράφεις τώρα; (κειμ2).</p> <p>«Μια ομάδα παιδιών έχει κάνει ένα ημικύκλιο και στο κέντρο του ένας μεγάλος κάνει νεύματα με τα χέρια του στον μικρό Γιώργο» (κειμ2).</p> <p>«Η Αργυρώ, γελάει καθιστή» (κειμ3).</p> <p>«Η Αργυρώ μες το μουσείο βόλτα πάει, στην αγκαλιά του μπαμπά της (κειμ3).</p> <p>«Η Αργυρώ είναι ευγενική» δείχνοντας την από την μέση και πάνω (κειμ3).</p> <p>«Αλλάζει συναισθήματα (καλή, πονηρή, είναι χαρούμενη, λυπημένη, φανερώνεται με δυνατή φωνή, είναι άγρια και θυμωμένη, είναι περήφανη και ευχαριστημένη, νιώθει αδύναμη και κλαίει, νιώθει δυνατή όπως κάθε παιδί της ηλικίας της) (κειμ3).</p>	<p>να γνωρίσουμε τον κόσμο και να συναντήσουμε τα όνειρα μας. Θέλεις να έρθεις μαζί μας; Θέλεις να γίνεις φίλος μας;» (κειμ1).</p> <p>Στη μέση του χωραφιού οι τρεις φίλοι συνάντησαν ένα μικρό κοτσύφι. «Γεια σου Τέρρυ, είπε η Μόλλυ. Είμαστε τρια ζώακια που ήρθαμε από πολύ μακριά και θα θέλαμε να σε γνωρίσουμε. «Αλήθεια;» Πάμε να γνωρίσουμε τον κόσμο. Μήπως θέλεις να έρθεις μαζί μας;» (κειμ1).</p> <p>«Εγώ όμως δεν είμαι σε τίποτα ξεχωριστός είπε ο Τέρρυ. Μόνο να δείχνω τα αγκάθια μου. Ναι αλλά είσαι ένας καταπληκτικός αγκαθωτός. φύλακας είπε ο Μαξ. Θέλεις να γίνεις ο φύλακας μας; Νομίζω ότι θα περάσουμε τέλεια εμείς οι πέντε» (κειμ1).</p> <p>«Το αγόρι απέναντί μου, σαν σε καθρέφτη, κουνάει χαρωπά το χεράκι του δεξιά και αριστερά και με χαιρετάει» (κειμ2).</p> <p>«Θα τον γνωρίσω στις φίλες μου» (κειμ2).</p> <p>«Με το μικρό αγόρι απέναντί μου! Μα τι κρατάει; Ένα</p>	<p>καλώς τα βλήτα και όλοι σκάσανε στα γέλια»</p> <p>«όλοι αυτοί οι άνθρωποι περισσότερο από 50.000 είχαν έρθει για να δούνε αγώνες παιδιών πνευματικά καθυστερημένων. Ο κόσμος, εδώ αγαπάει και σέβεται κάθε άνθρωπό αδικημένο, αναγνωρίζει ότι έχει και αυτός δικαίωμα στη ζωή, στην χαρά στην ευτυχία». (κειμ4).</p> <p>«Φίλοι και γνωστοί, γείτονες μαζί με τα παιδιά τους όσο πιο πολύ γνώριζαν το δικό μου παιδί τόσο η συμπεριφορά τους άλλαζε προς το χειρότερο. Ήθελα να κρυφτώ από τον κόσμο, να μην δίνω εξηγήσεις να μην ακούω άλλες μανάδες να αραδιάζουν τα κατορθώματα των παιδιών τους έλεγε η</p>	<p>σιωπηλού ημικυκλίου» (κειμ2).</p> <p>«Η Αργυρώ παίζει κινητικά παιχνίδια με τον μπαμπά της(πετάει στα χέρια του, ιππεύει) ή την μητέρα της (τραβάει κουπί μετά την ανταρσία στο σπίτι της, τσαλαβουτάει στη μπανιέρα, αγκαλιές θέλει για ζεσταθεί και παραμύθια για να κοιμηθεί) (κειμ3).</p> <p>«Χορεύει στην αγκαλιά του παππού της». (κειμ3).</p> <p>«Στη θάλασσα κολυμπάει, στα βατράχια κρύβεται και γελάει μαζί με τους γονείς της (κειμ3).</p> <p>«Λύνει σωστά ή λάθος την άσκηση της στην τάξη, χαίρεται να ζωγραφίζει με άλλα παιδιά στην τάξη» (κειμ3).</p> <p>«Παππούδες, θείοι, θείες, ξαδέρφια μπαινόβγαιναν, έπαιζαν με το Θωμά» (κειμ4).</p> <p>«Παίξαμε μπάσκει στην αυλή του σχολείου, η μπάλα ξέφυγε, ο Θωμάς έτρεξε να την πιάσει, η μπάλα παίρνοντας τον κατήφορο, απόκτησε ταχύτητα, ο Θωμάς δυνάμωνε το τρέξιμο του</p>
---	---	---	--

<p>«Μόνο το μυαλό του δεν μεγάλωσε, έμεινε όπως ήταν στα πρώτα παιδικά του χρόνια» (κειμ4).</p> <p>«Δεν θα μπορούσε να μάθει να γράφει και να διαβάζει ποτέ ο Θωμάς» (κειμ4).</p> <p>«Το παιδί σας δεν θα γίνει ποτέ σαν τα άλλα παιδιά» (κειμ4).</p> <p>«Ψηλάφιζε τα πράγματα με ασυνήθιστο τρόπο» (κειμ5).</p> <p>«Ένα κοριτσάκι που όμοιό του δεν είχε ξαναδεί κανείς. Τα μάτια του είχαν το χρώμα της γαλήνιας θάλασσας, τα μαλλιά του τη λάμψη του ήλιου, το δέρμα του ήταν σαν απάτητο χιόνι και το γέλιο του αντηχούσε χαρούμενο σαν κελάδημα καρδερίνας» (κειμ5).</p> <p>«Το Μογγολάκι, με τα σχιστά αμυγδαλωτά του μάτια πετούν σπίθες...τα μάτια του</p>	<p>χάρτινο λουλούδι και μου δείχνει με τα χέρια του: για σένα» (κειμ2).</p> <p>«Κάθε μέρα με τον καινούργιο μου φίλο "μιλάμε"- μιλάμε" μέχρι να πρασινίσει το φανάρι» (κειμ2).</p> <p>«Θα ξαφνιαστεί σαν με δει πλάι του» (κειμ2).</p> <p>«Θα τρελαθεί από την χαρά του» (κειμ2).</p> <p>«Τα μάτια του φωτίζονται από τη χαρά!... «στρέφει το κεφάλι του και με βλέπει και αυτός!... το κόκκινο καπελάκι τρέχει γρήγορα κοντά μου. Μου ανοίγει την αγκαλιά του χαμογελαστό, χώνομαι μέσα με χαρά»(κειμ2).</p> <p>«Γλιστράμε αθόρυβα στο γυαλισμένο πάτωμα...δεν είμαστε παλιόπαιδα, είμαστε οι καλύτεροι φίλοι» (κειμ2).</p> <p>«Η Αργυρώ τραγουδάει, κάνει κούνια και χαμογελάει με φίλες της» (κειμ3).</p> <p>«Από το αυτοκίνητο μας χαιρετάει με φίλους της» (κειμ3).</p> <p>«Παίζει στη παιδική χαρά με φίλους» (κειμ3).</p> <p>«Ο συναθλητής του Θωμά είναι νεγρός</p>	<p>μητέρα του Θωμά» (κειμ4).</p> <p>«αυτοί που τον αποδέχονται και τον θεωρούν ένα παιδί σαν όλα τα άλλα με παραξενιές»(κειμ7).</p> <p>«Όσοι με βλέπουν για πρώτη φορά λένε «μα τι όμορφο παιδί! Φτου φτου να μην το ματιάσουμε».. μόλις με πλησιάσουν λίγο περισσότερο... αλλάζουν γνώμη ..και μετά αρχίζουν να μιλάνε μόνο στον μπαμπά και τη μαμά...είναι ντροπαλό το παιδάκι σας και δεν απαντάει...άργησε να μιλήσει, ε; δεν πειράζει υπομονή.. πωπω πως τσιρίζει έτσι! Μας ξεκούφανε! Πρέπει να είστε πιο αυστηροί μαζί του...μοιάζουν να είναι σίγουροι ότι δεν ακούω...λένε ότι είμαι κλεισμένος</p>	<p>αποφασισμένος να την πιάσει. Τη πρόλαβε στη μέση του δρόμου. Είχε τρέξει πάνω από 100 μέτρα. Θέλω να πάρει μέρος στους ειδικούς αγώνες, είναι σπουδαίος χρόνος για το ειδικό παιδί που δεν γυμνάζεται κανονικά, είτε ο γυμναστής» (κειμ4).</p> <p>«Γράφτηκε σε ένα ειδικό νηπιαγωγείο που του άρεσε η διαδρομή με το σχολικό, τα παιχνίδια και η νηπιαγωγός. Μεγαλώνοντας γράφτηκε στο ειδικό δημοτικό όπου έμαθε γραφή και ανάγνωση, αλλά δυσκολευόταν πολύ στην αριθμητική» (κειμ4).</p> <p>«Παραστέκεται στο παιδί της ως φύλακας άγγελος» (κειμ5).</p> <p>«δουλειά της δασκάλας μου δεν είναι μόνο να με βοηθήσει να μάθω να γράφω, να διαβάζω, να μετράω και ένα σωρό άλλα όμορφα πράγματα, να είμαι λιγότερο κλεισμένος στον εαυτό μου» (κειμ7).</p> <p>«Η δασκάλα, μου δείχνει την αγάπη της με κάθε τρόπο, με αγκαλιάζει, μου λέει πολλά μπράβο και κόλλα το, μου</p>
---	--	--	--

<p>σχιστά και η μύτη πλακουτσή» (κειμ6).</p> <p>«Ακούω ό,τι λέτε και τα καταλαβαίνω όλα και αισθάνομαι και χαρά και λύπη και αγωνία και αγάπη! Όμως με τον δικό μου, κατάδικό μου τρόπο μέσα στο αυγό μου...«λένε ότι είμαι κλεισμένος στον εαυτό μου...«δεν κοιτάω τους άλλους στα μάτια όταν μου μιλάνε...«δε θέλω να παίζω με τα άλλα παιδιά στο διάλειμμα.. «μου αρέσουν περίεργα και βαρετά πράγματα όπως το να στριφογυρνώ με τις ώρες ένα κομμάτι σπάγκου στον αέρα ή να κάνω μυστηρίους και ενοχλητικούς ήχους» (κειμ7).</p>	<p>(Διαφορετικότητα) και ενώ ο Θωμάς βρισκόταν στην Τρίτη θέση και είχε κατοχυρωμένο το χάλκινο μετάλλιο, είδε τον πρώτο δρομέα (Γιόμο-νεγρός) να χάνει το βήμα του και να πέφτει. Έτσι, ο Θωμάς σταμάτησε, γύρισε πίσω και τον βοήθησε να σηκωθεί. Έτσι, έγιναν δύο πολλοί καλοί φίλοι. Ύστερα και οι δύο αγκαλιασμένοι, έτρεξαν την υπόλοιπη διαδρομή και τερμάτισαν τελευταίοι» (κειμ4).</p> <p>«χαμογελάει στα παιδιά/ και εγώ ξέρω να παίζω»(κειμ6).</p> <p>«Δεν θέλω να σας τρομάξω θέλω μόνο να παίζω μαζί σας» (κειμ6).</p> <p>«Ελα!. Θέλω δείξω κάτι...και πιάνει την Άννα-Μαρία από το χέρι» «Ελα, Αλέξης και εσύ» (κειμ6).</p> <p>«Ελάτε, πάουμε νούφαα! Δεν είναι βαθιά εδώ!» (κειμ6).</p> <p>«Είστε πολύ όμορφοι και δείχνει τα πρόσωπα τους ο Μάνος στο νερό»(κειμ6).</p> <p>«Μην κύβετε πόσωπο σας! Ένα βαταχάκι ήταν, έφυε! Ελάτε! Σας ΑΓΑΠΑΩ» (κειμ6).</p>	<p>στον εαυτό μου» (κειμ7).</p>	<p>δίνει ένα μεγάλο φιλή, με κρατάει σφιχτά από το χέρι και όταν με μαλώνει... είμαι σίγουρος ότι με αγαπάει, με σέβεται πολύ, μου λέει ότι είμαι ένα καλό και όμορφο παιδί που μπορεί να κάνει ένα σωρό πράγματα όταν θέλει, μου λέει ότι είναι περήφανη για μένα» (κειμ7).</p>
--	--	--	---

<p>«Έτρεχα, χοροπηδούσα στο σαλόνι» (κειμ8).</p> <p>«δεν κάθομαι στιγμή στη θέση μου, θαρρείς πως έχει καρφιά η καρέκλα του» (κειμ8).</p> <p>«Πήγαινε έλα από τον έναν κύριο ή κυρία στον άλλον κύριο ή κυρία» (κειμ8).</p> <p>«Στριφογύριζα στη καρέκλα μου.../κουνούσα τα πόδια μου...σηκωνόμουν δεν άντεχα άλλο...» (κειμ8).</p> <p>«εγώ σηκώνομαι χοροπηδώ, στροβιλίζομαι σαν σβούρα, ρίχνω την τσάντα καταγής» (κειμ8).</p> <p>«Το παιδί δεν ακούει καλά, πολλές φορές του μιλάω και αυτό ούτε που με κοιτάζει» (κειμ8).</p>		<p>«Οι συμμαθητές μου μου χαμογελούν... τα μπράβο της δασκάλας και τα χαμόγελα των φίλων μου με βοηθούν και κλείνω για αρκετή ώρα τη ΔΕΠΥ στο κουτί για να λύσω μια άσκηση» (κειμ8).</p> <p>«η δασκάλα βγάζει τα γυαλιά της, σοβαρεύει, με πιάνει από τον ώμο και μου ζητάει να μοιράσω τα τετράδια» (κειμ8).</p> <p>«τότε η δασκάλα θυμώνει και εξαφανίζεται η ΔΕΠΥ στο κουτί.../τι λές να κάνουμε ρωτάει αργά και καθαρά η δασκάλα; Μπράβο Νικόλα, αυτή είναι η σωστή λύση!» (κειμ8).</p> <p>«Λέει η δασκάλα, έλα Νικόλα, πες μα τι πράξη θα κάνουμε:...εεε θα</p>	<p>«η νηπιαγωγός κάλεσε τη μαμά μου στο σχολείο για να συζητήσουν» (κειμ8).</p> <p>«έλα κάθισε μικρούλη μου, πως σε λένε; πόσων χρονών είσαι; Ποιο παιχνίδι σου αρέσει περισσότερο; Έλεγαν οι κυρίες του σχολείου» (κειμ8).</p> <p>«μου έδιναν διάφορα παζλ οι δασκάλες ή άλλα επιτραπέζια» (κειμ8).</p> <p>«με έβαλαν οι γονείς μου στη μέση και μου ζήτησαν να πω ένα μεγάλο συγνώμη στους συμμαθητές μου» (κειμ8).</p>
---	--	---	---

		<p>κάνουμε πρόσθεση.../οι συμμαθητές μου γελάνε δυνατά η δασκάλα μου λέει: αγ βρε Νικόλα πάλι ο νους σου πετάει αλλού» (κειμ8).</p>	
<p>«Πίνει πολύ νερό και πάει πολύ συχνά τουαλέτα» (κειμ9). «Είναι θαρραλέα, δεν φοβάται καθόλου τη σύριγγα» (κειμ9). «νιώθει κουρασμένη και εξαντλημένη» (κειμ9). «διαβήτης τύπου 1» (κειμ9).</p>		<p>«Η Μελένια και οι συμμαθητές της κάνουν υποβρύχιες βουτιές» (κειμ9). «Οι φίλοι της την χειροκροτούν και της εύχονται χρόνια πολλά» (κειμ9). «Η δασκάλα σκύβει και τη φιλά τρυφερά» (κειμ9).</p>	<p>«όχι όχι! Έλα να σου το ζωγραφίσω, τί είναι ο διαβήτης» (κειμ9), «το φαγητό που τρώμε έχει γλυκόζη.../η γλυκόζη είναι το καύσιμο για τον οργανισμό μας, όπως το αυτοκίνητο χρειάζεται βενζίνη για να κινηθεί.../χωρίς αυτό δεν μπορούμε να κινηθούμε, να διαβάσουμε και να παίζουμε.../ η ινσουλίνη παράγεται μέσα σε ένα όργανο το πάγκρεας και δεν λειτουργεί καλά.../ Αστειούλα μου ναι, είναι άρρωστο το πάγκρεας σου. Θα το βοηθήσουμε εμείς.../ ο παγκρεατούλης δεν θα στεναχωριέται που δεν έχει την ινσουλινίτσα του!.../ Μελένια μου πρέπει να κάνουμε συνέχεια μετρήσεις.../θα κολλήσουμε</p>

			<p>το μικρό αυτό αντικείμενο στο μπράτσο σου, σαν αυτοκόλλητο που μοιάζει με πολύ μικρό κινητό...» (κειμ9).</p> <p>«Η μαμά με τις δασκάλες έχουν οργανώσει το πάρτι της Μελένιας.../ «η αυλή του σχολείου έχει μετατραπεί σε πολύχρωμο παιδότοπο.../ μεγάλος μπουφές με νόστιμα σάντουιτς χάμπουργκερ και πολλές άλλες λιχουδιές για το πάρτι της Μελένιας.../ η έκπληξη με την τούρτα της Μελένιας» (κειμ9).</p>
--	--	--	---

7.4 Ευρήματα

Για την διεξαγωγή της έρευνας, χρησιμοποιήθηκε η δευτερογενής ποιοτική έρευνα μέσω της ανάλυσης περιεχομένου. Έγινε ανάλυση εννέα επιλεγόμενων βιβλίων παιδικής λογοτεχνίας που χρονολογούνται μετά το 2000, καθένα εκ των οποίων αναφέρονταν σε ένα διαφορετικό είδος αναπηρίας. Η ανάλυση των δεδομένων των παραμυθιών, κατέδειξε, ότι η κοινή ιδέα που διαπερνά όλα τα βιβλία δεν είναι άλλη παρά η ανάγκη των ανάπηρων ατόμων για αποδοχή. Είτε αφορά το ίδιο το παιδί με αναπηρία, είτε αναφέρεται στην αποδοχή από το κοινωνικό περιβάλλον του ατόμου με αναπηρία.

Αναφορικά με τον τίτλο των βιβλίων, διαπιστώθηκε, πως στο μεγαλύτερο μέρος των βιβλίων, δε γίνεται αντιληπτό από τον τίτλο τους ότι το θέμα που πραγματεύονται αφορά στην αναπηρία.

Αναλυτικότερα, μέσα από την ανάλυση των ευρημάτων, στο λογοτεχνικό κείμενο, **Ένας για όλους και όλοι για έναν**, ο Μάξ το μικρό ποντικάκι παρουσιάζεται με το ένα πόδι μεγαλύτερο από το άλλο. Ήθελε να φύγει από την οικογένεια του «*Για σας είπε και αγκάλιασε ένα ένα τα αδέρφια του και τη μαμά του*» **(κειμ1)** και να

ακολουθήσει τα όνειρα του «*Θέλω να ανακαλύψω μόνος μου τι υπάρχει εκεί έξω*» **(κειμ1)**. Να βρει φίλους «*Θες να γίνουμε φίλοι*» **(κειμ1)** και να πορευτεί μαζί τους. Πάντοτε όμως με τη συμβουλή, που του έδινε η μητέρα του «*Να ακολουθείς πάντα τα όνειρα σου Μαξ και να μην ξεχνάς ποτέ πως είσαι ξεχωριστός*» **(κειμ1)**. Έτσι, ο Μαξ, φεύγει από το σπίτι, συναντά την Μόλυ την τυφλοποντικίνα, όπου κρατά ένα μπαστούνι και γίνονται φίλοι. Προχωρούν και σε μια λιμνούλα βλέπουν το Τέρυ, ένα βατράχι να χοροπηδά πάνω-κάτω. Αλλά, όπως συμπέραναν δεν άκουγε καλά «*Μπράβο βατράχι... «Τι λέτε κουάξ κουάξ»*» **(κειμ1)**. Παρόλα αυτά, γίνονται και με αυτόν φίλοι. Και οι τρεις ήρωες μεταξύ τους, καταφέρνουν να αποδεχτεί ο ένας τον άλλο έτσι όπως είναι. Παρουσιάζονται με κάποια ικανότητα, που αντισταθμίζουν την δυσκολία τους, μέσα από τις πράξεις τους. Έτσι, γίνονται ξεχωριστοί φίλοι λόγω της αναπηρίας τους και κάνουν όνειρα και μένουν για πάντα μαζί.

Έπειτα, στο λογοτεχνικό βιβλίο **Φίλοι...φως φανάρι**, η ιστορία ξετυλίγεται με δύο μικρά παιδιά την Ισμήνη και το Γιώργο, που ακολουθούσαν την ίδια καθημερινή πορεία για το σχολείο. Δεν αργεί η ημέρα, που τα δύο παιδιά, συναντιούνται εξαιτίας ενός κόκκινου φαναριού να σταματήσουν το ένα δίπλα στο άλλο. Έτσι, ξεκινά μία μη λεκτική επικοινωνία ανάμεσα στην Ισμήνη ενός υγιή κοριτσιού και του Γιώργου ενός κωφού αγοριού. Αυτή η επικοινωνία, εξελίσσεται σε μια γερή φιλία «*κουνάει χαρωπά το χεράκι του δεξιά και αριστερά και με χαιρετάει, ένα χάρτινο λουλούδι και μου δείχνει με τα χέρια του: για σένα*» **(κειμ2)**. «*Το αγόρι απέναντί μου, σαν σε καθρέφτη, κουνάει χαρωπά το χεράκι του δεξιά και αριστερά και με χαιρετάει*» **(κειμ2)**. «*Κάθε μέρα με τον καινούργιο μου φίλο «μιλάμε- μιλάμε» μέχρι να πρασινίσει το φανάρι*» **(κειμ2)**. Στο σημείο αυτό, η χρήση των εισαγωγικών από τη μία δηλώνει την πραγματική επικοινωνία των δύο παιδιών μέσα από τα τζάμια του σχολικού λεωφορείου, από την άλλη, φανερώνει και την αναπηρία του Γιώργου, όπου «δεν μιλά» αλλά κάνει νοήματα. Ωστόσο, η Ισμήνη φαντασιώνεται στην επικοινωνία της με τον Γιώργο «*θα ξαφνιαστεί σαν με δει πλάι του, θα τρελαθεί από την χαρά του, θα μιλάμε ασταμάτητα, θα του δώσω το τηλέφωνο μου, θα τον γνωρίσω στις φίλες μου*» **(κειμ2)**. «*Τα μάτια του φωτίζονται από τη χαρά!... «στρέφει το κεφάλι του και με βλέπει και αυτός!... το κόκκινο καπελάκι τρέχει γρήγορα κοντά μου «Μου ανοίγει την αγκαλιά του χαμογελαστό, χώνομαι μέσα με χαρά»*» **(κειμ2)**. Μέσα από τη φιλία που δημιουργείται στα πρωινά μπουτλιαρίσματα ανάμεσα σε ένα κορίτσι και σε ένα κωφό αγόρι, παρατηρείται πόσο σημαντική είναι η κοινωνική αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμων με ή χωρίς αναπηρία και εάν θέλει κάποιος

να μιλήσει, η αναπηρία δεν θα του σταθεί ποτέ ως εμπόδιο καθώς μέσα από αυτό εκδηλώνεται η έντονη ανάγκη για αποδοχή, αγάπη και συμπόνια. Ολοκληρώνοντας, μέσα από αυτά τα χωρία, ξεχωρίζει, το μοτίβο του κύκλου, ως πλαίσιο τοποθέτησης των ηρώων, που δηλώνει την συνοχή και την συμπόρευση μεταξύ των ανθρώπων, το στοιχείο του αστικού περιβάλλοντος (λ.χ εξώφυλλο, φως φαναριών), οι καλοσχεδιασμένες καμπύλες στο δρόμο, ο τρόπος με τον οποίο κρατιούνται οι δύο φίλοι και επαναλαμβάνονται διαρκώς, οπτικά στοιχεία, που πιστοποιούν το δέσιμο ανάμεσα σε αναπήρους και μη. Ενώ, η εικονογράφηση, έχει συμβολικό χαρακτήρα.

Από τα ευρήματα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο: **Η Αργυρώ γελάει**. Αρχικά, κυριαρχεί η εξωτερική εστίαση του αναγνώστη. Ενώ, όλοι γνωρίζουν, ότι η Αργυρώ μετακινείται με αμαξίδιο, μόνο ο αφηγητής και συνακόλουθα ο αναγνώστης, το αγνοούν, μέχρι το τέλος του βιβλίου. Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, η Αργυρώ, παρόλο που έχει κινητική αναπηρία, δεν αισθάνεται ‘καθηλωμένη’ σε αναπηρικό καροτσάκι, εφόσον ζει μια φυσιολογική ζωή, όπως τα υγιή παιδιά. «*Η Αργυρώ γελάει, η Αργυρώ χορεύει, η Αργυρώ ιππεύει*», «*η Αργυρώ στη θάλασσα πως κολυμπάει*» (**κειμ3**). Βιώνει εναλλαγές συναισθημάτων με τη χρήση ενεργητικών ρημάτων που προσδίδουν ρυθμό και κίνηση «*γελάει*», «*τραγουδάει*», «*χαμογελάει*», «*είναι καλή*», «*είναι πονηρή*», «*είναι χαρούμενη*», «*είναι λυπημένη*», «*γελάει*», «*είναι άγρια και θυμωμένη*», «*είναι περήφανη και ευχαριστημένη*», «*νιώθει αδύναμη και κλαίει*», «*νιώθει δυνατή και τίποτα δεν λέει*», «*φοβάται*», «*αγκαλιές θέλει*», (**κειμ3**), μέσα από την εικονογράφηση, δικαιολογούνται, οι στάσεις και οι κινήσεις της (καθιστή εκτός του καροτσιού, στηριζόμενη σε κάποιον τρίτο, φαίνεται από τη μέση και πάνω). Στο σημείο αυτό, κυριαρχεί το οξύμωρο σχήμα για ένα κοριτσάκι με κινητική αναπηρία.

Έτσι, δεν γίνεται φανερή η αναπηρίας της. Άρα, οικοδομείται το ιδεολογικό στίγμα που εδραιώνει τις ομοιότητες αναπήρων και μη και ενισχύεται ιδιαίτερα με την παρουσία καταφατικών και όχι αποφατικών προτάσεων, προκαλώντας οικειότητα για αποδοχή.

Ο Θωμάς, ένα ακόμη λογοτεχνικό κείμενο, έχει ως επίκεντρο, τη δύναμη και τις δυνατότητες που έχει ένα ανάπηρο άτομο, το οποίο για να καταφέρει να γίνει αποδεκτό, δεν αρκεί να έχει τις προϋποθέσεις που θα αρκούσαν για ένα άτομο χωρίς κάποια αναπηρία, αλλά, πρέπει να τις υπερβαίνει, κάνοντας κάτι ηρωικό και γενναίο

«Παίζαμε μπάσκετ στην αυλή του σχολείου, η μπάλα ξέφυγε, ο Θωμάς έτρεξε να την πιάσει, η μπάλα παίρνοντας τον κατήφορο, απόκτησε ταχύτητα, ο Θωμάς δυνάμωνε το τρέξιμο του αποφασισμένος να την πιάσει. Τη πρόλαβε στη μέση του δρόμου. Είχε τρέξει πάνω από 100 μέτρα. Θέλει να πάρει μέρος στους ειδικούς αγώνες, είναι σπουδαίος χρόνος για το ειδικό παιδί που δεν γυμνάζεται κανονικά» (κειμ4), «Δώσε μου την ευκαιρία να αγωνιστώ και αν δεν νικήσω, άσε με να νιώσω περήφανος που προσπάθησα» (κειμ4). Ενώ, ο Θωμάς βρισκόταν στην τρίτη θέση και είχε κατοχυρωμένο το χάλκινο μετάλλιο, είδε τον πρώτο δρομέα (Γιόμο-νεγρός), να χάνει το βήμα του και να πέφτει. Ο Θωμάς, σταμάτησε, γύρισε πίσω και τον βοήθησε να σηκωθεί. Έτσι, έγιναν δύο πολύ καλοί φίλοι. Ύστερα και οι δύο αγκαλιασμένοι, έτρεξαν την υπόλοιπη διαδρομή και τερμάτισαν τελευταίοι. Τέλος, η εικονογράφηση έχει συμβολικό χαρακτήρα. Ο «Θωμάς» ο μικρός ήρωας του βιβλίου τοποθετείται κόντρα σε ένα χρυσό κύκλο φωτός δίνοντας την αίσθηση ενός φωτοστέφανου, που λειτουργεί ως μια έμμεση αποδοχή του ατόμου με αναπηρία.

Ακόμη, **Το παραμύθι της μουσικής**, είναι αρκετά διαφορετικό από τα υπόλοιπα βιβλία, όμως, σηματοδοτεί ένα γεγονός. Ένας άρχοντας με τη γυναίκα του, που ήταν αρκετά πλούσιοι, δεν είχαν καταφέρει να αποκτήσουν παιδιά. Το ήθελαν πάρα πολύ. Ζήτησαν τη γνώμη ενός σοφού και εκείνος τους είχε πει, ότι δεν θα καταφέρουν να αποκτήσουν, εάν ζητάνε το τέλειο παιδί. Μόνο, εάν έχει κάποιο κουσούρι, θα έχουν την τύχη να αποκτήσουν. Έτσι και έγινε. Οι γονείς απέκτησαν την Θεοδώρα, που γεννήθηκε τυφλή. Ο σοφός, την είχε προφήτεψε, ότι «από όλες τις άκρες της οικουμένης θα έρθουν γαμπροί για την θυγατέρα σου» (κειμ5). Μεγαλώνοντας, άρχισε να γίνεται σοφή και να αγαπά πολύ την μουσική. Της άρεσε η φλογέρα του γέρο-Δανιήλ να την ακούει μαζί με τον εγγόνο του τον Αλέξιο. Εκείνη, του ζήτησε κάποια στιγμή, να ακούσει τη φωνή του. Της άρεσε πολύ. Του ζήτησε να τη μάθει να τραγουδάει. Και από τότε, έγινε πολύ γνωστή η φήμη της. Καθώς μεγάλωνε, αποφάσισε να παντρευτεί μουσικό. Την επισκέπτονταν μουσικοί από κάθε μέρος, αυτή, όμως, δεν μπορούσε να διαλέξει γιατί ο κάθε ένας ήταν ξεχωριστός. Κάποια στιγμή, αποφάσισε να βγει, να περπατήσει και να πάρει μια απόφαση. Εκείνη την στιγμή, άκουσε τον Αλέξιο, να τραγουδά το πρώτο τους τραγούδι. Από την πρώτη στιγμή τον είχε αγαπήσει και ξανά ακούγοντας το πρώτο τους τραγούδι, τον αγάπησε περισσότερο και τελικά παντρεύτηκαν. Επομένως, όπως όλοι οι άνθρωποι έτσι και η ηρωίδα του παιδικού βιβλίου, Θεοδώρα, είναι ένα άτομο με αναπηρία (τυφλή). Παρόλα αυτά,

κατάφερε να γίνει αποδεκτή, να αγαπηθεί και να φτιάξει τη ζωή της. Αντιμετωπίζει την αναπηρία της ρεαλιστικά. Αναγνώριζε τα πράγματα και τους ανθρώπους από τον ήχο, την αφή και τη μυρωδιά. Αναγνώριζε τα λουλούδια από το άρωμα και τα δέντρα από τον ήχο, που έκαναν τα κλαδιά τους. Είχε χαρίσματα. Η αναπηρία της δεν στάθηκε ως μειονέκτημα ή ανικανότητα ή ελάττωμα, αλλά ως θείο δώρο και κάτι που την καθιστά ιδιαίτερη και της χαρίζει ένα ιδιαίτερο χάρισμα *«το πιο μεγάλο δώρο που της έδωσε (ο Θεός) για να το αντισταθμίσει με αυτό που δεν της έδωσε είναι η ακοή της»*, *«θα ξεκλειδώνει τις καρδιές των ανθρώπων»* (κειμ5).

Παρόμοια, στο βιβλίο **Θέλω μόνο να παίξω μαζί σου**, ένα μικρό αγοράκι, ο Μάνος, θέλει συνεχώς να βρίσκεται με φίλους. Ο Μάνος έμενε πολύ κοντά σε ένα κορίτσι, την Άννα Μαρία, με το οποίο ήθελε να παίζει συνεχώς, αλλά εκείνη τον αγνοούσε *«Ευτυχώς που δεν πάμε στο ίδιο σχολείο»* (κειμ6) και έκανε την αδιάφορη. Εκείνη, επέλεγε να παίζει με ένα άλλο αγόρι, τον Αλέξη. Κάθε φορά, που συναντούσαν τον Μάνο, τον αποπέρανε *«φύγε, πήγαινε σπίτι σου» «δεν έχεις καμιά δουλειά μαζί μας» «δεν είσαι σαν και εμάς»* (κειμ6). Παρόλα αυτά, το μικρό αγόρι δεν το έβαζε κάτω. Απορημένα τους κοιτούσε. Σκέφτηκε να τους κάνει μια πλάκα για να ασχοληθούν μαζί του *«και εγώ ξέρω να παίζω»* (κειμ6) και λυπημένος κατεβάζει το κεφάλι και κινεί για το σπίτι. Όμως, την ώρα που έκανε πως φεύγει για το σπίτι του, τα δύο παιδιά πήγαν στο ποτάμι, κάθονταν στην άκρη και βύθιζαν τα πόδια τους στο νερό. Τότε, ο βυθός αναταράσσονταν και το νερό θόλωνε. Αμέτρητοι κόκκοι ψιλής άμμου και χώματος κυκλώνουν τα πόδια τους. Γρήγορα-γρήγορα τα δύο παιδιά κάνουν να φύγουν και τότε εμφανίζεται ο Μάνος χαχανίζοντας *«Δεν ήθελα να σας τρομάξω, θέλω μόνο να παίξω μαζί σας»* (κειμ6). Τα δύο παιδιά δεν ήθελαν να παραδεχτούν το φόβο τους. Αλλά ο Μάνος γελώντας με την πλάκα που τους έκανε, αποφασιστικά μπαίνει και αυτός στο ποταμάκι γιατί πάνω από όλα ξέρει να παίζει *«Έλα, θέλω δείξω κάτι...έλα Αλέξης και εσύ» «Ελάτε πάουμε νούφαα!»* (κειμ6). Κόβει ένα κατάλευκο νούφαρο και το χαρίζει στην Άννα-Μαρία και κάθονται στην όχθη για να ξεκουραστούν *«Είστε πολύ όμοφοι!»*, *«Ελάτε σας αγαπώ»* (κειμ6). Τα λόγια του Μάνου τους έκαναν να μπορούν να κοιτάζονται χωρίς ντροπή στα ταραγμένα νερά και το σπουδαιότερο να μπορούν να βλέπουν και κείνον ίσα στα μάτια. Πλέον έχουν γίνει φίλοι και η καρδιά τους πλημμυρίζει από αγάπη για αυτό το παιδί.

Από τα ευρήματα της έρευνας για το παραμύθι **Το Αυγό**, παρουσιάζεται ο Βίκτωρας, ένα αρκετά περίεργο παιδί το οποίο κινείται μέσα στο φάσμα του αυτισμού.

Σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση παρομοιάζει τον κόσμο γύρω του ως ένα αυγό. Σε αυτή τη περίπτωση δημιουργεί πρόβλημα η πρωτοπρόσωπη αφήγηση αφού ένα παιδί με αυτισμό δεν μπορεί να ξεκινήσει μια καινούργια γνωριμία. Συνήθως δεν επιθυμούν να μιλήσουν, να εξηγήσουν ακόμη και να κοιτάξουν τους άλλους. Ασχολείται με περίεργα αντικείμενα «είμαι καταπληκτικός, φτιάχνω μεγάλα παζλ μετά τα θυμάμαι απ' έξω και ανακατωτά και είναι για μένα παιχνιδάκι να τα ξαναφτιάξω», «η μουσική...με ηρεμεί, μπορώ να φτιάξω μόνος μου μουσική στο αρμόνιο», «ο υπολογιστής είναι το καλύτερο μου, εκεί δεν πιάνομαι, σ αυτόν παίζω παιχνίδια χωρίς να χρειάζομαι πολλές οδηγίες και μπορώ να γράφω, να μετρώ και να λύνω δύσκολες ασκήσεις» (κειμ7). Άρα είναι ένα παιδί πολύ εσωστρεφές. Δεν κάνει εύκολα φίλους. «Μέσα στο αυγό μου, λένε ότι είμαι κλεισμένος στον εαυτό μου, δεν κοιτάω τους άλλους στα μάτια όταν μου μιλάνε, δε θέλω να παίζω με τα άλλα παιδιά στο διάλειμμα, μου αρέσουν περίεργα και βαρετά πράγματα όπως το να στριφογυρνώ με τις ώρες ένα κομμάτι σπάγκου στον αέρα ή να κάνω μυστήριους και ενοχλητικούς ήχους» (κειμ7). «Νιώθω σαν να μένω σε ένα παράξενο μέρος. Μέσα σε ένα... μεγάλο άσπρο Αυγό με σκληρό τσόφλι» (κειμ7). Όσον αφορά στα σχόλια και τις αντιδράσεις των άλλων, γίνεται φανερή η απόρριψη και η μη αποδοχή. «όσοι με βλέπουν για πρώτη φορά λένε «μα τι όμορφο παιδί! Φτου φτου να μην το ματιάσουμε», μόλις με πλησιάσουν λίγο περισσότερο... αλλάζουν γνώμη, και μετά αρχίζουν να μιλάνε μόνο στον μπαμπά και τη μαμά, είναι ντροπαλό το παιδάκι σας και δεν απαντάει, άργησε να μιλήσει, ε; δεν πειράζει υπομονή, πωπω πως τσιρίζει έτσι!» (κειμ7). Αγαπά και αποδέχεται ανθρώπους που τον δέχονται με τις παραξενιές του «τους αγαπώ και ξέρω ότι και εκείνοι με αγαπούν, κάποιες φορές που έρχονται κοντά μου αυτοί οι άνθρωποι που μου αρέσουν πολύ ακούγονται ένα κρακ κρακ στο τσόφλι του αυγού μου και ανοίγει μια μικρή χαραμάδα, σηκώνομαι ... και βγάζω κανένα χέρι ή πδι να πάρει αέρα» (κειμ7). Στην δασκάλα του επίσης έχει ιδιαίτερη αγάπη «με βοηθήσει να μάθω να γράφω, να διαβάζω, να μετρώ και ένα σωρό άλλα όμορφα πράγματα» «μου δείχνει την αγάπη της με κάθε τρόπο, με αγκαλιάζει, μου λέει πολλά μπράβο και κόλλα το, μου δίνει ένα μεγάλο φιλί, με κρατάει σφιχτά από το χέρι, και όταν με μαλώνει... είμαι σίγουρος ότι με αγαπάει, με σέβεται πολύ, μου λέει ότι είμαι ένα καλό και όμορφο παιδί που μπορεί να κάνει ένα σωρό πράγματα όταν θέλει, μου λέει ότι είναι περήφανη για μένα» (κειμ7). Επομένως, αναζητά την επικοινωνία του περισσότερο με ενήλικες που καταφέρνουν να ανοίγουν χαραμάδες στο σκληρό του τσόφλι. Συμπερασματικά, η παιδική λογοτεχνία μέσα από το κείμενο, προσπαθεί, να καλλιεργεί την ενσυναίσθηση, το αίσθημα αμοιβαίου σεβασμού και κατανόησης, ώστε να αναδείξει, ότι κάθε παιδί

έχει δικαίωμα στη ζωή. Άρα, τα άτομα με αναπηρία δεν είναι κατώτεροι, ούτε παράξενοι ούτε διαφορετικοί, αλλά, αξίζει όλοι να κάνουν μια προσπάθεια για να τα γνωρίσουν.

Επιπρόσθετα, στο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο **Το κόκκινο κουτί**, ο λόγος χαρακτηρίζεται απλός, με γρήγορη πλοκή. Αναλυτικότερα, παρουσιάζεται ο μικρός Νικόλας, ένα παιδί συχνά αφηρημένο, απρόσεκτο καθώς δίνει την εντύπωση, ότι δεν ακούει πάντα, όταν του μιλάνε «*το παιδί δεν ακούει καλά, πολλές φορές του μιλάω κι αυτό ούτε που με κοιτάζει. Κάτι έχουν τα αυτιά του σας λέω!*», «*Η μαμά με ρωτούσε, αν ήπια το γάλα μου, δεν της απαντούσα με τη πρώτη κι εκείνη ξαναρωτούσε: «Τελείωσες το γάλα σου;» και καθώς δεν απαντούσα ύψωνε τη φωνή της λέγοντας: «πόσες φορές πρέπει να το πω πια, το ήπιες το γάλα σου, παιδί μου;» (κειμ8)*. Επιπλέον, χαρακτηρίζεται παρορμητικός, διακόπτει τους άλλους όταν συζητάνε και δυσκολεύεται να περιμένει τη σειρά του «*είπε ακόμη πως ενοχλώ, δέρνω, και φτύνω τους συμμαθητές μου, πως φωνάζω και δεν περιμένω τη σειρά μου, είμαι απρόσεκτος, διακόπτω το παραμύθι για να πω το δικό μου*», «*Καλημέρα παιδιά! Σήμερα στην τάξη μας ήρθε μια καινούργια συμμαθήτρια, ελάτε να την καλωσορίσουμε! Την λένε Ντέπυ» είπε γελαστά η κυρία Κατερίνα!*». «*Η καρδιά μου άρχισε να χτυπά δυνατά, σηκώθηκα από το καρεκλάκι μου και πριν προλάβω να σκεφτώ βρέθηκα μπροστά της*». *Της άστραψα ένα γερό χαστούκι και το έβαλα στα πόδια» (κειμ8)*. Δεν είναι κακομαθημένος. Αντίθετα, είναι συχνά υπερκινητικός «*μου έδιναν διάφορα παζλ, ή επιτραπέζια, αλλά ύστερα από λίγη ώρα το βαριόμουν, στριφογύριζα στην καρέκλα μου, κουνούσα τα πόδια μου, σηκωνόμουν, δεν άντεχα άλλο» (κειμ8)*. Μέσα από το λογοτεχνικό απόσπασμα, αποδεικνύεται, ότι η ΔΕΠ-Υ επηρεάζει τη δυνατότητα ενός παιδιού, όπως του Νικόλα, να έχει αυτοέλεγχο και να ρυθμίζει τη συμπεριφορά του. Συνήθως, δεν μαθαίνει εύκολα από τα λάθη του και συχνά δεν εφαρμόζει το σωστό παρόλο που το ξέρει «*Λοιπόν, είμαι ο Νικόλας και στα αλήθεια χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια να σας περιγράψω αυτά που νιώθω. Κλείδωσα τη ΔΕΠΥ για να συγκεντρωθώ και να σκεφτώ χωρίς να με ενοχλήσει, σε ένα κόκκινο κουτί που το κουβαλάω πάντα μαζί μου, στο σχολείο, στις επισκέψεις που κάνουμε με την οικογένεια μου*». «*Το κόκκινο αυτό κουτί είναι αόρατο και μόνο εγώ γνωρίζω που βρίσκεται*». «*Μα αυτή δεν αντέχει πολύ κλεισμένη, στρυμωγμένη. Και μόλις περάσει λίγη ώρα αρχίζει τις φωνές, φουντώνει, φουσκώνει κοκκινίζει και αν δεν της ανοίξεις το καπάκι να βγει, κάνει ένα τεράστιο μπαααμ!*. «*έλα σήκωωωωω! Μου φωνάζει, αρκετή ώρα κάθισες στα αυγά σου. Καιρός για ζαβολιές*».

«Και εκεί που η δασκάλα γράφει εγώ σηκώνομαι και χωροπηδώ» και πάλι γίνεται υπερκινητικός αναζητώντας ευκαιρία για να ξεμουδιάσει «στροβιλίζομαι σαν σβούρα, ρίχνω την τσάντα καταγής, ξεχύνονται στο πάτωμα οι μπογιές μου, το κουλούρι μου, ένα αυτοκινητάκι...» (κειμ8). Παρόλα αυτά, ο Νικόλας φαίνεται πως είναι έξυπνο παιδί, ευαίσθητο και κοινωνικό. Θέλει να έχει φίλους, να ναι καλός μαθητής «η κυρία μου υπογραμμίζει στον πίνακα με μια χρωματιστή κιμωλία τι ακριβώς ζητάει», «αυτό με βοηθάει και σταματώ να παρατηρώ τα σκουλαρίκια της», «με κοιτάζει στα μάτια, εγώ παύω να προσέχω το ζουζούνι, μου μιλάει αργά και καθαρά κι εγώ τώρα ακούω τη φωνή της και όχι τα τακούνια της», «η φωνή της δασκάλας μου με ηρεμεί», «Θα αφαιρέσουμε τον μικρότερο αριθμό από το μεγαλύτερο. Απαντώ. Παίρνω τη κιμωλία και το λύνω το πρόβλημα στο πι και φι. Μπράβο Νικόλα! Είδες Νικόλα, όταν έχεις το νου σου εδώ», (κειμ8) και να κάνει περήφανους τους γονείς του. Κυρίως, θέλει να κλείνει τη ΔΕΠ-Υ στο κόκκινο κουτί και να είναι κυρίαρχος του εαυτού του «τα μπράβο της δασκάλας μου και τα χαμόγελα των φίλων μου με βοηθούν και κλείνω για αρκετή ώρα τη ΔΕΠΥ στο κουτί», «Καλπάζω σαν αφηρημένο αλογάκι», «η δασκάλα βγάζει τα γυαλιά, σοβαρεύει με πιάνει από των ώμο και μου ζητά να μοιράσω όλα τα πεσμένα αντικείμενα. Τότε η ΔΕΠΗ θυμώνει και αυτή και με ένα φσιιτ κουλουριάζεται στο κόκκινο κουτί» (κειμ8), αλλά η ΔΕΠ-Υ δεν ησυχάζει «τεντώνεται βγαίνει από το κουτί και γαργαλώντας μου το αυτί μου ψιθυρίζει: Νικολάκηηηη! Κοίτα ένα ζουζούνι που πετάει στο καλάθι των σκουπιδιών!», «κοίτα τα μοβ σκουλαρίκια της δασκάλας μας καλεεε, μοιάζουν με μικρές κιθαρίτσες». «Εγώ αδιαφορώ και σκέφτομαι πως θα λύσω το πρόβλημα», «κλείνω τα αυτιά μου με τα χέρια μου, εκείνη μου τα τραβάει με δύναμη!. Ει! Σου μιλάω, γιατί δεν μου δίνεις σημασία;», «Η ΔΕΠΥ κουλουριασμένη στο κουτί, βγάζει το κεφάλι της και μου γνέφει με γκριμάτσες: «Ει, ψιτ,ψιτ, ψιτ, εδώ, εδώωωωω! Σου μιλάω δεν μ'ακούς;» (κειμ8). Τέλος, για να καταφέρει ο μικρός Νικόλας, να κλείσει τη ΔΕΠ-Υ στο κουτί, η συγγραφέας, μέσα από το λογοτέχνημα, προσπαθεί, να αποδείξει, ότι κάποιος/κάποια ειδικός/ειδική πρέπει να ενημερώσει τους γονείς και τους/τις εκπαιδευτικούς του Νικόλα για την ύπαρξη της ΔΕΠ-Υ και να τους βοηθήσει να την καταλάβουν. Όπως και ο Νικόλας, χρειάζεται να αποκτήσει τα εφόδια, που θα του επιτρέψουν να διαχειριστεί αυτή τη απρόσκλητη παρέα. Πάνω από όλα, σκοπός του περιεχομένου είναι η ενθάρρυνση για αποδοχή, αγάπη και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για διάγνωση και πρόληψη.

Ολοκληρώνοντας, το τελευταίο λογοτεχνικό κείμενο προς ανάλυση, **Μια ζαχαρένια ιστορία** με κεντρική ηρωίδα τη Μελένια, που πάσχει από νεανικό

σακχαρώδη διαβήτη τύπου 1. Στην προσπάθεια αυτή, η Μελένια, έρχεται για να βοηθήσει τα παιδιά με διαβήτη και τις οικογένειές τους να διαχειριστούν μια νέα πραγματικότητα, η οποία θα κατανοεί και θα στηρίζει αυτούς τους μικρούς καθημερινούς ήρωες, που στερούνται βασικές «κανονικότητες». Στην αρχή, παρουσιάζονται τα συμπτώματα του διαβήτη «*πίνει πολύ νερό το παιδί και πάει συχνά τουαλέτα*», «*όλο το βράδυ δεν κοιμήθηκε από το πηγαινε έλα*» (κειμ9). Έπειτα, περνά το μήνυμα για γρήγορη και έγκαιρη διάγνωση «*Να τη δει παιδίατρος μήπως χρειάζεται κάποια βιταμίνη*», «*έχει χάσει και λίγο βάρος, άντε πάμε...Μας περιμένει μην αργούμε*» (κειμ9). Στο μεταξύ, έμφαση αποδίδεται στα στάδια που περνάει το παιδί και η οικογένειά του «*θα μάθει ο διαβήτης να ζει με την κόρη σας*» (κειμ9), ενθαρρύνοντάς το σε τακτικές μετρήσεις σακχάρου «*Να, κοίτα...αυτό εδώ είναι ένα σύστημα παρακολούθησης γλυκόζης που λέγεται libre*». «*Θα κολλήσουμε το μικρό αυτό στρόγγυλο αντικείμενο στο μπράτσο σου. Σαν αυτοκόλλητο και με αυτό, που μοιάζει με πολύ μικρό κινητό τηλέφωνο*», «*θα το σαρώνουμε από πάνω και θα μας δείχνει σε τι επίπεδα βρίσκεται η γλυκόζη*» (κειμ9). Τέλος, τα δεδομένα του κειμένου, δείχνουν την ένταξη του παιδιού, την αποδοχή, την αγάπη σε μια κλειστή κοινωνία, όπως αυτής της σχολικής τάξης «*Η αυλή του σχολείου έχει μετατραπεί σε παιδότοπο με πολύχρωμα σημαϊάκια*», «*η Μελένια και οι συμμαθητές της κάνουν υποβρύχιες βουτιές*», «*μια μεγάλη τούρτα με την αγαπημένη της πριγκίπισσα*», «*η Μελένια σβήνει τα οκτώ κεράκια της και όλοι οι συμμαθητές την χειροκροτούν και της εύχονται χρόνια πολλά*», «*είναι πολύ ευτυχισμένη, είναι το καλύτερο της πάρτι*», «*ενώ ο Διαβητούλης κάθεται στην άκρη της αυλής του σχολείου και παρατηρεί τη Μελένια και της εύχεται χρόνια πολλά*» (κειμ9).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

8.1 Συμπεράσματα ανάλυσης

Βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας, ήταν η διερεύνηση των απεικονίσεων διαφόρων μορφών αναπηρίας και της σχέσης των αναπήρων με την οικογένεια, το σχολείο και το φιλικό τους περιβάλλον. Με βάση τα δεδομένα και την αξιοποίηση της παιδικής λογοτεχνίας, παρατηρείται, ότι στα εννέα κείμενα, οι ήρωες και ηρωίδες είναι παιδιά με διάφορες μορφές αναπηρίας, εάν και σε ορισμένα βιβλία δεν γίνεται ρητή αναφορά στην αναπηρία του ήρωα/ηρωίδας, η οποία γίνεται αντιληπτή από την εικονογράφηση και τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ήρωα/ηρωίδας.

Με βάση το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, που αναφέρεται στα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών με αναπηρία, παρουσιάζονται με δυσκολίες στην κίνηση, στο σώμα, με προβλήματα όρασης, με κώφωση, με σύνδρομο Down, με αναπτυξιακές διαταραχές, με νεανικό σακχαρώδη διαβήτη, με νοητική καθυστέρηση και με ΔΕΠ-Υ. Παρά τις δυσκολίες τους, η αναπηρία παρουσιάζεται ως μια φυσιολογική συνθήκη που δεν στέκεται εμπόδιο στις ζωές των παιδιών. Δεν τους καθιστά ανίκανους καθώς απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους, είτε αφορά το δημόσιο ή ιδιωτικό βίο, έχοντας, ότι και τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης. Λ. χ *«μαθαίνουν να συνεργάζονται ομαδικά», «να συμμετέχουν σε ειδικούς ολυμπιακούς αγώνες», «να πηγαίνουν σχολείο», «να ακολουθούν τα όνειρά τους μακριά από την οικογένειά τους και να συνυπάρχουν μαζί με άλλους» κ.α.*

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά στις σχέσεις που αναπτύσσει το ανάπηρο παιδί με την κοινωνία, στα περισσότερα βιβλία, το ανάπηρο παιδί επιδιώκει να κερδίσει το ενδιαφέρον και την φιλία των συνομήλικών του/της. Επικοινωνεί και δημιουργεί φιλικές σχέσεις και με παιδιά τυπικής ανάπτυξης. Γεγονός, που υποδηλώνει και διαπερνά το μήνυμα, ότι η αναπηρία δεν αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων αλλά αναπτύσσεται μεταξύ όλων των ανθρώπων. Αντίθετα, όταν οι συνομήλικοί/ές του/της δεν αποδέχονται την ιδιαιτερότητά του/της, τον/την απορρίπτουν, αισθάνεται θλίψη, μοναξιά, μπορεί να παίζει μόνος/η του/της. Όμως, παρουσιάζεται με θετικά συναισθήματα αγάπης, γιατί ξέρει να παίζει και να μοιράζεται πράγματα, οπότε γίνεται φίλος/η με άλλα παιδιά. Παράλληλα, αναδεικνύονται οι αξίες της ευγένειας από τα παιδιά με ιδιαιτερότητες, βοηθώντας συνομήλικα άτομα να τερματίσουν ένα αγώνα, όπως διαπιστώθηκε από το παραμύθι «Ο Θωμάς». Έτσι, αναδεικνύεται η προσπάθεια των γονέων, να διεκδικήσουν τα παιδιά, τα δικαιώματά τους ως άνθρωποι.

Παρόμοια αποτελέσματα προκύπτουν από την έρευνα των Kleekamp & Zapata (2019) στο λογοτεχνικό κείμενο **«Kami and the Yaks»**. Όπου, παρουσιάζεται η ιστορία του Kami, ενός νεαρού κωφού παιδιού που ψάχνει για τα yaks, τα ζώα του σπιτιού τους, που κουβαλούσαν όλες τις προμήθειες από τις ορεινές διαδρομές. Για να εντοπίζει τα χαμένα yaks, χρησιμοποιούσε χειρονομίες για να επικοινωνήσει με τον αδερφό του και τον πατέρα του, που βρίσκονταν τα yaks. Με λίγα λόγια, το μήνυμα της ιστορίας, επικεντρώνεται στη φωνή του Kami, που χρησιμοποιεί τη νοηματική γλώσσα για να επικοινωνήσει το μήνυμα. Αλλά και να αποδώσει τα προς τα ζην της

οικογένειάς του, που αγωνίζεται με γενναιότητα μόνος του να βρει τα yaks. Άρα, ο Kami, τοποθετείται ως ανεξάρτητο παιδί, ελεύθερο, και ξεδιπλώνεται η αυθεντικότητα των σχέσεων καθώς μέσα από την ιστορία αναδεικνύεται η συμπόνια για αυτόν.

Σχετικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, που αναφέρεται στις στάσεις που αναπτύσσονται και καλλιεργούνται στα άτομα με αναπηρία, μέσα από την έρευνα αποδεικνύεται, ότι στα περισσότερα βιβλία, καλλιεργούνται στάσεις που είναι ενθαρρυντικές για τα παιδιά. Στην αρχή μπορεί να βιώνουν την απόρριψη από το κοινωνικό περίγυρο, γεγονός που προκαλεί αρνητικά συναισθήματα. Έπειτα, οι συναισθηματικές διακυμάνσεις υφίστανται, ώστε από την απόρριψη να πετύχουν την αποδοχή. Το παιδί, επιζητά να νιώσει εμπιστοσύνη, ενσωμάτωση μέσα στην κοινωνία καθώς δημιουργούνται φιλίες και διαπροσωπικές σχέσεις επικοινωνίας τόσο έξω στη κοινωνία όσο και στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επιπλέον, όταν το παιδί πάσχει από νευροαναπτυξιακή διαταραχή, όπως στην περίπτωση της ΔΕΠΥ-Υ, η ανάγκη του παιδιού να νιώσει αγάπη και να αναδείξει τις ικανότητες του βασίζεται στην άμεση στήριξη του παιδιού από ειδικευμένους, προκειμένου να νιώσει ασφάλεια. Τέλος, μέσα από τις περισσότερες ιστορίες, φαίνεται η στάση της κοινωνίας, να στηρίζει ένα μικρό παιδί που αρρώστησε άθελά του.

Αναφορικά με το τέταρτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, η οικογένεια αντιμέτωπη με συναισθήματα μελαγχολίας, απογοήτευσης, ντροπής, αποδέχεται το παιδί, το υποστηρίζει, το προστατεύει απέναντι στη σκληρότητα του περιβάλλοντος, και διεκδικεί τα δικαιώματά του παιδιού. Συγχρόνως, το σχολείο, εξασφαλίζει τη σωστή διαπαιδαγώγηση των παιδιών με παιχνίδια μέσα και έξω από την τάξη, με την μάθηση και την ενεργό εμπλοκή με τους/τις άλλους/ες συμμαθητές/συμμαθήτριες καθώς παρέχει υποστήριξη κάνοντάς το χαρούμενο, όπως λ.χ με την έκπληξη που έκαναν στην Μελένια στο σχολείο, την ημέρα των γενεθλίων της.

Παράλληλα, ενδιαφέρον προκαλούν τα συμπεράσματα της έρευνας, που συνάδουν με αυτά της (Mosca, 2017). Στο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο «**The Girl Who Thought in Pictures: The Story of Temple Grandin**». Η Temple, παρουσιάζεται ένα κορίτσι αρκετά φιλόζωο, με αυτισμό. Της αρέσει πολύ η τέχνη, η επιστήμη, η ανάγνωση βιβλίων και τα ζώα. Είχε ιδιαίτερο ταλέντο στις πρωτοποριακές εφευρέσεις τις, βελτίωνε τις φάρμες σε όλο τον κόσμο. Γι αυτό και στην τάξη καθόταν μόνη της και διαβάζει βιβλία, ενώ οι μαθητές/μαθήτριές της την κοροϊδεύουν. Ο/η

δάσκαλος/δασκάλα είχε μια αυθεντική σχέση για την Temple, ο/η οποίος/οποία ήταν ο/η μοναδικός/μοναδική, που αναγνώριζε το ταλέντο της για την επιστήμη και την εμπύχωνε. Και εδώ φαίνεται, η ανάγκη για ενσυναίσθηση και αποδοχή προς την Temple, ειδικά, όταν αποκλείστηκε από συνομήλικους/συνομήλικες της στην τάξη.

Ολοκληρώνοντας, αξίζει να αναφερθεί, ότι τα κείμενα παιδικής λογοτεχνίας περιγράφουν κείμενα που ακολουθούν άλλοτε αισθήματα, μοναξιάς και άλλοτε θετικά συναισθήματα φιλίας, ομαδικότητας και ισότητας. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η παιδική λογοτεχνία είναι πιο ρεαλιστική. Προσπαθεί έμμεσα να αναδεικνύει κείμενα, μέσα από τα οποία θα καλλιεργεί από τη νεαρή ηλικία το αισθήματα της ενσυναίσθησης, της αποδοχής και της κατανόησης προς τα άτομα με αναπηρία, αποφεύγοντας τις προκαταλήψεις και τις μισαλλοδοξίες. Άλλωστε, τα ευρήματα συμφωνούν με την έρευνα των Hayden & Prince (2020), ότι πράγματι, η χρήση των παιδικών βιβλίων, ευθυγραμμίζεται με την επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων. Σκοπός είναι να ψυχαγωγήσουν, να βοηθήσουν τα παιδιά, να κατανοήσουν τον κόσμο που ζουν, να αντιμετωπίσουν προβλήματα και να εισάγουν ιδέες ή καταστάσεις με απεικονίσεις χαρακτήρων, με τους οποίους οι αναγνώστες μπορούν να σχετιστούν για να κατανοήσουν καλύτερα τον εαυτό τους.

8.2 Περιορισμοί Έρευνας-Προτάσεις

Κατά το διάστημα διεξαγωγής της έρευνας, πολύ βασικό περιορισμό αποτέλεσε ο διαθέσιμος αριθμός παιδικών βιβλίων. Αρχικά, στις παιδικές δημόσιες βιβλιοθήκες δεν υπήρχαν βιβλία που να αναφέρονται σε παιδιά με αναπηρίες. Η έρευνα περιορίστηκε σε ηλεκτρονικά βιβλία. Πολλά βιβλία όμως, δεν υπήρχαν ούτε ηλεκτρονικά. Έγινε αναζήτηση στους εκδοτικούς οίκους με σκοπό να ερευνηθούν βιβλία με διάφορες μορφές αναπηρίας. Διαπιστώθηκε, ότι τα περισσότερα βιβλία ήταν εξαντλημένα από τους εκδοτικούς οίκους, με αποτέλεσμα για την έρευνα να γίνει αγορά βιβλίων όσα διέθεταν οι εκδοτικοί οίκοι καθώς είχαν περιορισμένο αριθμό διαθέσιμων βιβλίων. Επίσης, τα περισσότερα χρονολογούνταν από το 2000.

Για το λόγο αυτό, θα είχε ενδιαφέρον, να συγγραφούν περισσότερα σύγχρονα βιβλία για το τρόπο με τον οποίο αναπαρίσταται η αναπηρία σε παιδιά και να συμπεριληφθούν σε δημόσιες παιδικές βιβλιοθήκες, ώστε να μπορούν να δανείζονται συχνότερα οι γονείς βιβλία για να διαβάσουν στα παιδιά τους, να γνωστοποιείται το θέμα και να ευαισθητοποιούνται σε θέματα ετερότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσση

Αλεξοπούλου- Πετράκη, Φ. (2005). *Φίλοι... Φως Φανάρι*. Αθήνα: Παπαδόπουλος

Αλευριάδου, Α., Γκιαούρη, Σ. & Παυλίδου, Κ. (2016). *Προβλήματα συμπεριφοράς σε άτομα με νοητική αναπηρία: Διαχείριση στο πλαίσιο της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Πεδίο

Αλμπάνη, Ε. Ν. (2017). Ψυχολογικά χαρακτηριστικά γονιών παιδιών με σακχαρώδη διαβήτη και ο ρόλος τους στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. [Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας].

<http://hdl.handle.net/11615/48887>

Απλεγιαντ, Α. Τζ. (2016). *Η διαμόρφωση του αναγνώστη: Η λογοτεχνική εμπειρία από την παιδική ηλικία έως την ενηλικίωση* (Μτφ. Κ. Δεσποινιάδης). Στη σειρά Κ. Δ. Μαλαφάντης (Επιμ.), *Διδακτική της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας/1*. Αθήνα: Gutenberg

Αυτζής, Μ. (2004). *Θέλω μόνο να παίζω μαζί σου*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Βακιρτζή, Ευ. (2017). *«Το Αυγό»*. Αθήνα: Πατάκη

Βενίγκερ, Μπ. (2006). *«Ένας για όλους και όλοι για έναν»*. Αθήνα: Πατάκη

Βλάχου, Α. (2023). *Ενταξιακή εκπαίδευση για τον 21ο αιώνα*. Πεδίο.

Γιαννικοπούλου, Α. (2018). Η αναπηρία στο εικονογραφημένο βιβλίο. *KEIMENA για την έρευνα, τη θεωρία, την κριτική και τη διδακτική της Παιδικής Λογοτεχνίας*, 27, 2-12.

<https://doi.org/10.26253/heal.uth.ojs.kei.2018.640>

Γκιαούρη, Σ., Αλευριάδου, Α. & Ραχανιώτη, Ε. (2021). *Κοινωνική Ανάπτυξη παιδιών με Νοητική Αναπηρία και Σύνδρομο Down στη γενική και ενιαία εκπαίδευση*.

<http://dx.doi.org/10.57713/kallipos-13>

Γκρέκου, Γ. (2015). *«Το κόκκινο κουτί»*. Αθήνα: Ψυχογιός

Δημητριάδου, Α. & Τσαλογλίδου, Α. (2021). *Σακχαρώδης διαβήτης και παιδί*. [Ιδρυματικό Καταθετήριο Εύρηκα]. ΣΕΥΠ.

<http://195.251.240.227/jsui/handle/123456789/13199>

Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου, Ευ. & Παπαδοπούλου, Κ. (2023). Η έρευνα στην ειδική αγωγή, στην ένταξη και στην αναπηρία. (*Τόμος Θ*). Αθήνα: Πεδίο.

- Ζώνιου-Σιδέρη, Α., Ντεροπούλου-Ντέρου, Ευ. & Παπαδοπούλου, Κ. (2023). Η έρευνα στην ειδική αγωγή, στην ένταξη και στην αναπηρία. (Τόμος Α'). Αθήνα: Πεδίο
- Ηλιάδης, Φ., Ζαντίδης, Α., Κατσίκη, Ν. & Διδάγγελος, Τ. (2009). Αντιμετώπιση του σακχαρώδους διαβήτη στο σχολείο και στον παιδικό σταθμό. *Diabetes Care*, 32, 1
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2016). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας.
- Ιωαννίδης, Β., Καρβέλας, Μ. (2018). Αναπηρία και Ειδικές Ανάγκες: Συνεργασία Σχολείου και Οικογένειας ως σημείο αναφοράς σχέσεων Πολιτισμού. 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Εκπαίδευση και Πολιτισμός: Σχέσεις και Προοπτικές». 20-22 Απριλίου 2018, Ηράκλειο
- Κανατσούλη, Μ. (2018). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της Παιδικής Λογοτεχνίας σχολικής και προσχολικής ηλικίας (3η έκδοση αναθεωρημένη)* (No. ΙΚΕΕBOOK-2019-005). University Studio Press
- Κουρμπέτης, Β., Χατζοπούλου, Μ., Σαββαλίδου, Φ. & Ζωγράφου, Ε. (2007). Προσεγγίζοντας την κώφωση. *Διαναπηρικός οδηγός επιμόρφωσης*
- Μαλαφάντης, Κ. Δ., & Μυλωνάκης, Ν. Ε. (2021). Ενωσιολογικές οριοθετήσεις στην παιδική λογοτεχνία: μια επισκόπηση. *MusEd: Μουσείο–Σχολείο–Εκπαίδευση*, 2(3)
- Μαλογιάννη, Π. & Μουρά, Ι. (2019). Εκδοχές ετερότητας στην παιδική λογοτεχνία. *Ελληνικό βλέμμα*, (7)
- Νευροκλοπή, Β. (2008). «*Το παραμύθι της μουσικής*». Αθήνα: Λιβάνη
- Ρος, Τ. & Γουίλλις, Τζιν. (2000). «*Η Αργυρώ γελάει*». Αθήνα: Πατάκη
- Smith, D. D. & Tyler, T. N. (2019). *Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Φέρνοντας την Αλλαγή*. (Μτφ. Α. Γρίβα). (Επιμ. Αντωνίου Στ.), Α. Σ. Αντωνίου. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg
- Τασιοπούλου, Ε. (2020). «Μια ζαχαρένια ιστορία». Αθήνα-Άλιμος: Υδροπλάνο
- Τσιμπιδάκη, Α. (2016). Επικοινωνία γονέων παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες και εργαζομένων στην ειδική αγωγή. *Παιδαγωγικά ρεύματα στο Αιγαίο*, 9(1), 77-89
- Τσιμπιδάκη, Α. (2013). Οικογένεια με παιδί με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και σχολείο: Προς μία σχέση συνεργασίας. *Ημερομηνία ανάκτησης*, 10/03
- Τσιώλης, Γ. (2018). Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. *Ερευνητικές διαδρομές στις Κοινωνικές Επιστήμες. Θεωρητικές-Μεθοδολογικές Συμβολές και Μελέτες Περίπτωσης*, 97-125

Φθενάκης, Β. (2017). *Η οικογένεια ως χώρος μάθησης: προς μιας παιδαγωγική συνεργασία από τα πρώτα βήματα του παιδιού*. Αθήνα: Πατάκη

Χαντ, Π. (2001). Κριτική, θεωρία και παιδική λογοτεχνία. *Μτφρ. Ευγ. Σακελλαριάδου-Μ. Κανατσούλη*. Αθήνα: Πατάκης

Χαρίσης, Α. (2020). *Κινητικές αναπηρίες και κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα: μια πρώτη προσέγγιση*. Αθήνα: Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕιΕΑΔ)

Ψαράτυη, Λ. (2003). «Ο Θωμάς». Αθήνα: Άγκυρα

Ξενόγλωσση

Boehm, T. L. & Carter, E. W. (2019). Family quality of life and its correlates among parents of children and adults with intellectual disability. *American journal on intellectual and developmental disabilities*, 124(2), 99-115

Degener, T. (2017). A new human rights model of disability. In *The United Nations convention on the rights of persons with disabilities: A commentary* (pp. 41-59). Springer International Publishing

Erickson, L. C., Thiessen, E. D., Godwin, K. E., Dickerson, J. P. & Fisher, A. V. (2015). Endogenously and exogenously driven selective sustained attention: Contributions to learning in kindergarten children. *Journal of experimental child psychology*, 138, 126-134

Fidler, D. J. (2003). Parental vocalizations and perceived immaturity in Down syndrome. *American Journal on Mental Retardation*, 108(6), 425-434

Hayden, H. E., & Prince, A. M. (2020). Disrupting ableism: Strengths-based representations of disability in children's picture books. *Journal of Early Childhood Literacy*, 1468798420981751

Kleekamp, M. C., & Zapata, A. (2019). Interrogating depictions of disability in children's picturebooks. *The Reading Teacher*, 72(5), 589-597

Merrell, K. W. & Boelter, E. (2001). An investigation of relationships between social behavior and ADHD in children and youth: Construct validity of the Home and Community Social Behavior Scales. *Journal of Emotional and Behavioral disorders*, 9(4), 260-269

Mosca, J.F. (2017). *The girl who thought in pictures: The story of Dr. Temple Grandin*. Seattle, WA: Innovation.

Peter, H. (2001). *Signs of Childness in Children's Books*

Retief, M. & Letšosa, R. (2018). Models of disability: A brief overview. *HTS Teologiese Studies/Theological Studies*, 74(1)

Wilson, L. & Martin, N., (2018). Models of disability affect language: Implications for disability, equality and inclusivity practice. *The journal of inclusive practice in further and higher education*, 10(1), 4-19

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εικονογραφημένα παιδιά βιβλία (3-12 ετών)

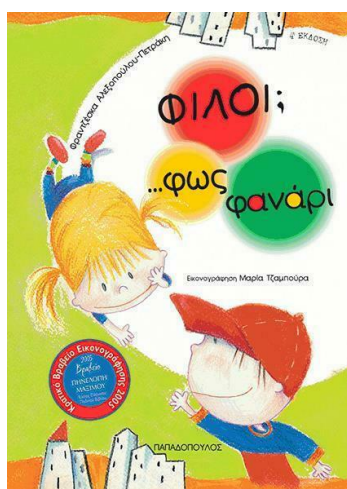

1.

Ηλικία: 3-6 ετών

Είδος αναπηρίας: Σωματική αναπηρία

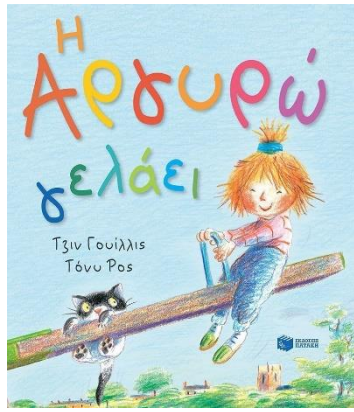
(το ένα πόδι μεγαλύτερο από το άλλο)

2.

Ηλικία: 6-9 ετών

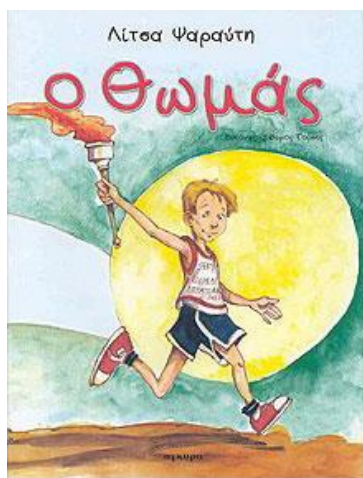
Είδος αναπηρίας: Κώφωση

3.

Ηλικία: 3-6 ετών

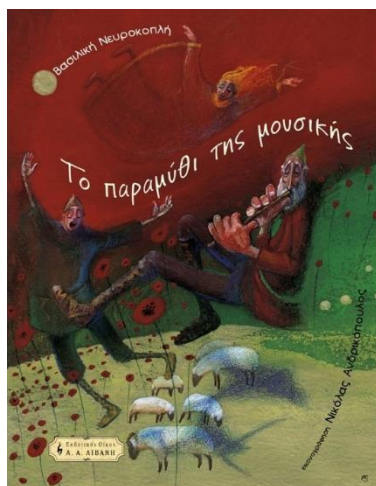
Είδος αναπηρίας: Κινητική αναπηρία

4.

Ηλικία: 6-12 ετών

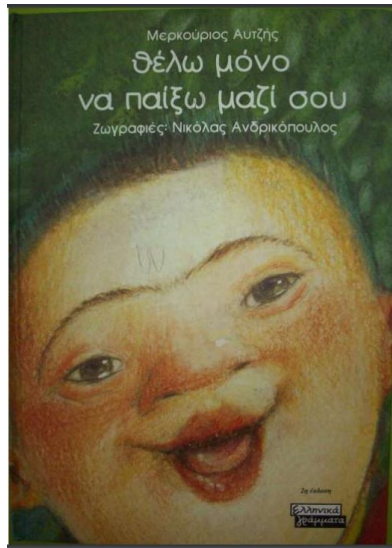
Είδος αναπηρίας: Νοητική αναπηρία

5.

Ηλικία: 6-9 ετών

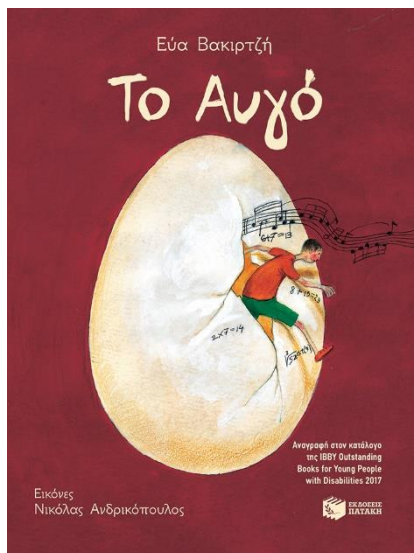
Είδος αναπηρίας: Ολική απώλεια όρασης (Τύφλωση)

6.

Ηλικία: 6-9 ετών

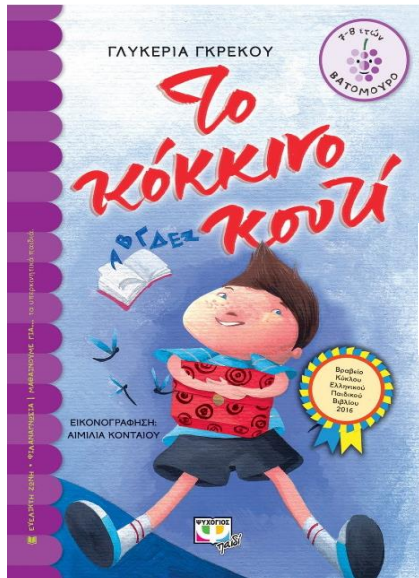
Είδος αναπηρίας: Σύνδρομο Down

7.

Ηλικία: 6-9 ετών

Είδος αναπηρίας: Αυτισμός– Σύνδρομο Asperger

8.

Ηλικία: 7-8 ετών

Είδος αναπηρίας: ΔΕΠ-Υ

9.

Ηλικία: 3-9 ετών

Είδος αναπηρίας: Σακχαρώδη Διαβήτη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

11 Απριλίου 2012

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4074/2012

«Κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες»

Άρθρο πρώτο

Κυρώνονται και έχουν την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, η Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 30 Μαρτίου 2007, και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 27 Σεπτεμβρίου 2010, το κείμενο των οποίων σε πρωτότυπο στην αγγλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική έχει ως εξής:

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Προάμιο

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη στην παρούσα Σύμβαση,

α. Υπενθυμίζοντας τις αρχές που εξαγγέλλονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, οι οποίες αναγνωρίζουν την εγγενή αξιοπρέπεια και αξία και τα ίσα και αναφαίρετα δικαιώματα όλων των μελών της ανθρώπινης κοινωνίας, ως θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

β. Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στα Διεθνή Σύμφωνα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, έχουν εξαγγείλει και συμφωνήσει ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλων των δικαιωμάτων και ελευθεριών που περιλαμβάνονται σε αυτά, χωρίς καμία διάκριση,

γ. Επιβεβαιώνοντας την οικουμενικότητα, το αδιαίρετο, την αλληλεξάρτηση και τη συσχέτιση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών και την ανάγκη να εγγύησης της πλήρους απόλαυσής τους, χωρίς διακρίσεις, από τα άτομα με αναπηρίες,

δ. Υπενθυμίζοντας το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα, τη Διεθνή Σύμβαση σχετικά με την Κατάργηση κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων, τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, τη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη Διεθνή Σύμβαση σχετικά με την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους,

ε. Αναγνωρίζοντας ότι η αναπηρία είναι μια εξελισσόμενη έννοια και ότι η αναπηρία προκύπτει από την αλληλεπίδραση μεταξύ των εμποδιζόμενων προσώπων και των περιβαλλοντικών εμποδίων και των εμποδίων συμπεριφοράς που παρεμποδίζει την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους,

στ. Αναγνωρίζοντας τη σημασία των αρχών και των κατευθυντήριων οδηγιών πολιτικής που περιλαμβάνονται στο Παγκόσμιο Πρόγραμμα Δράσης για τα Άτομα με Αναπηρίες και στους Τυποποιημένους Κανόνες για την Εξίσωση των Ευκαιριών για τα Άτομα με Αναπηρίες, ως προς την επιρροή στην προαγωγή, διαμόρφωση και αξιολόγηση των πολιτικών, σχεδίων, προγραμμάτων και δράσεων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, προς το σκοπό της περαιτέρω εξίσωσης ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρίες,

ζ. Υπογραμμίζοντας τη σημασία της ένταξης των ζητημάτων αναπηρίας, ως αναπόσπαστο τμήμα, στις σχετικές στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης,

η. Αναγνωρίζοντας επίσης ότι οι διακρίσεις κατά οποιουδήποτε προσώπου, βάσει αναπηρίας, αποτελούν προσβολή της εγγενούς αξιοπρέπειας και αξίας του ατόμου,

θ. Αναγνωρίζοντας περαιτέρω την ποικιλομορφία των ατόμων με αναπηρίες,

ι. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη να προωθηθούν και να προστατευθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ατόμων με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που απαιτούν εντατικότερη υποστήριξη,

κ. Ανησυχώντας για το ότι, παρά τις διάφορες επίσημες πράξεις και δεσμεύσεις, τα άτομα με αναπηρίες συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στη συμμετοχή τους ως ίσα μέλη της κοινωνίας και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, σε όλα τα μέρη του κόσμου,

λ. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων με αναπηρίες σε κάθε χώρα, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες,

μ. Αναγνωρίζοντας τις πολύτιμες, υφιστάμενες και πιθανές, συνεισφορές που γίνονται από τα άτομα με αναπηρίες στη γενική ευημερία και ποικιλομορφία των κοινοτήτων τους, και ότι η προαγωγή της πλήρους απόλαυσης από τα άτομα με αναπηρίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών τους και της πλήρους συμμετοχής από τα άτομα με αναπηρίες, έχουν ως αποτέλεσμα την ενισχυμένη αίσθηση ένταξης και σημαντικές προόδους στην ανθρωπινή, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας και στην εξάλειψη της φτώχειας,

ν. Αναγνωρίζοντας τη σημασία, για τα άτομα με αναπηρίες, της ατομικής αυτονομίας και ανεξαρτησίας τους, συμπεριλαμβανομένης και της ελευθερίας να κάνουν τις επιλογές τους,

ξ. Θεωρώντας ότι τα άτομα με αναπηρίες θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για πολιτικές και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που τα αφορούν άμεσα,

ο. Ανησυχώντας για τις δύσκολες συνθήκες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες, τα οποία υπόκεινται σε πολλαπλές ή επιβαρυνμένες μορφές διακρίσεων, βάσει της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών ή άλλων απόψεων, της εθνικής, εθνοτικής, αυτόχθονος ή κοινωνικής τους καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης, της ηλικίας ή άλλης κατάστασης,

π. Αναγνωρίζοντας ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρίες διατρέχουν συχνά το μεγαλύτερο κίνδυνο, τόσο μέσα όσο και έξω από την κατοικία, λόγω βίας, τραυματισμού ή κακοποίησης, παραμέλησης ή αμελούς μεταχείρισης, κακομεταχείρισης ή εκμετάλλευσης,

ρ. Αναγνωρίζοντας ότι τα παιδιά με αναπηρίες θα πρέπει να απολαμβάνουν πλήρως όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες, σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά και υπενθυμίζοντας τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί, προς το σκοπό αυτό, από τα Συμβαλλόμενα Κράτη της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού,

σ. Υπογραμμίζοντας την ανάγκη να ενσωματωθεί η προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλες τις προσπάθειες προαγωγής της πλήρους απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των ατόμων με αναπηρίες,

τ. Τονίζοντας το γεγονός ότι η πλειονότητα των ατόμων με αναπηρίες ζουν σε συνθήκες φτώχειας και αναγνωρίζοντας την κρίσιμη ανάγκη να αντιμετωπιστεί ο αρνητικός αντίκτυπος της φτώχειας στα άτομα με αναπηρίες,

υ. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι συνθήκες ειρήνης και ασφάλειας οι οποίες βασίζονται στον πλήρη σεβασμό των σκοπών και των αρχών που περιλαμβάνονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και η τήρηση των εφαρμοστέων πράξεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι απαραίτητες για την πλήρη προστασία των ατόμων με αναπηρίες και, ιδιαίτερα, κατά τη

διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων και της ξένης κατοχής,

φ. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της προσβασιμότητας στο φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό περιβάλλον, στην υγεία και εκπαίδευση και στην πληροφορία και επικοινωνία, καθιστώντας δυνατό στα άτομα με αναπηρίες να απολαμβάνουν πλήρως όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών,

χ. Συνειδητοποιώντας ότι το άτομο, έχοντας καθήκοντα απέναντι στα άλλα άτομα και στο κοινωνικό σύνολο στο οποίο ανήκει, είναι υπεύθυνο να προσπαθήσει να προάγει και να τηρήσει τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στη Διεθνή Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,

ψ. Πεπεισμένα ότι η οικογένεια είναι η φυσικό και θεμελιώδες στοιχείο της κοινωνίας και ότι δικαιούται προστασίας από την κοινωνία και το κράτος και ότι τα άτομα με αναπηρίες και τα μέλη των οικογενειών τους θα πρέπει να λαμβάνουν την απαραίτητη προστασία και βοήθεια, προκειμένου να καταστεί δυνατό στις οικογένειες να συμβάλουν στην πλήρη και ίση απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες,

ω. Πεπεισμένα ότι μια συνολική και ενιαία διεθνής Σύμβαση για την προαγωγή και προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρίες θα συμβάλλει σημαντικά στην επανόρθωση του έντονου κοινωνικού μειονεκτήματος των ατόμων με αναπηρίες και θα προάγει τη συμμετοχή τους στον τομέα της ατομικής, πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής, με ίσες ευκαιρίες, τόσο στις αναπτυσσόμενες όσο και στις αναπτυγμένες χώρες, συμφώνησαν τα εξής:

Άρθρο 1

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας Σύμβασης είναι να προάγει, προστατεύσει και να διασφαλίσει την πλήρη και ίση απόλαυση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, από όλα τα άτομα με αναπηρίες και να προάγει το σεβασμό της εγγενούς αξιοπρέπειάς τους. Τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν εκείνα που έχουν μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, διανοητικά ή αισθητήρια εμπόδια, που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους.

Άρθρο 2 Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης:

«επικοινωνία» περιλαμβάνει τις γλώσσες, την εμφάνιση κειμένου, τη Μπράιγ, την επικοινωνία μέσω της αφής, την τυπογραφική μεγέθυνση, τα προσιτά πολυμέσα, καθώς επίσης και τους γραπτούς, ηχητικούς, απλής γλώσσας, αναγνώσιμους από τον άνθρωπο και συμπληρωματικούς και εναλλακτικούς τρόπους, μέσα και μορφές επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης και της προσιτής πληροφόρησης και της τεχνολογίας των επικοινωνιών,

«γλώσσα» περιλαμβάνει τις προφορικές και νοηματικές γλώσσες και άλλες μορφές μη προφορικών γλωσσών,

«διακρίσεις βάσει αναπηρίας» σημαίνει οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμο ή περιορισμό βάσει αναπηρίας, οποία έχει ως σκοπό ή επίπτωση να εμποδίσει ή να ακυρώσει την αναγνώριση, απόλαυση ή άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, ατομικό ή οποιοδήποτε άλλο τομέα. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης και της άρνησης παροχής εύλογης προσαρμογής,

«εύλογη προσαρμογή» σημαίνει τις απαραίτητες και κατάλληλες τροποποιήσεις και ρυθμίσεις, οι οποίες δεν επιβάλλουν ένα δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος, όπου απαιτείται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να διασφαλιστούν, για τα άτομα με αναπηρίες, η απόλαυση ή η άσκηση, σε ίση βάση με τους άλλους, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, «καθολικός σχεδιασμός» σημαίνει το σχεδιασμό προϊόντων, περιβαλλόντων, προγραμμάτων και υπηρεσιών που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλους τους ανθρώπους, στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση, χωρίς ανάγκη προσαρμογής ή εξειδικευμένου σχεδιασμού. Ο όρος «καθολικός σχεδιασμός» δεν θα αποκλείει τις υποβοηθητικές συσκευές για συγκεκριμένες ομάδες ατόμων με αναπηρίες, όπου αυτό απαιτείται.

Άρθρο 3 Γενικές αρχές

Οι αρχές της παρούσας Σύμβασης είναι:

ο σεβασμός της εγγενούς αξιοπρέπειας, της ατομικής αυτονομίας, συμπεριλαμβανομένης και της ελευθερίας ατομικών επιλογών και της ανεξαρτησίας των ατόμων, η μη διάκριση,

η πλήρης και αποτελεσματική συμμετοχή και ένταξη στην κοινωνία,

δ. Ο σεβασμός της διαφοράς και η αποδοχή των ατόμων με αναπηρίες, ως μέρους της ανθρωπίνης ποικιλομορφίας και της ανθρωπότητας, ε. η ισότητα ευκαιριών στ. η προσβασιμότητα

ζ. η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών

η. ο σεβασμός των εξελισσόμενων ικανοτήτων των παιδιών με αναπηρίες και ο σεβασμός του δικαιώματος των παιδιών με αναπηρίες να διατηρήσουν την ταυτότητά τους.

Άρθρο 4 Γενικές υποχρεώσεις

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να διασφαλίζουν και να προάγουν την πλήρη υλοποίηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών για όλα τα άτομα με αναπηρίες, χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε είδους βάσει αναπηρίας. Προς το σκοπό αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν:

α. Να υιοθετούν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα, για την εφαρμογή των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται με την παρούσα Σύμβαση, β. Να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και των νομοθετικών, προκειμένου να τροποποιήσουν ή να καταργήσουν τους ισχύοντες νόμους, κανονισμούς, έθιμα και πρακτικές που συνιστούν διακρίσεις κατά των ατόμων με αναπηρίες, γ. Να λαμβάνουν υπόψη την προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα, δ. Να απέχουν από τη συμμετοχή σε οποιαδήποτε πράξη ή πρακτική που είναι ασυμβίβαστη με την παρούσα Σύμβαση και να διασφαλίζουν ότι οι δημόσιες αρχές και φορείς ενεργούν σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση,

ε. Να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξαλειφθούν οι διακρίσεις βάσει αναπηρίας, από οποιοδήποτε πρόσωπο, οργανισμό ή ιδιωτική επιχείρηση, στ. Να αναλαμβάνουν ή να προάγουν την έρευνα και ανάπτυξη των καθολικά σχεδιασμένων αγαθών, υπηρεσιών, εξοπλισμού και εγκαταστάσεων, όπως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 2 της παρούσας Σύμβασης, που θα πρέπει να απαιτήσουν την ελάχιστη δυνατή προσαρμογή και το λιγότερο κόστος, προκειμένου να ικανοποιούνται οι συγκεκριμένες ανάγκες ενός ατόμου με αναπηρίες, να προάγουν τη διαθεσιμότητα και τη χρήση τους και να προάγουν τον καθολικό σχεδιασμό κατά την ανάπτυξη των προτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών, ζ. Να αναλαμβάνουν ή προάγουν την έρευνα και ανάπτυξη και να προάγουν τη διαθεσιμότητα και χρήση των νέων τεχνολογιών,

συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών, των βοηθημάτων κινητικότητας, των συσκευών και υποβοηθητικών τεχνολογιών, τα οποία είναι κατάλληλα για τα άτομα με αναπηρίες, δίνοντας προτεραιότητα στις τεχνολογίες με προσιτό κόστος,

η. Να παρέχουν προσιτή πληροφόρηση στα άτομα με αναπηρίες σχετικά με τα βοηθήματα κινητικότητας, τις συσκευές και τις υποβοηθητικές τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένων και των νέων τεχνολογιών, καθώς επίσης και τις άλλες μορφές βοήθειας, υποστηρικτικών υπηρεσιών και διευκολύνσεων, θ. Να προάγουν την κατάρτιση επαγγελματιών και προσωπικού που απασχολείται με τα άτομα με αναπηρίες, σχετικά με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, ώστε να παρέχουν με τον καλύτερο τρόπο τη βοήθεια και τις υπηρεσίες που εγγυώνται αυτά τα δικαιώματα.

2. Όσον αφορά στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος αναλαμβάνει να λάβει μέτρα, στο μέγιστο των διαθέσιμων πόρων του και, όπου απαιτείται, στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας, με σκοπό να εξασφαλίσει, σταδιακά, την πλήρη άσκηση αυτών των δικαιωμάτων, χωρίς να θίγονται εκείνες οι υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα Σύμβαση, οι οποίες είναι άμεσης εφαρμογής, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

3. Κατά την ανάπτυξη και εφαρμογή της νομοθεσίας και των πολιτικών, για να εφαρμοστεί η παρούσα Σύμβαση και σε άλλες διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφορούν ζητήματα σχετικά με τα άτομα με αναπηρίες, τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα συμβουλευούνται συνεχώς και θα εμπλέκουν ενεργά τα άτομα με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών με αναπηρίες, μέσω των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους.

4. Τίποτα στην παρούσα Σύμβαση δεν θίγει οποιεσδήποτε διατάξεις είναι πιο πρόσφορες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες και οι οποίες μπορούν να συμπεριληφθούν στο δίκαιο ενός Κράτους - Συμβαλλόμενου Μέρους ή στο διεθνές δίκαιο που ισχύει για το Κράτος αυτό. Δεν θα υπάρξει κανείς περιορισμός ή παρέκκλιση από οποιαδήποτε ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται ή υπάρχουν σε οποιοδήποτε Συμβαλλόμενο Κράτος στην παρούσα Σύμβαση, σύμφωνα με το νόμο, συμβάσεις, κανονισμό ή έθιμο, με την πρόφαση ότι η παρούσα Σύμβαση δεν αναγνωρίζει τέτοια δικαιώματα ή ελευθερίες ή ότι τα αναγνωρίζει σε μικρότερη έκταση.

5. Οι διατάξεις της παρούσας Σύμβασης επεκτείνονται σε όλα τα εδάφη των ομοσπονδιακών κρατών, χωρίς οποιουσδήποτε περιορισμούς ή εξαιρέσεις.

Άρθρο 5 Ισότητα και μη διάκριση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι όλα τα άτομα είναι ίσα ενώπιον και σύμφωνα με το νόμο και δικαιούνται, χωρίς οποιαδήποτε διάκριση, ίση προστασία και ίσα οφέλη από το νόμο.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απαγορεύουν όλες τις διακρίσεις βάσει αναπηρίας και εγγυώνται στα άτομα με αναπηρίες ίση και αποτελεσματική νομική προστασία κατά των διακρίσεων για οποιοδήποτε λόγο.

3. Προκειμένου να προάγουν την ισότητα και να εξαλείψουν τις διακρίσεις, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή.

4. Τα συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία είναι απαραίτητα προκειμένου να επιταχυνθεί ή να επιτευχθεί μία πραγματική ισότητα των ατόμων με αναπηρίες, δεν θεωρούνται διακρίσεις, σύμφωνα με τους όρους της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 6 Γυναίκες με αναπηρίες

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρίες υπόκεινται σε πολλαπλές διακρίσεις και, εν προκειμένω, λαμβάνουν μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη και ίση απόλαυση, από αυτά, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη ανάπτυξη, προαγωγή και ενίσχυση των γυναικών, με σκοπό την εγγύηση της άσκησης και απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών που καθορίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 7 Παιδιά με αναπηρίες

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα απαιτούμενα μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν την . πλήρη απόλαυση, από τα παιδιά με αναπηρίες, όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά.
2. Σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά με αναπηρίες, το συμφέρον του παιδιού είναι πρωταρχικής σημασίας.
3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρίες έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους ελεύθερα, σχετικά με όλα τα θέματα που έχουν επιπτώσεις σε αυτά και ότι στις απόψεις τους δίδεται η οφειλόμενη βαρύτητα, σύμφωνα με την ηλικία και την ωριμότητά τους, σε ίση βάση με τα υπόλοιπα παιδιά και ότι τους παρέχεται βοήθεια σε σχέση με την αναπηρία τους και κατάλληλη για την ηλικία τους, ώστε να υλοποιήσουν αυτό το δικαίωμα.

Άρθρο 8 Ενημέρωση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να υιοθετήσουν άμεσα, αποτελεσματικά και κατάλληλα μέτρα, προκειμένου:
 - a. Να αυξήσουν την ενημέρωση σε όλη την κοινωνία, και στο οικογενειακό επίπεδο, σχετικά με τα άτομα με αναπηρίες και να ενθαρρύνουν το σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρίες,
 - β. Να καταπολεμήσουν τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις και τις επιβλαβείς πρακτικές που αφορούν τα άτομα με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που βασίζονται στο φύλο και την ηλικία, σε όλους τους τομείς της ζωής,
 - γ. Να προάγουν την ενημέρωση για τις ικανότητες και τη συνεισφορά των ατόμων με αναπηρίες.

Τα μέτρα για το σκοπό αυτό περιλαμβάνουν:

- a. Την έναρξη και διατήρηση αποτελεσματικών εκστρατειών δημόσιας ενημέρωσης, σχεδιασμένων προκειμένου να:
 - i. καλλιεργήσουν την αποδοχή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες
 - ii. προάγουν θετικές αντιλήψεις και μεγαλύτερη κοινωνική ευαισθητοποίηση προς τα άτομα με αναπηρίες

iii. προάγουν την αναγνώριση των δεξιοτήτων, προσόντων και ικανοτήτων των ατόμων με αναπηρίες και της συνεισφοράς τους στον εργασιακό χώρο και την αγορά εργασίας

β. Την ενθάρρυνση, σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων και όλων των παιδιών από νεαρή ηλικία, μιας στάσης σεβασμού των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες,

γ. Την ενθάρρυνση όλων των φορέων των μέσων μαζικής ενημέρωσης να απεικονίζουν τα άτομα με αναπηρίες κατά τρόπο συνεπή με το σκοπό της παρούσας Σύμβασης,

δ. Την προαγωγή προγραμμάτων για την ενημέρωση σχετικά με τα άτομα με αναπηρίες και τα δικαιώματά των ατόμων με αναπηρίες.

Άρθρο 9 Προσβασιμότητα

1. Προκειμένου να είναι σε θέση τα άτομα με αναπηρίες να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν στα άτομα με αναπηρίες την πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, τα μέσα μεταφοράς, την* πληροφορία και τις επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών και συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνιών και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές. Τα μέτρα αυτά, που θα συμπεριλαμβάνουν τον προσδιορισμό και την εξάλειψη των εμποδίων και κωλυμάτων προσβασιμότητας, θα ισχύουν, μεταξύ άλλων,

για:

α. τα κτίρια, τους δρόμους, τις μεταφορές και λοιπές εσωτερικές και υπαίθριες εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων και των σχολείων, των κατοικιών, των ιατρικών εγκαταστάσεων και των εργασιακών χώρων,

β. τις πληροφορίες, τις επικοινωνίες και λοιπές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων και των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν επίσης κατάλληλα μέτρα προκειμένου:

α. να αναπτύξουν, διαδώσουν και παρακολουθούν την εφαρμογή των ελάχιστων προτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών για την προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό,

β. να διασφαλίζουν ότι οι ιδιωτικοί φορείς, οι οποίοι προσφέρουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, λαμβάνουν υπόψη τους όλες τις μορφές της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες,

γ. να παρέχουν κατάρτιση τους άμεσα ενδιαφερόμενους, σε σχέση με τα ζητήματα προσβασιμότητας που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες,

δ. να παρέχουν, στα κτίρια και τις λοιπές εγκαταστάσεις που είναι ανοικτές στο κοινό, σύστημα σήμανσης σε Μπράιγ και σε ευανάγνωστες και κατανοητές μορφές,

ε. να παρέχουν μορφές ζωντανής βοήθειας και ενδιάμεσων, συμπεριλαμβανομένων των οδηγών, των αναγλωστών και των επαγγελματιών διερμηνέων της νοηματικής γλώσσας, προκειμένου να διευκολύνουν την προσβασιμότητα στα κτίρια και σε άλλες εγκαταστάσεις που είναι ανοικτές στο κοινό,

στ. να προάγουν άλλες κατάλληλες μορφές βοήθειας και

υποστήριξης προς τα άτομα με αναπηρίες, προκειμένου να διασφαλίζουν την πρόσβασή τους στην πληροφορία, ζ. να προάγουν την πρόσβαση, για τα άτομα με αναπηρίες, στις νέες τεχνολογίες και τα συστήματα πληροφορίας και επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένου και του Διαδικτύου,

η. να προάγουν το σχεδιασμό, την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη διανομή προσιτών τεχνολογιών και συστημάτων ενημέρωσης και επικοινωνιών σε αρχικό στάδιο, έτσι ώστε αυτές οι τεχνολογίες και συστήματα να καταστούν προσιτές με ελάχιστο κόστος.

Άρθρο 10 Δικαίωμα στη ζωή

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαναβεβαιώνουν ότι κάθε άνθρωπος έχει το εγγενές δικαίωμα στη ζωή και ότι λαμβάνουν όλα τα απαιτούμενα μέτρα, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική απόλαυσή του από τα άτομα με αναπηρίες, σε ίση βάση με τους άλλους.

Άρθρο 11

Καταστάσεις κινδύνου και έκτακτων ανθρωπιστικών αναγκών

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους βάσει του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όλα τα απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν την προστασία και ασφάλεια των ατόμων με αναπηρίες σε καταστάσεις κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων και των καταστάσεων ενόπλων συγκρούσεων, έκτακτων ανθρωπιστικών αναγκών και των περιστατικών φυσικών καταστροφών.

Άρθρο 12 Ισότητα ενώπιον του νόμου

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαναβεβαιώνουν ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν οπουδήποτε το δικαίωμα αναγνώρισης της προσωπικότητάς τους στο νόμο.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες απολαμβάνουν την ικανότητα για δικαιοπραξία σε ίση βάση με τους άλλους, σε όλες τις πτυχές της ζωής.
3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να παρέχουν πρόσβαση στα άτομα με αναπηρίες, σε σχέση με την υποστήριξη που μπορεί να χρειάζονται κατά την άσκηση της ικανότητάς τους για δικαιοπραξία.
4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι, όλα τα μέτρα που αφορούν στην άσκηση της ικανότητας για δικαιοπραξία, προβλέπουν κατάλληλες και αποτελεσματικές εγγυήσεις, προκειμένου να αποτραπεί η κατάχρηση, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτές οι εγγυήσεις θα διασφαλίζουν ότι τα μέτρα σχετικά με την άσκηση της ικανότητας για δικαιοπραξία σέβονται τα δικαιώματα, τη θέληση και τις προτιμήσεις του ατόμου, είναι απαλλαγμένα από σύγκρουση συμφερόντων και αδικαιολόγητες επιρροές, είναι ανάλογα και προσαρμοσμένα στις περιστάσεις του ατόμου, εφαρμόζονται για το συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα και υπόκεινται σε τακτικό έλεγχο από αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό όργανο. Οι εγγυήσεις είναι ανάλογες με το βαθμό κατά τον οποίο τα μέτρα αυτά έχουν επιπτώσεις στα δικαιώματα και τα συμφέροντα του ατόμου.
5. Σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζουν το ίσο δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να αποκτούν ή να κληρονομούν περιουσία, να ελέγχουν τις οικονομικές υποθέσεις τους και να έχουν ίση πρόσβαση σε τραπεζικά δάνεια, υποθήκες και άλλες

μορφές οικονομικής πίστης και διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες δεν στερούνται αυθαίρετα την περιουσία τους.

Άρθρο 13 Πρόσβαση στη δικαιοσύνη

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν στα άτομα με αναπηρίες αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, σε ίση βάση με τους άλλους, συμπεριλαμβανόμενης και της παροχής διαδικαστικών και κατάλληλων για την ηλικία διευκολύνσεων, προκειμένου να διευκολυνθεί ο αποτελεσματικός ρόλος τους ως άμεσων και έμμεσων συμμετεχόντων και ως μαρτύρων, σε όλες τις νομικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων και των ανακριτικών και λοιπών προκαταρκτικών σταδίων.

2. Προκειμένου να βοηθήσουν στη διασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη για τα άτομα με αναπηρίες, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν την κατάλληλη κατάρτιση εκείνων που εργάζονται στον τομέα της απονομής της δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένης και της αστυνομίας και του προσωπικού των φυλακών.

Άρθρο 14 Ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες, σε ίση βάση με τους άλλους:

α. απολαμβάνουν το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου,

β. δεν στερούνται την ελευθερία τους παράνομα ή αυθαίρετα και ότι οποιαδήποτε στέρηση της ελευθερίας είναι σύμφωνη με το νόμο και ότι η ύπαρξη μιας αναπηρίας δεν θα δικαιολογεί, σε καμία περίπτωση, τη στέρηση της ελευθερίας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι, εάν τα άτομα με αναπηρίες στερούνται την ελευθερία τους μέσω οποιασδήποτε διαδικασίας, δικαιούνται, σε ίση βάση με τους άλλους, εγγυήσεις σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές της παρούσας Σύμβασης, συμπεριλαμβανόμενης και της παροχής εύλογης προσαρμογής.

Άρθρο 15

Απαλλαγή από βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

1. Κανείς δεν υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή. Ειδικότερα, κανένας δεν υποβάλλεται, χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεσή του/της, σε ιατρικό ή επιστημονικό πείραμα.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα αποτελεσματικά νομοθετικά, διοικητικά, δικαστικά ή άλλα μέτρα, προκειμένου να αποτρέπουν τα άτομα με αναπηρίες, σε ίση βάση με τους άλλους, να υφίστανται βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή.

Άρθρο 16

Απαλλαγή από την εκμετάλλευση, τη βία και την κακομεταχείριση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά και λοιπά μέτρα προκειμένου να προστατεύσουν τα άτομα με αναπηρίες, τόσο εντός όσο και εκτός της κατοικίας, από όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, βίας και κακομεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένων και των πτυχών τους που βασίζονται στο φύλο.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν επίσης όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, βίας και κακομεταχείρισης, διασφαλίζοντας, μεταξύ άλλων, τις κατάλληλες μορφές βοήθειας και υποστήριξης, για το φύλο και την ηλικία, για τα άτομα με αναπηρίες, τις οικογένειες και όσους τους παρέχουν φροντίδα, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής πληροφοριών και εκπαίδευσης για το πώς να αποφεύγουν, να αναγνωρίζουν και να αναφέρουν τις περιπτώσεις εκμετάλλευσης, βίας και κακομεταχείρισης. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες προστασίας είναι προσαρμοσμένες στην ηλικία, το φύλο και τις αναπηρίες.
3. Προκειμένου να αποτρέπονται περιστατικά όλων των μορφών εκμετάλλευσης, βίας και κακομεταχείρισης, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι, όλες οι διευκολύνσεις και τα προγράμματα που έχουν σκοπό να εξυπηρετήσουν τα άτομα με αναπηρίες, παρακολουθούνται αποτελεσματικά από ανεξάρτητες αρχές.
4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προάγουν τη φυσική, γνωστική και ψυχολογική ανάνηψη, αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξη των ατόμων με αναπηρίες, τα οποία καθίστανται θύματα οποιασδήποτε μορφής εκμετάλλευσης, βίας ή κακομεταχείρισης, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής υπηρεσιών προστασίας. Μια τέτοια ανάνηψη και επανένταξη θα πραγματοποιούνται σε ένα περιβάλλον που θα ενθαρρύνει την υγεία, την ευημερία, τον αυτοσεβασμό, την αξιοπρέπεια και την αυτονομία του ατόμου και λαμβάνει υπόψη τις, ανάλογες με το φύλο και την ηλικία, ανάγκες.
5. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα θέσουν σε ισχύ αποτελεσματική νομοθεσία και πολιτικές, συμπεριλαμβανομένης και της νομοθεσίας και των πολιτικών που εστιάζονται στις γυναίκες και στα παιδιά, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι περιπτώσεις εκμετάλλευσης, βίας και κακομεταχείρισης κατά ατόμων με αναπηρίες, εντοπίζονται, ερευνώνται και, όπου απαιτείται, διώκονται.

Άρθρο 17

Προστασία της ακεραιότητας του ατόμου

Κάθε άτομο με αναπηρίες έχει δικαίωμα σεβασμού της σωματικής και πνευματικής ακεραιότητάς του/της, σε ίση βάση με τους άλλους.

Άρθρο 18

Ελευθερία διακίνησης και ιθαγένεια

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, στην ελεύθερη διακίνηση, στην ελεύθερη επιλογή της διαμονής και σε μια ιθαγένεια, σε ίση βάση με τους άλλους, συμπεριλαμβανομένης και της διασφάλισης ότι τα άτομα με αναπηρίες:

α. Έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν και να αλλάξουν μια ιθαγένεια και δεν στερούνται την ιθαγένειά τους αυθαίρετα ή βάσει αναπηρίας,

β. Δεν στερούνται, βάσει αναπηρίας, της δυνατότητάς τους να αποκτήσουν, κατέχουν και χρησιμοποιούν έγγραφα της ιθαγένειάς τους ή όποια άλλα έγγραφα της ταυτότητάς τους ή να χρησιμοποιούν τις σχετικές διαδικασίες, όπως οι διαδικασίες μετανάστευσης, που μπορεί να απαιτηθούν, προκειμένου να διευκολύνουν την άσκηση του δικαιώματος για ελεύθερη μετακίνηση,

γ. Είναι ελεύθερα να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης και της δικής τους,

δ. Δεν στερούνται, αυθαίρετα ή βάσει αναπηρίας, του δικαιώματος εισόδου στη χώρα τους.

2. Τα παιδιά με αναπηρίες καταχωρούνται αμέσως μετά τη γέννησή τους και έχουν δικαίωμα, από τη γέννηση, σε ένα όνομα, το δικαίωμα να αποκτήσουν μια ιθαγένεια και, κατά το δυνατό, το δικαίωμα να γνωρίζουν και να φροντίζονται από τους γονείς τους.

Άρθρο 19

Ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινωνία

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη στην παρούσα Σύμβαση αναγνωρίζουν το ίσο δικαίωμα όλων των ατόμων με αναπηρίες να ζουν στην κοινωνία, με επιλογές ίσες με τους άλλους ανθρώπους και λαμβάνουν αποτελεσματικά και κατάλληλα μέτρα, προκειμένου να διευκολύνουν την πλήρη απόλαυση αυτού του δικαιώματος από τα άτομα με αναπηρίες και την πλήρη ένταξη και συμμετοχή τους στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένης και της διασφάλισης ότι:

α. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν τον τόπο διαμονής τους και το πού και με ποιόν ζουν, σε ίση βάση με τους άλλους και δεν είναι υποχρεωμένα να ζουν υπό ιδιαίτερες διευθετήσεις διαβίωσης

β. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν πρόσβαση σε σειρά υπηρεσιών στο σπίτι, σε καταστήματα και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης στην κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης και της προσωπικής βοήθειας που είναι απαραίτητη για την υποστήριξη της διαβίωσης και της ένταξης στην κοινωνία και την αποτροπή της απομόνωσης ή του διαχωρισμού από την κοινωνία

γ. Οι κοινοτικές υπηρεσίες και εγκαταστάσεις για τον πληθυσμό είναι διαθέσιμες, σε ίση βάση, στα άτομα με αναπηρίες και ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους.

Άρθρο 20

Κινητικότητα του ατόμου

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν την κινητικότητα του ατόμου, με τη μέγιστη δυνατή ανεξαρτησία για τα άτομα με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένης και:

α. της διευκόλυνσης της κινητικότητας των ατόμων με αναπηρίες, με τον τρόπο και κατά το χρόνο της επιλογής τους και με προσιτό κόστος,

β. της διευκόλυνσης της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρίες σε ποιοτικά βοηθήματα κινητικότητας, συσκευές, υποβοηθητικές τεχνολογίες και μορφές συνεχούς βοήθειας και μεσάζοντες, συμπεριλαμβανομένης και της διαθεσιμότητάς τους με προσιτό κόστος,

γ. της παροχής κατάρτισης, σε σχέση με τις δεξιότητες κινητικότητας, στα άτομα με αναπηρίες και στο εξειδικευμένο προσωπικό που συνεργάζεται με τα άτομα με αναπηρίες, δ. της ενθάρρυνσης των φορέων που παράγουν βοηθήματα κινητικότητας, συσκευές και υποβοηθητικές τεχνολογίες, να λαμβάνουν υπόψη όλες τις πτυχές κινητικότητας για τα άτομα με αναπηρίες.

Άρθρο 21

Ελευθερία της έκφρασης και της γνώμης και πρόσβαση στην πληροφορία

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να ασκούν το δικαίωμα τους στην ελευθερία της έκφρασης και της γνώμης, συμπεριλαμβανομένης και της ελευθερίας να αναζητούν, να δέχονται και να μεταδίδουν πληροφορίες και ιδέες, σε ίση βάση με τους άλλους ανθρώπους και μέσω όλων των μορφών επικοινωνίας της επιλογής τους, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 της παρούσας Σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης και:

α. της παροχής πληροφοριών που προορίζονται για το ευρύ κοινό στα άτομα με αναπηρίες, με προσιτές μορφές και τεχνολογίες, κατάλληλες για τα διαφορετικά είδη αναπηριών, κατά τρόπο έγκαιρο και χωρίς πρόσθετο κόστος,

β. της αποδοχής και διευκόλυνσης της χρήσης των νοηματικών γλωσσών, της Μπράιγ, της συμπληρωματικής και εναλλακτικής επικοινωνίας και όλων των άλλων προσιτών μέσων, τρόπων και μορφών επικοινωνίας της επιλογής τους, από τα άτομα με αναπηρίες στις επίσημες επικοινωνίες τους,

γ. της προτροπής των ιδιωτικών φορέων που παρέχουν υπηρεσίες στο ευρύ κοινό, συμπεριλαμβανομένου και του Διαδικτύου, να παρέχουν πληροφορίες και υπηρεσίες με προσιτές και εύχρηστες μορφές για τα άτομα με αναπηρίες,

δ. της ενθάρρυνσης των μέσων μαζικής επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων και των παρόχων πληροφοριών μέσω του Διαδικτύου, να καταστήσουν τις υπηρεσίες τους προσιτές στα άτομα με αναπηρίες,

ε. της αναγνώρισης και προαγωγής της χρήσης των νοηματικών γλωσσών.

Άρθρο 22

Σεβασμός της ιδιωτικής ζωής

1. Κανένα άτομο με αναπηρίες, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής ή τις διευθετήσεις διαβίωσης, δεν υπόκειται σε αυθαίρετη ή παράνομη παρενόχληση στην ιδιωτική του/της ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία ή τις άλλες μορφές επικοινωνίας ή σε παράνομες επιθέσεις κατά της τιμής και της υπόληψής του/της. Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα προστασίας από το νόμο έναντι τέτοιων παρενοχλήσεων ή προσβολών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το απόρρητο των πληροφοριών για το πρόσωπο, την υγεία και την αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρίες, σε ίση βάση με τους άλλους.

Άρθρο 23

Σεβασμός της κατοικίας και της οικογένειας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν αποτελεσματικά και κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των ατόμων με αναπηρίες, σε όλα θέματα που σχετίζονται με το γάμο, την οικογένεια, την πατρότητα και τις σχέσεις, σε ίση βάση με τους άλλους, ώστε να διασφαλίζεται ότι:

α. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα όλων των ατόμων με αναπηρίες, τα οποία είναι σε ηλικία γάμου, να παντρεύονται και να δημιουργούν οικογένεια, βάσει της ελεύθερης και πλήρους συγκατάθεσης των μελλοντικών συζύγων,

β. Αναγνωρίζονται τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες να αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα σχετικά με τον αριθμό και τη

χρονική απόσταση απόκτησης των παιδιών τους και έχουν πρόσβαση σε κατάλληλες για την ηλικία τους πληροφορίες και εκπαίδευση αναπαραγωγικού και οικογενειακού προγραμματισμού και τους παρέχονται τα μέσα που είναι απαραίτητα, προκειμένου να τα καταστήσουν ικανά να ασκούν αυτά τα δικαιώματα, γ. Τα άτομα με αναπηρίες, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών, διατηρούν τη γονιμότητά τους, σε ίση βάση με τους άλλους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν τα δικαιώματα και τις ευθύνες των ατόμων με αναπηρίες, όσον αφορά την επιμέλεια, την κηδεμονία, την επιτροπεία, την υιοθεσία παιδιών ή παρόμοιους θεσμούς, όπου υφίστανται οι έννοιες αυτές στην εθνική νομοθεσία. Σε κάθε περίπτωση, προέχουν τα συμφέροντα του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσφέρουν κατάλληλη βοήθεια στα άτομα με αναπηρίες, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων ανατροφής των παιδιών τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρίες έχουν ίσα δικαιώματα, όσον αφορά την οικογενειακή ζωή. Με σκοπό την άσκηση αυτών των δικαιωμάτων και προκειμένου να αποτρέψουν την απόκρυψη, εγκατάλειψη, παραμέληση και διαχωρισμό των παιδιών με αναπηρίες, τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να παρέχουν έγκαιρες και εκτενείς πληροφορίες, υπηρεσίες και υποστήριξη στα παιδιά με αναπηρίες και τις οικογένειές τους.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι ένα παιδί δεν χωρίζεται από τους γονείς του/της, παρά τη θέλησή του, εκτός από την περίπτωση που οι αρμόδιες αρχές θα καθορίσουν, μετά από δικαστικό έλεγχο, σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο και διαδικασίες, ότι αυτός ο χωρισμός είναι απαραίτητος για τα συμφέροντα του παιδιού. Σε καμία περίπτωση δεν χωρίζεται ένα παιδί από τους γονείς, βάσει μιας αναπηρίας είτε του παιδιού είτε του ενός είτε και των δύο γονέων.

5. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, όπου η άμεση οικογένεια δεν είναι σε θέση να φροντίσει ένα παιδί με αναπηρίες, αναλαμβάνουν κάθε προσπάθεια προκειμένου να παρέχουν εναλλακτική φροντίδα εντός της ευρύτερης οικογένειας και, αν αυτό αποτύχει, εντός της κοινότητας, σε ένα οικογενειακό περιβάλλον.

Άρθρο 24

Εκπαίδευση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην εκπαίδευση. Με σκοπό την άσκηση του δικαιώματος αυτού, χωρίς διακρίσεις και βάσει των ίσων ευκαιριών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ένα εκπαιδευτικό σύστημα ένταξης, σε όλα τα επίπεδα και δια βίου μάθηση που αποσκοπούν:

α. Στην πλήρη ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και του αισθήματος αξιοπρέπειας και αυτοεκτίμησης και την ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και της ανθρώπινης ποικιλομορφίας,

β. Στην ανάπτυξη, από τα άτομα με αναπηρίες, της προσωπικότητάς τους, των δεξιοτήτων και της δημιουργικότητάς τους, καθώς επίσης και των πνευματικών και φυσικών ικανοτήτων τους, στο μέγιστο δυναμικό τους,

γ. Στη δυνατότητα των ατόμων με αναπηρίες να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια ελεύθερη κοινωνία.

2. Για την εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη

διασφαλίζουν ότι:

α. Τα άτομα με αναπηρίες δεν αποκλείονται από το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα βάσει αναπηρίας και ότι τα παιδιά με αναπηρίες δεν αποκλείονται από την ελεύθερη και υποχρεωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση ή από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, βάσει αναπηρίας,

β. Τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μια ενιαία, ποιοτική και ελεύθερη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σε ίση βάση με τους άλλους, στις κοινότητες στις οποίες ζουν,

γ. Παρέχεται εύλογη προσαρμογή για τις απαιτήσεις του ατόμου, δ. Τα άτομα με αναπηρίες λαμβάνουν την υποστήριξη που απαιτείται, μέσα στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα, προκειμένου να διευκολυνθεί η αποτελεσματική εκπαίδευσή τους,

ε. Παρέχονται αποτελεσματικά εξατομικευμένα μέτρα υποστήριξης, σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη, σύμφωνα με το στόχο της πλήρους ενσωμάτωσης.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ικανά τα άτομα με αναπηρίες να διδάσκονται δεξιότητες ζωής και κοινωνικής ανάπτυξης, προκειμένου να διευκολύνουν την πλήρη και ίση συμμετοχή τους στην εκπαίδευση και ως μέλη της κοινωνίας. Για το λόγο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανόμενης και:

α. Της διευκόλυνσης της εκμάθησης της Μπράιγ, εναλλακτικής γραφής, βελτιωμένων και εναλλακτικών τρόπων, μέσων και μορφών δεξιοτήτων επικοινωνίας, προσανατολισμού και κινητικότητας και της διευκόλυνσης της υποστήριξης και παροχής συμβουλών σε συνομηλίκους,

β. Της διευκόλυνσης της εκμάθησης της νοηματικής γλώσσας και της προαγωγής της γλωσσικής ταυτότητας της κοινότητας των κωφών,

γ. Της διασφάλισης ότι η εκπαίδευση των προσώπων και ιδιαίτερα των παιδιών, που είναι τυφλά, κωφά ή τυφλά και κωφά, διεξάγεται με τις πιο κατάλληλες γλώσσες, τρόπους και μέσα επικοινωνίας για το συγκεκριμένο άτομο και σε περιβάλλοντα που μεγιστοποιούν την ακαδημαϊκή και κοινωνική ανάπτυξη.

4. Προκειμένου να βοηθήσουν τη διασφάλιση της άσκησης του δικαιώματος αυτού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα, προκειμένου να προσλαμβάνουν εκπαιδευτικούς, συμπεριλαμβανομένων και των δασκάλων με αναπηρίες, που κατέχουν τα τυπικά προσόντα στη νοηματική γλώσσα και / ή στη Μπράιγ και να εκπαιδεύουν τους επαγγελματίες και το προσωπικό που απασχολούνται σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης. Μια τέτοια κατάρτιση θα ενσωματώνει ευαισθητοποίηση για την αναπηρία και τη χρήση κατάλληλων βελτιωμένων και εναλλακτικών τρόπων, μέσων και μορφών επικοινωνίας, εκπαιδευτικών τεχνικών και υλικών, για να υποστηριχθούν τα άτομα με αναπηρίες.

5. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση στη γενική τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην επαγγελματική κατάρτιση, στην εκπαίδευση ενηλίκων και στη δια βίου μάθηση, χωρίς διακρίσεις και σε ίση βάση με τους άλλους. Για το λόγο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή στα άτομα με αναπηρίες.

Άρθρο 25

Υγεία

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα απόλαυσης του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας των ατόμων με αναπηρίες, χωρίς διακρίσεις βάσει αναπηρίας. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, για να διασφαλίζουν την πρόσβαση, για τα

άτομα με αναπηρίες, σε υπηρεσίες υγείας που να είναι προσαρμοσμένες στο φύλο, συμπεριλαμβανομένης και της σχετιζόμενης με την υγεία αποκατάστασης. Συγκεκριμένα, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

α. παρέχουν στα άτομα με αναπηρίες το ίδιο εύρος, ποιότητα και επίπεδο ελεύθερης ή προσιτής υγειονομικής περίθαλψης και προγραμμάτων, όπως αυτό προβλέπεται για τα υπόλοιπα άτομα, συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και των, βασισμένων στον πληθυσμό, προγραμμάτων δημόσιας υγείας,

β. παρέχουν εκείνες τις υπηρεσίες υγείας που είναι αναγκαίες για τα άτομα με αναπηρίες, συγκεκριμένα λόγω των αναπηριών τους, συμπεριλαμβανομένης και της έγκαιρης αναγνώρισης και παρέμβασης, ανάλογα με την περίπτωση, και τις υπηρεσίες που σχεδιασμένες με σκοπό να ελαχιστοποιήσουν και να αποτρέψουν περαιτέρω αναπηρίες, μεταξύ των παιδιών και των ηλικιωμένων,

γ. παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες υγείας όσο το δυνατόν πιο κοντά στις κοινότητες των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων και των αγροτικών περιοχών,

δ. απαιτούν από τους επαγγελματίες της υγείας να προσφέρουν φροντίδα ίδιας ποιότητας στα άτομα με αναπηρίες, όπως και στους άλλους, και βάσει της ελεύθερης και ενημερωμένης συγκατάθεσης, αυξάνοντας, μεταξύ άλλων, την ευαισθητοποίηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρίες, μέσω της κατάρτισης και της δημοσίευσης ηθικών προτύπων για τη δημόσια και ιδιωτική υγειονομική περίθαλψη,

ε. απαγορεύουν τις διακρίσεις κατά των ατόμων με αναπηρίες, κατά την παροχή ασφάλισης υγείας και ζωής, όπου μια τέτοια ασφάλιση επιτρέπεται από την εθνική νομοθεσία, η οποία παρέχεται κατά δίκαιο και εύλογο τρόπο,

στ. αποτρέπουν τη μεροληπτική άρνηση υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης ή υγείας ή διατροφής και λήψης υγρών, εξ αιτίας της αναπηρίας.

Άρθρο 26

Αποκατάσταση και επαναποκατάσταση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν αποτελεσματικά και κατάλληλα

μέτρα, και μέσω της υποστήριξης από άλλα άτομα με αναπηρίες, προκειμένου να καταστήσουν ικανά τα άτομα με αναπηρίες να επιτύχουν και να διατηρήσουν τη μέγιστη ανεξαρτησία, πλήρη σωματική, πνευματική, κοινωνική και επαγγελματική ικανότητα και πλήρη ένταξη και συμμετοχή σε όλες τις πτυχές της ζωής. Με το στόχο αυτό, τα Συμβαλλόμενα Κράτη διοργανώνουν, ενισχύουν και επεκτείνουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες και προγράμματα αποκατάστασης και επαναποκατάστασης, ιδιαίτερα στους τομείς της υγείας, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και των κοινωνικών υπηρεσιών, κατά τέτοιο τρόπο ώστε, αυτές οι υπηρεσίες και προγράμματα, να:

α. Αρχίζουν στο νωρίτερο δυνατό στάδιο και βασίζονται στη διεπιστημονική αξιολόγηση των ιδιαίτερων αναγκών και δεξιοτήτων,

β. Υποστηρίζουν τη συμμετοχή και ένταξη στην κοινότητα και σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας, είναι εθελοντικά και διαθέσιμα στα άτομα με αναπηρίες, όσο το δυνατόν πιο κοντά στις κοινότητές τους, συμπεριλαμβανομένων και των αγροτικών περιοχών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν την ανάπτυξη της αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης για τους επαγγελματίες και το προσωπικό που εργάζονται στις υπηρεσίες αποκατάστασης και επαναποκατάστασης.
3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν τη διαθεσιμότητα, τη γνώση και τη χρήση υποβοηθητικών συσκευών και τεχνολογιών, σχεδιασμένων για τα άτομα με αναπηρίες, όπως αυτά σχετίζονται με την αποκατάσταση και επαναποκατάσταση.

Άρθρο 27

Εργασία και απασχόληση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα στην εργασία των ατόμων με αναπηρίες, σε ίση βάση με τους άλλους. Αυτό συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα στην ευκαιρία να κερδίζουν τα προς το ζην από εργασία που επιλέγεται ελεύθερα ή είναι αποδεκτή σε μια αγοράς εργασίας και σε ένα εργασιακό περιβάλλον που είναι ανοικτό, ενιαίο και προσβάσιμο στα άτομα με αναπηρίες. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν και διασφαλίζουν την άσκηση του δικαιώματος στην εργασία, περιλαμβανόμενων και εκείνων που αποκτούν μια αναπηρία κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα, και μέσω της νομοθεσίας, ώστε, μεταξύ άλλων:

α. Να απαγορεύουν τις διακρίσεις βάσει αναπηρίας, σχετικά με όλα τα θέματα που σχετίζονται με όλες τις μορφές απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων και των όρων πρόσληψης, μίσθωσης και απασχόλησης, συνέχισης της απασχόλησης, εξέλιξης της σταδιοδρομίας και ασφαλών και υγιών συνθηκών εργασίας,

β. Να προστατεύουν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, σε ίση βάση με τους άλλους, για δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας, συμπεριλαμβανομένων και των ίσων ευκαιριών και της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας, των ασφαλών και υγιών συνθηκών εργασίας, συμπεριλαμβανομένης και της προστασίας από παρενοχλήσεις και της αποκατάστασης των παραπόνων,

γ. Να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες είναι σε θέση να ασκούν τα εργασιακά και συνδικαλιστικά δικαιώματά τους, σε ίση βάση με τους άλλους,

δ. Να δίδουν τη δυνατότητα στα άτομα με αναπηρίες να έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στα γενικά, τεχνικά προγράμματα και προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού προγράμματα, τις υπηρεσίες διορισμού και την επαγγελματική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση,

ε. Να προάγουν τις ευκαιρίες απασχόλησης και εξέλιξης στη σταδιοδρομία για τα άτομα με αναπηρίες στην αγορά εργασίας, καθώς επίσης και τη βοήθεια σε σχέση με την εύρεση, απόκτηση, διατήρηση και επιστροφή στην απασχόληση,

στ. Να προάγουν τις ευκαιρίες για αυτοαπασχόληση, το επιχειρηματικό πνεύμα, την ανάπτυξη των συνεταιρισμών και την έναρξη ατομικών επιχειρήσεων,

ζ. Να προσλαμβάνουν άτομα με αναπηρίες στο δημόσιο τομέα,

η. Να προάγουν την απασχόληση των ατόμων με αναπηρίες στον ιδιωτικό τομέα, μέσω κατάλληλων πολιτικών και μέτρων, τα οποία μπορούν να συμπεριλαμβάνουν προγράμματα θετικής δράσης, κίνητρα και άλλα μέτρα,

θ. Να διασφαλίζουν ότι παρέχεται εύλογη προσαρμογή στα άτομα με αναπηρίες στον εργασιακό χώρο,

1. Να προάγουν την απόκτηση, από τα άτομα με αναπηρίες, επαγγελματικής εμπειρίας στην ανοικτή αγορά εργασίας, κ. Να προάγουν την επαγγελματική αποκατάσταση, τη διατήρηση της εργασίας και τα προγράμματα επιστροφής στην εργασία για τα άτομα με αναπηρίες.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες δεν κρατούνται υπό συνθήκες δουλείας ή υποτέλειας και ότι προστατεύονται, σε ίση βάση με τους άλλους, από την καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.

Άρθρο 28

Ανεκτό βιοτικό επίπεδο και κοινωνική προστασία

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες για ένα βιοτικό επίπεδο ανεκτό, για τα ίδια και τις οικογένειές τους, συμπεριλαμβανομένης και της κατάλληλης διατροφής, ένδυσης και κατοικίας, και για συνεχή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους και λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να προστατεύουν και να προάγουν την εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού, χωρίς διακρίσεις βάσει αναπηρίας.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες για κοινωνική προστασία και την απόλαυση αυτού του δικαιώματος χωρίς διακρίσεις βάσει αναπηρίας και λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προστατεύουν και να προάγουν την εξασφάλιση του δικαιώματος αυτού, συμπεριλαμβανομένων και των ακόλουθων μέτρων:
 - α. Να διασφαλίζουν την πρόσβαση, με ίσους όρους, από τα άτομα με αναπηρίες σε υπηρεσίες καθαρού νερού και να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε κατάλληλες και προσιτές υπηρεσίες, συσκευές και σε κάθε άλλη βοήθεια για ανάγκες σχετικές με την αναπηρία,
 - β. Να διασφαλίζουν την πρόσβαση από τα άτομα με αναπηρίες, ιδιαίτερα τις γυναίκες, τα κορίτσια και τα ηλικιωμένα άτομα με αναπηρίες, στα προγράμματα κοινωνικής προστασίας και τα προγράμματα μείωσης της φτώχειας,
 - γ. Να διασφαλίζουν την πρόσβαση, από τα άτομα με αναπηρίες και τις οικογένειές τους που ζουν σε καταστάσεις φτώχειας, στην κρατική βοήθεια, με σχετικές με την αναπηρία δαπάνες, συμπεριλαμβανομένης και της κατάλληλης κατάρτισης, της παροχής συμβουλών, της οικονομικής συνδρομής και της βραχυπρόθεσμης φροντίδας,
 - δ. Να διασφαλίζουν την πρόσβαση από τα άτομα με αναπηρίες στα προγράμματα δημόσιας στέγασης,
 - ε. Να διασφαλίζουν ίση πρόσβαση από τα άτομα με αναπηρίες στα συνταξιοδοτικά ωφελήματα και προγράμματα.

Άρθρο 29

Συμμετοχή στην πολιτική και δημόσια ζωή

- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στα άτομα με αναπηρίες πολιτικά δικαιώματα και την ευκαιρία να τα απολαμβάνουν, σε ίση βάση με τους άλλους, και αναλαμβάνουν:
- α. Να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες μπορούν να συμμετέχουν, αποτελεσματικά και πλήρως, στην πολιτική και δημόσια ζωή, σε ίση βάση με τους άλλους, άμεσα ή μέσω ελεύθερα εκλεγμένων αντιπροσώπων τους, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος και της ευκαιρίας, για τα άτομα με αναπηρίες, να ψηφίζουν και να εκλέγονται, μεταξύ άλλων:

ι. Διασφαλίζοντας ότι οι διαδικασίες ψηφοφορίας, οι εγκαταστάσεις και τα υλικά είναι κατάλληλες, προσβάσιμες και εύκολες στην κατανόηση και χρήση,

ιι. Προστατεύοντας το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να ψηφίζουν με μυστική ψηφοφορία σε εκλογές και δημοσία δημοψηφίσματα, χωρίς εκφοβισμό, και να θέτουν υποψηφιότητα στις εκλογές, να κατέχουν αποτελεσματικά αξιώματα και να ασκούν όλα τα δημόσια λειτουργήματα, σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης, διευκολύνοντας τη χρήση των υποβοηθητικών και νέων τεχνολογιών, όπου αυτό απαιτείται,

iii. Εγγυώμενα την ελεύθερη έκφραση της βούλησης των ατόμων με αναπηρίες, ως ψηφοφόρων και, για το σκοπό αυτό, όπου είναι απαραίτητο, μετά από αίτημά τους, να επιτρέπουν τη βοήθεια κατά την ψηφοφορία, από ένα πρόσωπό της επιλογής τους

β. Να προάγουν ενεργά ένα περιβάλλον, στο οποίο τα άτομα με αναπηρίες μπορούν αποτελεσματικά και πλήρως να συμμετέχουν στο χειρισμό των δημόσιων υποθέσεων, χωρίς διακρίσεις και σε ίση βάση με τους άλλους και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή τους στις δημόσιες υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένης και:

ι. Της συμμετοχής τους σε μη-κυβερνητικές οργανώσεις και σε ενώσεις που ενδιαφέρονται για τη δημόσια και πολιτική ζωή της χώρας και στις δραστηριότητες και τη διοίκηση των

πολιτικών κομμάτων,

ii. Της ίδρυσης και συμμετοχής σε οργανώσεις ατόμων με αναπηρίες, για να αντιπροσωπεύουν τα άτομα με αναπηρίες σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Άρθρο 30

Συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή, την αναψυχή, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες να συμμετέχουν, σε ίση βάση με τους άλλους στην πολιτιστική ζωή και λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες:

α. απολαμβάνουν την πρόσβαση στο πολιτιστικό υλικό, με προσβάσιμες μορφές,

β. απολαμβάνουν την πρόσβαση σε τηλεοπτικά προγράμματα, ταινίες, θέατρο και σε άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες, σε προσβάσιμες μορφές,

γ. απολαμβάνουν την πρόσβαση σε τόπους πολιτιστικών παραστάσεων ή υπηρεσιών, όπως θέατρα, μουσεία, κινηματογράφους, βιβλιοθήκες και τουριστικές υπηρεσίες και, κατά το δυνατόν περισσότερο, απολαμβάνουν την πρόσβαση σε μνημεία και περιοχές εθνικής πολιτιστικής σημασίας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να καθιστούν ικανά τα άτομα με αναπηρίες να έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν και να χρησιμοποιήσουν το δημιουργικό, καλλιτεχνικό και διανοητικό δυναμικό τους, όχι μόνο προς όφελος τους, αλλά και για τον εμπλουτισμό της κοινωνίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, ώστε να διασφαλίζουν ότι οι νόμοι που προστατεύουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν αποτελούν αδικαιολόγητο εμπόδιο ή εμπόδιο που προκαλεί διακρίσεις στην πρόσβαση, των ατόμων με αναπηρίες, στο πολιτιστικό υλικό.

4. Τα άτομα με αναπηρίες δικαιούνται, σε ίση βάση με τους άλλους, αναγνώρισης και υποστήριξης της ιδιαίτερης πολιτιστικής και γλωσσικής ταυτότητάς τους, συμπεριλαμβανομένων των νοηματικών γλωσσών και του πολιτισμού των κωφών.

5. Με σκοπό να καθιστούν ικανά τα άτομα με αναπηρίες να συμμετέχουν, σε ίση βάση με τους άλλους, σε ψυχαγωγικές, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και αθλητικές δραστηριότητες, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, ώστε:

α. Να ενθαρρύνουν και να προάγουν τη συμμετοχή, σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη έκταση, των ατόμων με αναπηρίες στις γενικές αθλητικές δραστηριότητες, σε όλα τα επίπεδα,

β. Να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν την ευκαιρία να διοργανώνουν, αναπτύσσουν και συμμετέχουν σε αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες ειδικά για άτομα με αναπηρίες και, για το σκοπό αυτό, να ενθαρρύνουν την παροχή, σε ίση βάση με τους άλλους, κατάλληλων οδηγιών, κατάρτισης και πόρων, γ. Να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν πρόσβαση σε αθλητικούς, ψυχαγωγικούς και τουριστικούς τόπους, δ. Να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά με αναπηρίες έχουν ίση πρόσβαση με τα υπόλοιπα παιδιά στη συμμετοχή στο παιχνίδι, στην αναψυχή και στον ελεύθερο χρόνο και σε αθλητικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων και των δραστηριοτήτων στο σχολικό σύστημα,

ε. Να διασφαλίζουν ότι τα άτομα με αναπηρίες έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες όσων εμπλέκονται στη διοργάνωση ψυχαγωγικών, τουριστικών, ελεύθερου χρόνου και αθλητικών δραστηριοτήτων.

Άρθρο 31

Στατιστικές και συγκέντρωση δεδομένων

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να συγκεντρώσουν κατάλληλες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων και των στατιστικών και ερευνητικών δεδομένων, προκειμένου να είναι ικανά να διατυπώσουν και να εφαρμόσουν πολιτικές, για να καταστήσουν αποτελεσματική την παρούσα Σύμβαση. Η διαδικασία συγκέντρωσης και διατήρησης αυτών των πληροφοριών:

α. συμμορφώνεται με τις νόμιμα θεσμοθετημένες εγγυήσεις, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας για τη προστασία των δεδομένων, ώστε να διασφαλίζει το απόρρητο και το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής των ατόμων με αναπηρίες,

β. συμμορφώνεται με τους διεθνώς αποδεκτούς κανόνες, ώστε να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και ηθικές αρχές, κατά τη συγκέντρωση και τη χρήση των στατιστικών.

2. Οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται σύμφωνα με το άρθρο αυτό θα αναλύονται, όπως αρμόζει, και θα χρησιμοποιούνται προκειμένου να βοηθήσουν την αξιολόγηση της εφαρμογής των υποχρεώσεων των Συμβαλλόμενων Κρατών, στο πλαίσιο της παρούσας Σύμβασης, και να προσδιορίσουν και να επιληφθούν των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες, κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την ευθύνη της διάδοσης των στατιστικών αυτών και διασφαλίζουν τη δυνατότητα πρόσβασής τους από τα άτομα με αναπηρίες και τους άλλους ανθρώπους.

Άρθρο 32

Διεθνής συνεργασία

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας και της προαγωγής της, σε υποστήριξη των εθνικών προσπαθειών για την εξασφάλιση του σκοπού και των στόχων της

παρούσας Σύμβασης και λαμβάνουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για το σκοπό αυτό, μεταξύ των Κρατών και, όπως αρμόζει, σε συνεργασία με τους σχετικούς διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών, ιδιαίτερα, τις οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες. Τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

α. Τη διασφάλιση της διεθνούς συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων και των διεθνών αναπτυξιακών προγραμμάτων, συμπεριλαμβάνει και είναι προσιτή στα άτομα με αναπηρίες,

β. Τη διευκόλυνση και υποστήριξη της ανάπτυξης ικανοτήτων, συμπεριλαμβανόμενης και της ανταλλαγής και της διανομής πληροφοριών, εμπειριών, επιμορφωτικών προγραμμάτων και καλύτερων δυνατών πρακτικών,

γ. Τη διευκόλυνση της συνεργασίας στην έρευνα και της πρόσβασης σε επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις,

δ. Την παροχή, ανάλογα με την περίπτωση, τεχνικής και οικονομικής βοήθειας, συμπεριλαμβανόμενης και της διευκόλυνσης πρόσβασης και διανομής προσιτών και υποβοηθητικών τεχνολογιών, και μέσω της μεταφοράς τεχνολογιών.

2. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τις υποχρεώσεις κάθε Συμβαλλόμενου Κράτους να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, στο πλαίσιο της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 33

Εθνική εφαρμογή και παρακολούθηση

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, ανάλογα με το σύστημα οργάνωσής τους, θα καθορίσουν ένα ή περισσότερα σημεία αναφοράς μέσα στην κυβέρνηση, για θέματα σχετιζόμενα με την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης και θα δίδουν τη δέουσα προσοχή στην ίδρυση ή τον καθορισμό ενός συντονιστικού μηχανισμού μέσα στην κυβέρνηση, προκειμένου να διευκολύνει τη σχετική δράση, σε διαφορετικούς τομείς και διαφορετικά επίπεδα.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, ανάλογα με τα νομικά και διοικητικά συστήματά τους, διατηρούν, ενισχύουν, ορίζουν ή συστήνουν, μέσα στο Συμβαλλόμενο Κράτος, ένα πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων και ενός ή περισσότερων ανεξάρτητων μηχανισμών, ανάλογα με την περίπτωση, προκειμένου να προάγουν, προστατεύουν και παρακολουθούν την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης. Κατά τον ορισμό ή τη σύσταση ενός τέτοιου μηχανισμού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν υπόψη τις αρχές σχετικά με το καθεστώς και τη λειτουργία των εθνικών θεσμών για την προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

3. Η κοινωνία των πολιτών και, ιδιαίτερα, τα άτομα με αναπηρίες και οι αντιπροσωπευτικές οργανώσεις τους, θα εμπλέκονται και θα συμμετέχουν πλήρως στη διαδικασία παρακολούθησης.

Άρθρο 34

Επιτροπή για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες

1. Συνιστάται μια Επιτροπή για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (εφεξής αναφερόμενη ως η «Επιτροπή»), η οποία ασκεί τα καθήκοντα που προβλέπονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται, κατά το χρόνο θέσης σε ισχύ της παρούσας Σύμβασης, από δώδεκα εμπειρογνώμονες. Μετά από επιπλέον εξήντα επικυρώσεις ή προσχωρήσεις στη Σύμβαση, ο αριθμός των μελών της Επιτροπής θα αυξηθεί κατά έξι μέλη, φθάνοντας το μέγιστο αριθμό δεκαοχτώ μελών.

3. Τα μέλη της Επιτροπής ασκούν τα καθήκοντά τους υπό την προσωπική ιδιότητα τους και είναι υψηλού ηθικού κύρους και αναγνωρισμένης ικανότητας και εμπειρίας στον τομέα που καλύπτεται από την παρούσα Σύμβαση. Κατά τον ορισμό των υποψηφίων τους, τα Συμβαλλόμενα Κράτη καλούνται να δώσουν τη δέουσα προσοχή στη διάταξη που παρατίθεται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της παρούσας Σύμβασης.
4. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη, λαμβανομένης υπόψη της δίκαιης γεωγραφικής κατανομής, της αντιπροσώπευσης των διαφορετικών μορφών πολιτισμού και των κύριων νομικών συστημάτων, της ισόρροπης αντιπροσώπευσης των φύλων και της συμμετοχής εμπειρογνομώνων με αναπηρίες.
5. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία, από ένα κατάλογο προσώπων που προτείνονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη, μεταξύ των υπηκόων τους, σε συνεδριάσεις της Διάσκεψης των Συμβαλλόμενων Κρατών. Στις συνεδριάσεις αυτές, στις οποίες τα δύο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών συνιστούν απαρτία, τα άτομα που εκλέγονται στην Επιτροπή είναι εκείνα που λαμβάνουν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία των ψήφων των αντιπροσώπων των Συμβαλλόμενων Κρατών που είναι παρόντες και ψηφίζουν.
6. Η αρχική εκλογή πραγματοποιείται το αργότερο έως έξι μήνες μετά την ημερομηνία θέσης σε ισχύ της παρούσας Σύμβασης. Τουλάχιστον τέσσερις μήνες πριν την ημερομηνία κάθε εκλογής, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών απευθύνει μια επιστολή προς τα Συμβαλλόμενα Κράτη, καλώντας τα να υποβάλλουν τα ονόματα των υποψηφίων μέσα σε δύο μήνες. Ο Γενικός Γραμματέας προετοιμάζει, στη συνέχεια, ένα κατάλογο, κατά αλφαβητική σειρά, όλων των προσώπων που προτείνονται με τον τρόπο αυτό, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που τους έχουν υποδείξει και τον υποβάλει στα Συμβαλλόμενα Κράτη της παρούσας Σύμβασης.
7. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για θητεία τεσσάρων ετών, δικαιούνται να επανεκλεγούν μία φορά. Εντούτοις, η θητεία έξι από τα μέλη που εκλέγονται κατά την πρώτη εκλογή θα λήξει με την πάροδο δύο ετών. Αμέσως μετά την πρώτη εκλογή, τα ονόματα αυτών των έξι μελών θα επιλέγονται με κλήρωση από τον πρόεδρο της συνεδρίασης που αναφέρεται στην παράγραφο 5 αυτού του άρθρου.
8. Η εκλογή των έξι πρόσθετων μελών της Επιτροπής πραγματοποιείται επ' ευκαιρία των κανονικών εκλογών, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του παρόντος άρθρου.
9. Εάν ένα μέλος της Επιτροπής πεθάνει ή παραιτηθεί ή δηλώσει ότι για οποιαδήποτε άλλη αιτία αυτός/αυτή δεν μπορεί πλέον να εκτελεί τα καθήκοντά του/της, το Συμβαλλόμενο Κράτος που πρότεινε το μέλος διορίζει άλλο εμπειρογνώμονα που πληρεί τις προϋποθέσεις και ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που προβλέπονται στις σχετικές διατάξεις του παρόντος άρθρου, για να υπηρετήσει το υπόλοιπο της θητείας.
10. Η Επιτροπή θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό της.
11. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών παρέχει το απαραίτητο προσωπικό και υποδομή για τη ναποτελεσματική εκτέλεση των εργασιών της Επιτροπής, στο πλαίσιο της παρούσας Σύμβασης και θα συγκαλέσει την αρχική συνεδρίασή της.
12. Με έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, τα μέλη της Επιτροπής που συνιστάται στο πλαίσιο της παρούσας Σύμβασης λαμβάνουν απολαβές από τους πόρους των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θα αποφασίσει η Συνέλευση, λαμβάνοντας υπόψη τη σπουδαιότητα των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής.
13. Τα μέλη της Επιτροπής δικαιούνται να χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις, τα προνόμια και τις ασυλίες των εμπειρογνομώνων σε αποστολές των Ηνωμένων Εθνών, όπως καθορίζεται στα σχετικά άρθρα της Σύμβασης για τα προνόμια και τις ασυλίες των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 35

Εκθέσεις από τα Συμβαλλόμενα Κράτη

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος υποβάλλει στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, μια συνολική έκθεση σχετικά με τα μέτρα που λήφθηκαν, προκειμένου να εφαρμοστούν οι υποχρεώσεις του σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση, και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς τούτο, μέσα σε δύο έτη μετά τη θέση σε ισχύ της παρούσας Σύμβασης για το ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος.
2. Στη συνέχεια, τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποβάλουν επόμενες εκθέσεις, τουλάχιστον κάθε τέσσερα έτη και, περαιτέρω, όποτε το ζητά η Επιτροπή.
3. Η Επιτροπή αποφασίζει για οποιεσδήποτε κατευθυντήριες οδηγίες που θα εφαρμόζονται, όσον αφορά στο περιεχόμενο των εκθέσεων.
4. Ένα Συμβαλλόμενο Κράτος το οποίο έχει υποβάλει συνολική αρχική έκθεση στην Επιτροπή, δεν χρειάζεται, στις επόμενες εκθέσεις, να επαναλαμβάνει πληροφορίες που δόθηκαν προηγουμένως. Κατά την προετοιμασία των εκθέσεων προς την Επιτροπή, τα Συμβαλλόμενα Κράτη καλούνται να εξετάσουν την πραγματοποίησή της μέσω μιας ανοικτής και διαφανούς διαδικασίας και να δίνουν τη δέουσα προσοχή στη διάταξη που προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της παρούσας Σύμβασης.
5. Οι εκθέσεις μπορούν να αναφέρουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες που επηρεάζουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων, στο πλαίσιο της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 36

Εξέταση των εκθέσεων

1. Κάθε έκθεση εξετάζεται από την Επιτροπή, η οποία υποβάλει όσες υποδείξεις και γενικές εισηγήσεις, σχετικά με την έκθεση, μπορεί να θεωρήσει πρόσφορες και τις διαβιβάζει στο ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος. Το Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να απαντήσει στην Επιτροπή με οποιεσδήποτε πληροφορίες επιλέξει. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες από τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης.
2. Εάν ένα Συμβαλλόμενο Κράτος έχει καθυστερήσει σημαντικά την υποβολή μιας έκθεσης, η Επιτροπή μπορεί να ειδοποιήσει το ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος για την ανάγκη να εξετάσει την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης σ' αυτό το Συμβαλλόμενο Κράτος, βάσει αξιόπιστων πληροφοριών που είναι διαθέσιμες στην Επιτροπή, εάν δεν υποβληθεί η σχετική έκθεση μέσα σε τρεις μήνες από την ειδοποίηση. Η Επιτροπή προσκαλεί το ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος να συμμετέχει στην εξέταση. Εάν το Συμβαλλόμενο Κράτος απαντήσει υποβάλλοντας τη σχετική έκθεση, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου.
3. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών καθιστά διαθέσιμες τις εκθέσεις σε όλα τα Συμβαλλόμενα Κράτη.
4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν τις εκθέσεις τους ευρέως διαθέσιμες στο κοινό στις χώρες τους και διευκολύνουν την πρόσβαση στις προτάσεις και τις γενικές συστάσεις σχετικά με τις εκθέσεις αυτές.
5. Η Επιτροπή διαβιβάζει, όπως ενδεχομένως το θεωρήσει πρόσφορο, σε εξειδικευμένους οργανισμούς, ταμεία και προγράμματα των Ηνωμένων Εθνών και άλλων αρμόδιων φορέων,

τις εκθέσεις από τα Συμβαλλόμενα Κράτη, προκειμένου να εξετάσουν ένα αίτημα ή μια ανάγκη για παροχή τεχνικής συμβουλής ή συνδρομής που θα συμπεριλαμβάνεται σ' αυτές, μαζί με τις παρατηρήσεις και τις συστάσεις της Επιτροπής, αν υπάρχουν, γι' αυτά τα αιτήματα ή ενδείξεις.

Άρθρο 37

Συνεργασία μεταξύ των Συμβαλλόμενων Κρατών και της Επιτροπής

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος συνεργάζεται με την Επιτροπή και βοήθα τα μέλη της στην εκπλήρωση των καθηκόντων τους.
2. Στις σχέσεις της με τα Συμβαλλόμενα Κράτη, η Επιτροπή δίνει τη δέουσα προσοχή στους τρόπους και τα μέσα ενίσχυσης των εθνικών δυνατοτήτων για την εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης, συμπεριλαμβανόμενης και της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 38

Σχέση της Επιτροπής με άλλους φορείς

Προκειμένου να προαχθεί η αποτελεσματική εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης και να ενθαρρυνθεί η διεθνής συνεργασία στον τομέα που καλύπτεται από την παρούσα Σύμβαση:

α. Οι εξειδικευμένοι οργανισμοί και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών δικαιούνται να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης που εμπίπτουν στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους. Η Επιτροπή μπορεί να προσκαλεί τους εξειδικευμένους οργανισμούς και άλλους αρμόδιους φορείς, όπως μπορεί να το θεωρήσει πρόσφορο, προκειμένου να παράσχουν ειδικές συμβουλές, σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που εμπίπτουν στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλεί τους εξειδικευμένους οργανισμούς και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να υποβάλλουν εκθέσεις, σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που εμπίπτουν στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους,

β. Η Επιτροπή, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, διαβουλεύεται, ανάλογα με την περίπτωση, με άλλους συναφείς φορείς που έχουν συσταθεί με διεθνείς Συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας των αντίστοιχων κατευθυντήριων οδηγιών υποβολής των εκθέσεων, των υποδείξεων και των γενικών εισηγήσεών τους και την αποφυγή επαναλήψεων και επικαλύψεων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Άρθρο 39

Έκθεση της Επιτροπής

Η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση, κάθε δύο έτη, προς τη Γενική Συνέλευση και το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, σχετικά με τις δραστηριότητές της και μπορεί να κάνει υποδείξεις και γενικές εισηγήσεις, με βάση την εξέταση των εκθέσεων και των πληροφοριών που έλαβε από τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Αυτές οι υποδείξεις και γενικές εισηγήσεις συμπεριλαμβάνονται στην έκθεση της Επιτροπής, μαζί με τα σχόλια, αν υπάρχουν, των Συμβαλλόμενων Κρατών.

Άρθρο 40

Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συναντώνται τακτικά σε μια Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, για να εξετάζουν οποιοδήποτε θέμα αφορά στην εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης.
2. Το αργότερο έως έξι μήνες μετά την θέση σε ισχύ της παρούσας Σύμβασης, θα συγκληθεί από το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών η Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών. Οι επόμενες συνεδριάσεις συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών ανά διετία ή μετά από απόφαση της Διάσκεψης των Συμβαλλόμενων Κρατών.

Άρθρο 41

Θεματοφύλακας

Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών είναι ο θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 42

Υπογραφή

Η παρούσα Σύμβαση θα είναι ανοικτή για υπογραφή από όλα τα Κράτη και τους περιφερειακούς οργανισμούς ενοποίησης, στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών, στη Νέα Υόρκη, από τις 30 Μαρτίου 2007.

Άρθρο 43

Συγκατάθεση για δέσμευση

Η παρούσα Σύμβαση υπόκειται σε επικύρωση από τα υπογράφοντα Συμβαλλόμενα Κράτη και σε επίσημη βεβαίωση από τους υπογράφοντες περιφερειακούς οργανισμούς ενοποίησης. Είναι ανοικτή για προσχώρηση από οποιοδήποτε Κράτος ή περιφερειακό οργανισμό ενοποίησης δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση.

Άρθρο 44

Περιφερειακοί οργανισμοί ενοποίησης

1. Ο όρος «περιφερειακός οργανισμός ενοποίησης» σημαίνει τον οργανισμό που αποτελείται από κυρίαρχα Κράτη ορισμένης περιοχής, στον οποίο έχουν μεταβιβάσει τα Κράτη-Μέλη του αρμοδιότητα σχετικά με τα θέματα που διέπονται από την παρούσα Σύμβαση. Οι φορείς αυτοί δηλώνουν, στις πράξεις επίσημης βεβαίωσης ή προσχώρησης, την έκταση της αρμοδιότητάς τους, όσον αφορά στα θέματα που διέπονται από την παρούσα Σύμβαση. Στη συνέχεια, θα ενημερώνουν το θεματοφύλακα για οποιαδήποτε ουσιαστική τροποποίηση της έκτασης της αρμοδιότητάς τους.
2. Οι αναφορές στα «Συμβαλλόμενα Κράτη» στην παρούσα Σύμβαση θα εφαρμόζονται για τους οργανισμούς αυτούς, μέσα στα όρια της αρμοδιότητάς τους.
3. Για τους σκοπούς του άρθρου 45, παράγραφος 1 και του άρθρου 47, παράγραφοι 2 και 3, της παρούσας Σύμβασης οποιοδήποτε όργανο κατατίθεται από ένα περιφερειακό οργανισμό ενοποίησης δεν προσμετράτε.

4. Οι Περιφερειακοί οργανισμοί ενοποίησης μπορούν, σε θέματα της αρμοδιότητάς τους, να ασκήσουν το δικαίωμά τους για ψήφο στη Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με αριθμό ψήφων ίσο με τον αριθμό των Κρατών-Μελών τους τα οποία είναι Συμβαλλόμενα Μέρη στην παρούσα Σύμβαση. Ο οργανισμός αυτός δεν θα ασκεί το δικαίωμά του για ψήφο, εάν οποιοδήποτε από τα Κράτη-Μέλη του ασκήσει το δικαίωμά του και αντίστροφα.

Άρθρο 45

Έναρξη ισχύος

1. Η παρούσα Σύμβαση τίθεται σε ισχύ την τριακοστή ημέρα μετά την κατάθεση του εικοστού οργάνου επικύρωσης ή προσχώρησης.
2. Για κάθε Κράτος ή περιφερειακό οργανισμό ενοποίησης που επικυρώνει, επίσημα βεβαιώνει ή προσχωρεί στη Σύμβαση μετά την κατάθεση του εικοστού οργάνου, η Σύμβαση τίθεται σε ισχύ την τριακοστή ημέρα μετά την κατάθεση του δικού του οργάνου.

Άρθρο 46

Επιφυλάξεις

1. Δεν επιτρέπονται οι επιφυλάξεις που είναι ασυμβίβαστες με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.
2. Οι επιφυλάξεις μπορούν να ανακληθούν οποιαδήποτε στιγμή.

Άρθρο 47

Τροποποιήσεις

1. Οποιοδήποτε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροποποίηση της παρούσας Σύμβασης και να την υποβάλει στο Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Ο Γενικός Γραμματέας κοινοποιεί οποιεσδήποτε προταθείσες τροποποιήσεις στα Συμβαλλόμενα Κράτη, με αίτημα να ειδοποιηθεί για το εάν τάσσονται υπέρ της σύγκλησης μιας διάσκεψης των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό την εξέταση και τη λήψη απόφασης σχετικά με τις προτάσεις. Σε περίπτωση που, μέσα σε τέσσερις μήνες από την ημερομηνία μιας τέτοιας ειδοποίησης, τουλάχιστον το ένα τρίτο των Συμβαλλόμενων Κρατών τάσσεται υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Οποιαδήποτε τροποποίηση υιοθετηθεί με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών, που είναι παρόντα και ψηφίζουν, υποβάλλεται από το Γενικό Γραμματέα στη Γενική Συνέλευση για έγκριση και, μετά, σε όλα τα Συμβαλλόμενα Κράτη, για αποδοχή.
2. Μια τροποποίηση που υιοθετείται και εγκρίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου τίθεται σε ισχύ την τριακοστή ημέρα από τότε που ο αριθμός των οργάνων αποδοχής που κατατέθηκαν φθάνει τα δύο τρίτα του αριθμού των Συμβαλλόμενων Κρατών, κατά την ημερομηνία υιοθέτησης της τροποποίησης. Στη συνέχεια, η τροποποίηση τίθεται σε ισχύ, για οποιοδήποτε Συμβαλλόμενο Κράτος, την τριακοστή ημέρα μετά την κατάθεση οργάνου αποδοχής της. Μια τροποποίηση είναι δεσμευτική μόνο για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την έχουν αποδεχθεί.
3. Εάν αποφασιστεί ομόφωνα από τη Διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, μια τροποποίηση που υιοθετείται και εγκρίνεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου και αφορά αποκλειστικά τα άρθρα 34, 38, 39 και 40, τίθεται σε ισχύ, για όλα τα Συμβαλλόμενα

Κράτη, την τριακοστή ημέρα από τότε που ο αριθμός των κατατεθειμένων οργάνων αποδοχής φθάνει τα δύο τρίτα του αριθμού των Συμβαλλόμενων Κρατών, κατά την ημερομηνία υιοθέτησης της τροποποίησης.

Άρθρο 48

Καταγγελία

Ένα Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση, με γραπτή ειδοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία τεθεί σε ισχύ ένα έτος μετά την ημερομηνία λήψης της αναγγελίας από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 49

Προσκή μορφή

Το κείμενο της παρούσας Σύμβασης θα καταστεί διαθέσιμο σε προσιτές μορφές.

Άρθρο 50

Αυθεντικά κείμενα

Το κείμενο της παρούσας Σύμβασης στα αραβικά, κινεζικά, αγγλικά, γαλλικά, ρωσικά και ισπανικά είναι εξίσου αυθεντικό.

Για να πιστοποιηθούν τα παραπάνω, οι υπογράφωντες πληρεξούσιοι, ειδικά εξουσιοδοτημένοι γι' αυτό από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

2 Οκτωβρίου 2008

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 3699/2008

«Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία

ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»

Ο ΓΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Έννοιες και σκοπός

1. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (ΕΑΕ) είναι το σύνολο των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών στους μαθητές με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η πολιτεία δεσμεύεται να κατοχυρώνει και να αναβαθμίζει διαρκώς τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως αναπόσπαστο μέρος της υποχρεωτικής και δωρεάν δημόσιας παιδείας και να μεριμνά για την παροχή δωρεάν δημόσιας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης στους αναπήρους όλων των ηλικιών και για όλα τα στάδια και τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Δεσμεύεται επίσης να διασφαλίζει σε όλους τους πολίτες με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία, ανεξάρτητη διαβίωση, οικονομική αυτάρκεια και αυτονομία, με πλήρη κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους στη μόρφωση και στην κοινωνική και επαγγελματική ένταξη. Η πολιτεία αλλά και όλες οι υπηρεσίες και οι λειτουργοί του Κράτους οφείλουν να αναγνωρίζουν την αναπηρία ως μέρος της ανθρώπινης ύπαρξης αλλά και ως ένα σύνθετο κοινωνικό και πολιτικό φαινόμενο και σε κάθε περίπτωση να αποτρέπουν τον υποβιβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στη συμμετοχή ή στη συνεισφορά τους στην κοινωνική ζωή.

2. Όπου στη νομοθεσία αναφέρεται ο όρος «ειδική αγωγή» αντικαθίσταται με τον όρο «ειδική αγωγή και εκπαίδευση».

3. Ως «διάγνωση» κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου νοείται η εκπαιδευτική αξιολόγηση με σκοπό τη συγκέντρωση στοιχείων και δεδομένων που θα βοηθήσουν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων – παρεμβάσεων.

4. Όλες οι ρυθμίσεις του παρόντος νόμου αναφέρονται σε άτομα με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή σε άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, εκτός εάν στο κείμενο του νόμου ορίζεται διαφορετικά.

5. Διαφορική διάγνωση ή διάφορο-διάγνωση είναι η διαγνωστική διαδικασία μέσω της οποίας αποκλείονται παθήσεις με παρόμοια συμπτώματα ώστε να καταλήξουμε στην επικρατέστερη διάγνωση. Η διαφορική διάγνωση, αποτελεί μέρος της διεπιστημονικής αξιολόγησης με σκοπό τη συγκέντρωση των αναγκαίων δεδομένων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την παροχή κατάλληλων υποστηρικτικών δομών και υπηρεσιών.

Άρθρο 2

Οργάνωση και στόχοι της ΕΑΕ Συμμετοχή του αναπηρικού κινήματος

1. Η ΕΑΕ, όπως και η γενική εκπαίδευση, είναι υποχρεωτική και λειτουργεί ως αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης. Το κράτος υποχρεούται να παρέχει ΕΑΕ σε σχολεία Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Αποκλειστικός φορέας της ΕΑΕ είναι το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ.). Το είδος και ο βαθμός των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών προσδιορίζουν τη μορφή, τον τύπο και την κατηγορία των σχολικών μονάδων ΕΑΕ.

2. Στις εκπαιδευτικές υπηρεσίες της ΕΑΕ περιλαμβάνονται η διάφορο-διάγνωση, η διάγνωση, η αξιολόγηση και αποτύπωση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, η συστηματική παιδαγωγική παρέμβαση με εξειδικευμένα και κατάλληλα προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά εργαλεία και προγράμματα, τα οποία υλοποιούνται από τα κατά τόπους Κέντρα Διάφορο-διάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών (ΚΕΔΔΥ) που προβλέπονται στα άρθρα 4 και 12 του παρόντος νόμου και από τις δημόσιες ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες. Η ΕΑΕ περιλαμβάνει σχολικές μονάδες ειδικής εκπαίδευσης με κατάλληλες

κτιριολογικές υποδομές, προγράμματα συνεκπαίδευσης, προγράμματα διδασκαλίας στο σπίτι, καθώς και τις αναγκαίες διαγνωστικές, αξιολογικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες.

3. Στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ) και κατά τη συνεκπαίδευση στα γενικά σχολεία, εφαρμόζονται ειδικά εκπαιδευτικά προ-γράμματα, ανάλογα με τις αναπηρίες και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών, για όσο χρονικό διάστημα είναι αναγκαίο ή και για ολόκληρη τη διάρκεια της σχολικής ζωής τους. Προγράμματα συστηματικής παρέμβασης όπως εργοθεραπεία, λογοθεραπεία, φυσιοθεραπεία και κάθε άλλη υπηρεσία που στηρίζει την ισότιμη μεταχείριση των μαθητών, αξιολόγηση και παιδαγωγική και ψυχολογική υποστήριξη, παρέχονται κατά κύριο λόγο μέσα από τις ΣΜΕΑΕ και επικουρικά από τα ΚΕΔΔΥ.

4. Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παρέχεται ΕΑΕ, η οποία –στο πλαίσιο των σκοπών της προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας, τριτοβάθμιας, μη τυπικής, άτυπης και δια βίου εκ-παίδευσης- επιδιώκει να αναπτύξει την προσωπικότητά τους και να τους καταστήσει κατά το δυνατόν ικανούς για αυτόνομη συμμετοχή στην οικογενειακή, επαγγελματική, κοινωνική και πολιτισμική ζωή.

5. Η ΕΑΕ επιδιώκει ιδίως:

α) την ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

β) τη βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων και δεξιοτήτων τους, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξη ή η επανένταξή τους στο γενικό σχολείο, όπου και όταν αυτό είναι δυνατόν,

γ) την αντίστοιχη προς τις δυνατότητές τους ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην κοινωνική ζωή και στην επαγγελματική δραστηριότητα και

δ) την αλληλοαποδοχή, την αρμονική συμβίωσή τους με το κοινωνικό σύνολο και την ισότιμη κοινωνική τους εξέλιξη, με στόχο τη διασφάλιση της πλήρους προσβασιμότητας των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και των εκπαιδευτικών ή/και γονέων και κηδεμόνων με αναπηρία, σε όλες τις υποδομές (κτιριακές, υλικοτεχνικές συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών), τις υπηρεσίες και τα αγαθά που αυτά διαθέτουν. Η εφαρμογή των αρχών του «Σχεδιασμού για Όλους (Design for All)» για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία είναι υποχρεωτική τόσο κατά το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και του εκπαιδευτικού υλικού όσο και κατά την επιλογή του πάσης φύσεως εξοπλισμού (συμβατικού και ηλεκτρονικού), των κτιριακών υποδομών αλλά και κατά την ανάπτυξη όλων των πολιτικών και διαδικασιών των ΣΜΕΑΕ και ΚΕΔΔΥ.

6. Οι ανωτέρω στόχοι επιτυγχάνονται με:

α) την έγκαιρη ιατρική διάγνωση,

β) τη διάγνωση και αξιολόγηση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους στα ΚΕΔΔΥ και στα δημόσια Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ),

γ) τη συστηματική παρέμβαση που πραγματοποιείται από την προσχολική ηλικία στις κατά τόπους ΣΜΕΑΕ, με τη δημιουργία τμημάτων Πρώιμης Παρέμβασης (ΠΠ),

δ) την εφαρμογή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων αποκατάστασης, την προσαρμογή του εκπαιδευτικού και διδακτικού υλικού, τη χρησιμοποίηση ειδικού εξοπλισμού συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εξοπλισμού και του λογισμικού και την παροχή κάθε είδους διευκολύνσεων και εργονομικών διευθετήσεων από τις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ.

7. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συνιστώνται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων δυο συμβουλευτικές γνωμοδοτικές επιτροπές, μία για την παρακολούθηση της φυσικής προσβασιμότητας των ατόμων με

αναπηρία στις εκπαιδευτικές και διοικητικές δομές του Υπουργείου – ου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και μία για την παρακολούθηση της ηλεκτρονικής προσβασιμότητας του εκπαιδευτικού υλικού και των διαδικτυακών τόπων. Στις επιτροπές αυτές συμμετέχουν – μεταξύ άλλων – και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται και οι κανόνες λειτουργίας τους.

8. Στο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας συμμετέχει με εκπρόσωπό της η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία.

Άρθρο 3

Μαθητές με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

1. Μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται όσοι για ολόκληρη ή ορισμένη περίοδο της σχολικής τους ζωής εμφανίζουν σημαντικές δυσκολίες μάθησης εξαιτίας αισθητηριακών, νοητικών, γνωστικών, αναπτυξιακών προβλημάτων, ψυχικών και νευροψυχικών διαταραχών οι οποίες, σύμφωνα με τη διεπιστημονική αξιολόγηση, επηρεάζουν τη διαδικασία της σχολικής προσαρμογής και μάθησης. Στους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκαταλέγονται ιδίως όσοι παρουσιάζουν νοητική αναπηρία, αισθητηριακές αναπηρίες όρασης (τυφλοί, αμβλύωπες με χαμηλή όραση), αισθητηριακές αναπηρίες ακοής (κωφοί, βαρήκοοι), κινητικές αναπηρίες, χρόνια μη ιάσιμα νοσήματα, διαταραχές ομιλίας–λόγου, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμσία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα, διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές (φάσμα αυτισμού), ψυχικές διαταραχές και πολλαπλές αναπηρίες. Στην κατηγορία μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες δεν εμπίπτουν οι μαθητές με χαμηλή σχολική επίδοση που συνδέεται αιτιωδώς με εξωγενείς παράγοντες, όπως γλωσσικές ή πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

2. Οι μαθητές με σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες, παραβατικής συμπεριφοράς λόγω κακοποίησης, γονεϊκής παραμέλησης και εγκατάλειψης ή λόγω ενδοοικογενειακής βίας, ανήκουν στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

3. Μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες είναι και οι μαθητές που έχουν μία ή περισσότερες νοητικές ικανότητες και ταλέντα ανεπτυγμένα σε βαθμό που υπερβαίνει κατά πολύ τα προσδοκώμενα για την ηλικιακή τους ομάδα. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κατόπιν εισήγησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ανατίθεται η ανάπτυξη προ– τύπων αξιολόγησης και ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους μαθητές αυτούς σε Σχολές ή Τμήματα Α.Ε.Ι. που, κατόπιν πρόσκλησης που τους απευθύνει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εκδηλώνουν ενδιαφέρον. Στους μαθητές αυτούς δεν έχουν εφαρμογή οι λοιπές διατάξεις του παρόντος νόμου.

Άρθρο 4

Διαγνωστικά, αξιολογικά και υποστηρικτικά φορείς

Οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες διερευνώνται και διαπιστώνονται από τα ΚΕΔΔΥ, την Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης (ΕΔΕΑ) και τα πιστοποιημένα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα (ΙΠΔ) άλλων Υπουργείων.

1. Τα ΚΕΔΔΥ αξιολογούν μαθητές που δεν έχουν συμπληρώσει το εικοστό δεύτερο (22ο) έτος της ηλικίας τους. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται από πενταμελή διεπιστημονική ομάδα, που απαρτίζεται από έναν εκ– παιδευτικό ΕΑΕ (προσχολικής ή πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), έναν παιδοψυχίατρο ή παιδίατρο με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία ή νευρολόγο με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία, έναν κοινωνικό λειτουργό, έναν ψυχολόγο και έναν λογοθεραπευτή. Στη διεπιστημονική ομάδα δύναται να

συμμετέχει και εργοθεραπευτής ή μέλος του εξειδικευμένου Ειδικού Εκ- παιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) του κλάδου ΠΕ 31 κατά περίπτωση, κατόπιν εισήγησης του Προϊσταμένου του οικείου ΚΕΔΔΥ. Οι απόφοιτοι άνω των δεκαοκτώ (18) ετών, που δεν έχουν αξιολογηθεί ως άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των ΚΕΔΔΥ. Τα ΚΕΔΔΥ έχουν τις εξής αρμοδιότητες:

α) Την ανίχνευση και τη διαπίστωση του είδους και του βαθμού των δυσκολιών των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σύνολο των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, τα ΚΕΔΔΥ συνεργάζονται με τις διευθύνσεις Υγείας και Πρόνοιας των Περιφερειών.

β) Την εισήγηση για την κατάρτιση προσαρμοσμένων εξατομικευμένων ή ομαδικών προγραμμάτων ψυχοπαιδαγωγικής και διδακτικής υποστήριξης και δημιουργικής απασχόλησης, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της τάξης και με το ΕΕΠ, καθώς και την εφαρμογή άλλων επιστημονικών, κοινωνικών και λοιπών υποστηρικτικών μέτρων για τα άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στα σχολεία, στην έδρα του ΚΕΔΔΥ ή στο σπίτι.

γ) Την εισήγηση για την κατάταξη, εγγραφή και φοίτηση στην κατάλληλη σχολική μονάδα ή άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο ή πρόγραμμα ΕΑΕ, καθώς και την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών, σε συνεργασία με τους σχολικούς συμβούλους ΕΑΕ, τους αρμόδιους κατά περίπτωση σχολικούς συμβούλους προσχολικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης, τους συμβούλους ΕΕΠ, τους διευθυντές των σχολικών μονάδων, το εκπαιδευτικό προσωπικό που έχει την ευθύνη εφαρμογής του προγράμματος, καθώς και με το ΕΕΠ που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες ΕΑΕ.

δ) Την παροχή συνεχούς συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης στο εκπαιδευτικό προσωπικό και σε όσους συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην επαγγελματική κατάρτιση και τη διοργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης για τους γονείς και τους ασκούντες τη γονική μέριμνα, σε συνεχή βάση στην περιοχή αρμοδιοότητάς τους, υπό τη μορφή ενημερωτικών ημερίδων που οργανώνονται με ευθύνη του οικείου ΚΕΔΔΥ.

ε) Τον καθορισμό του είδους των εκπαιδευτικών βοηθημάτων και τεχνικών οργάνων τα οποία διευκολύνουν την πρόσβαση στο χώρο και στη μαθησιακή διαδικασία που έχει ανάγκη το παιδί στο σχολείο ή στο σπίτι και για τα οποία δεν απαιτείται ιατρική γνωμάτευση και συνταγή, καθώς και την υποβολή προτάσεων για την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή των μαθητών στους χώρους της εκπαίδευσης.

στ) Την εισήγηση για την αντικατάσταση των γραπτών δοκιμασιών των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με προφορικές ή άλλης μορφής δοκιμασίες, στις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις των σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στις εισαγωγικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι εισηγήσεις αφορούν, εκτός των μαθητών που φοιτούν σε ΣΜΕΑΕ και μαθητές που φοιτούν σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης. Ειδικότερα για τους μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, όπως δυσλεξία, δυσαριθμησία, δυσγραφία, δυσαναγνωσία, δυσορθογραφία, εισηγείται τη μέθοδο διδασκαλίας και αξιολόγησης για τον έλεγχο και πιστοποίηση των γνώσεων του μαθητή στα μαθήματα που εξετάζεται, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Επίσης εισηγείται τους εναλλακτικούς τρόπους εξέτασης των κωφών, βαρήκοων, τυφλών, με χαμηλή όραση και αυτιστικών μαθητών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς και τους εναλλακτικούς τρόπους της σχολικής αξιολόγησής τους εκτός εξετάσεων.

ζ) Την εισήγηση στις αρμόδιες υπηρεσίες της περιοχής αρμοδιοότητάς τους για την ίδρυση, την κατάργηση, την προαγωγή, τον υποβιβασμό, τη μετατροπή ή τη συγχώνευση των ΣΜΕΑΕ και των Τμημάτων Ένταξης, την προσθήκη τομέων στα Επαγγελματικά Γυμνάσια, στα Επαγγελματικά Λύκεια και στην Επαγγελματική Σχολή και τμημάτων ειδικοτήτων, τη στελέχωσή τους και την αύξηση ή μείωση των θέσεων.

η) Τη σύνταξη ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων, η οποία υποβάλλεται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και στο Τμήμα ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, με βάση την οποία πραγματοποιείται, ανά έτος, αξιολόγηση του έργου τους από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

θ) Τη σύνταξη εκθέσεων – προτάσεων για τις ενδεχόμενες κτηριακές ή/και υλικοτεχνικές παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν στις ΣΜΕΑΕ και στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης της περιοχής αρμοδιότητας του κάθε ΚΕΔΔΥ. Οι προτάσεις υποβάλλονται στον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων, ο οποίος έχει και την ευθύνη υλοποίησής τους με τη συνεργασία των οικείων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.).

ι) Τη σύνταξη εξατομικευμένων εκθέσεων – προτάσεων για όλους τους μαθητές της αρμοδιότητας του κάθε ΚΕΔΔΥ, στις οποίες αναφέρονται οι σύγχρονες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, τα εκπαιδευτικά βοηθήματα, τα καινοτόμα προϊόντα ή οι υπηρεσίες προηγμένης τεχνολογίας που μπορούν να υποστηρίξουν τη λειτουργικότητα και τη συμμετοχή του κάθε μαθητή με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη διαδικασία της συνεκπαίδευσης με τους μαθητές του γενικού εκπαιδευτικού πλαισίου.

ια) Την πρόταση για την εφαρμογή προγραμμάτων πρόωμης παρέμβασης όπου απαιτείται.

2. Η Ειδική Διαγνωστική Επιτροπή Αξιολόγησης (ΕΔΕΑ) λειτουργεί στα ειδικά σχολεία για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της προόδου των μαθητών που φοιτούν σε αυτά. Συγκροτείται με απόφαση του Διευθυντή της Σχολικής Μονάδας, μετά από σύμφωνη γνώμη του συλλόγου διδακτικού προσωπικού του σχολείου, και περιλαμβάνει τουλάχιστον έναν (1) ψυχολόγο, έναν (1) εκπαιδευτικό ΕΑΕ και έναν (1) κοινωνικό λειτουργό. Η Επιτροπή μπορεί να καλεί και πρόσωπα άλλων ειδικοτήτων, ανάλογα με τις προς αξιολόγηση περιπτώσεις και συνεργάζεται στενά με το σύλλογο διδακτικού προσωπικού, το ΕΕΠ και το ΕΒΠ του σχολείου. Για τη συμμετοχή στις συνεδριάσεις της ανωτέρω ΕΔΕΑ, δεν καταβάλλεται αποζημίωση στα μέλη της.

3. Τα ΙΠΔ άλλων Υπουργείων συνιστούν αναγνωρισμένο διαγνωστικό και αξιολογικό φορέα στο πλαίσιο του παρόντος νόμου, στον οποίο συμμετέχει εκπαιδευτικός ΕΑΕ. Για τους μαθητές για τους οποίους υπάρχει ανάγκη εφαρμογής Εξατομικευμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης (ΕΠΕ) με βάση την εισήγηση των ΙΠΔ, το πρόγραμμα αυτό εκπονείται από το οικείο ΚΕΔΔΥ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθορίζονται τα κριτήρια, οι διαδικασίες και τα όργανα αξιολόγησης και επανααξιολόγησης όλων των ΙΠΔ που αναγνωρίζονται επίσημα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Βάσει αυτής της απόφασης προσδιορίζονται οι συνθήκες λειτουργίας τους, η στελέχωσή τους και ο αριθμός τους. Η αξιολόγηση των ΙΠΔ γίνεται κάθε πέντε ημερολογιακά έτη από τα Υπουργεία Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Άρθρο 5

Διαδικασία διάγνωσης

1. Οι αισθητηριακές διαταραχές της όρασης και της ακοής, τα κινητικά ή άλλα σωματικά προβλήματα, καθώς και τα σοβαρά ή χρόνια προβλήματα υγείας, πιστοποιούνται με ιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσηλευτικό ίδρυμα ή δημόσια υγειονομική επιτροπή, η οποία αναφέρει το ποσοστό αναπηρίας και τη χρονική διάρκεια ισχύος της γνωμάτευσης. Η ίδια υπηρεσία καθορίζει το είδος των τεχνικών βοηθημάτων και οργάνων που έχει ανάγκη ο μαθητής στο σχολείο ή στο σπίτι. Οι μαθητές με διαταραχές όρασης ή ακοής μπορούν να απευθύνονται αντίστοιχα στις ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες που λειτουργούν στο Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ) ή στο Εθνικό Ίδρυμα Κωφών (ΕΙΚ), για τη χορήγηση γνωματεύσεως.

2. Για τον προσδιορισμό των εκπαιδευτικών αναγκών και το σχεδιασμό του ΕΠΕ των μαθητών με διαταραχές όρασης ή ακοής, κινητικές αναπηρίες, χρόνια νοσήματα, ψυχικές διαταραχές, διαταραχές αυτιστικού φάσματος, καθώς και όσων άλλων λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή, η οποία είναι δυνατόν να επηρεάσει τη μαθησιακή τους ικανότητα, απαιτείται η συνεργασία του ΚΕΔΔΥ με τις άλλες ιατρικές υπηρεσίες για να προτείνουν τις αναγκαίες εργονομικές διευθετήσεις με στόχο την καλύτερη πρόσβαση και παραμονή τους στους χώρους της εκπαίδευσης. Σε περίπτωση που η διαγνωστική ομάδα έχει σαφείς ενδείξεις παιδικής κακοποίησης, απαιτείται συνεργασία του αρμόδιου ΚΕΔΔΥ με ιατρικές υπηρεσίες, με κοινωνικές και ψυχολογικές υπηρεσίες και με τις αρμόδιες δικαστικές αρχές.

3. Για τη διαμόρφωση του ΕΠΕ διατυπώνει τις απόψεις του και ο γονέας ή ο κηδεμόνας του μαθητή με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που προσκαλείται για το σκοπό αυτόν από τις κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες ή φορείς. Η άποψη του γονέα ή κηδεμόνα δεν είναι δεσμευτική.

4. Όταν υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των γνωματεύσεων των ΚΕΔΔΥ και των ΠΠΔ για τον ίδιο μαθητή, οι γονείς έχουν δικαίωμα προσφυγής σε πενταμελή Δευτεροβάθμια ΕΔΕΑ, που συγκροτείται με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης. Η Επιτροπή αυτή αποτελείται από: έναν σχολικό σύμβουλο ΕΑΕ της αντίστοιχης βαθμίδας ως συντονιστή, έναν σχολικό σύμβουλο γενικής εκπαίδευσης της αντίστοιχης βαθμίδας (για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ειδικότητας Φιλολόγων), έναν ψυχολόγο του κλάδου ΠΕ 23, έναν λογοθεραπευτή του κλάδου ΠΕ 21 ή ΠΕ 26 και έναν εκ- παιδευτικό ΕΑΕ για μαθητές προσχολικής ή πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά περίπτωση. Η οικογένεια του μαθητή μπορεί να επιλέξει και έναν εμπειρογνώμονα, ο οποίος γνωμοδοτεί ενώπιον της πενταμελούς ΕΔΕΑ χωρίς δικαίωμα ψήφου με αμοιβή που καταβάλλεται από το Δημόσιο και είναι ίση με την αμοιβή του εκάστοτε μέλους της πενταμελούς δευτεροβάθμιας ΕΔΕΑ, όπως αυτή ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία. Η απόφαση της δευτεροβάθμιας ΕΔΕΑ είναι οριστική. Στην περίπτωση που υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ των γνωματεύσεων των ΚΕΔΔΥ και των ΠΠΔ για τον ίδιο μαθητή και οι γονείς δεν προσφύγουν στην πενταμελή Δευτεροβάθμια ΕΔΕΑ, υπερισχύει η γνωμάτευση των ΚΕΔΔΥ.

5. Οι σχολικές μονάδες και οι επιτροπές εξετάσεων των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες υποχρεούνται να εφαρμόζουν τις εισηγήσεις και τις προτάσεις, οι οποίες αναφέρονται στις αξιολογικές εκθέσεις, που συντάσσουν οι αρμόδιες υπηρεσίες. Τα ΚΕΔΔΥ, ανάλογα με το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και των μαθησιακών δυσκολιών, προσδιορίζουν το χρόνο επαναξιολόγησης, ο οποίος αναγράφεται στην εκ δοθείσα γνωμάτευση. Όταν η αξιολόγηση αφορά σε μαθητές που φοιτούν στα Λύκεια, οι εισηγήσεις ισχύουν μέχρι την εισαγωγή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι απόφοιτοι Λυκείου με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που επιθυμούν να λάβουν μέρος στις εισαγωγικές εξετάσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση των οποίων οι γνωματεύσεις έχουν λήξει, επαναξιολογούνται από τα οικεία ΚΕΔΔΥ.

6. Στις επιτροπές που συγκροτούνται για την εξέταση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για τις εισαγωγικές πανελλαδικές εξετάσεις, σύμφωνα με το εδάφιο α' της παραγράφου 3 του άρθρου 27 του π.δ. 60/2006 (ΦΕΚ 65 Α'), παρίσταται ο Σύμβουλος ΕΑΕ ή ο Προϊστάμενος του οικείου ΚΕΔΔΥ ή οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν σε αυτό, για την παροχή διευκρινίσεων ή επεξηγήσεων σε θέματα ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, όταν τους ζητηθούν από την αρμόδια επιτροπή.

Άρθρο 6

Φοίτηση

1. Οι μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν:

α) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, εφόσον πρόκειται για μαθητές με ήπιες μαθησιακές δυσκολίες, υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης, ο οποίος συνεργάζεται κατά περίπτωση με τα ΚΕΔΔΥ, με τους σχολικούς συμβούλους γενικής και ειδικής εκπαίδευσης και τους συμβούλους ΕΕΠ.

β) Σε σχολική τάξη του γενικού σχολείου, με παράλληλη στήριξη-συνεκπαίδευση, από εκπαιδευτικούς ΕΑΕ, όταν αυτό επιβάλλεται από το είδος και το βαθμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Η παράλληλη στήριξη παρέχεται σε μαθητές που μπορούν με κατάλληλη ατομική υποστήριξη να παρακολουθήσουν το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης, σε μαθητές με σοβαρότερες εκπαιδευτικές ανάγκες όταν στην περιοχή τους δεν υπάρχει άλλο πλαίσιο ΕΑΕ (ειδικό σχολείο, τμήμα ένταξης) ή όταν η παράλληλη στήριξη καθίσταται απαραίτητη – βάσει της γνωμάτευσης του ΚΕΔΔΥ – εξαιτίας των ειδικών εκπαιδευτικών τους αναγκών. Στην τελευταία περίπτωση η στήριξη από ειδικό εκπαιδευτικό μπορεί να γίνεται σε μόνιμη και προγραμματισμένη βάση. Την παράλληλη στήριξη εισηγείται αποκλειστικά το οικείο ΚΕΔΔΥ το οποίο με γραπτή γνωμάτευσή του καθορίζει τις ώρες παράλληλης στήριξης κατά περίπτωση. Οι αιτήσεις για παράλληλη στήριξη υποβάλλονται στη διεύθυνση του σχολείου και μέσω της οικείας διεύθυνσης εκπαίδευσης διαβιβάζονται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για έγκριση και προγραμματισμό εκτέλεσης. Ο χρόνος υποβολής αιτήσεων παράλληλης στήριξης ορίζεται από την ημερομηνία εγγραφής στο σχολείο μέχρι την 20ή Οκτωβρίου κάθε σχολικού έτους.

γ) Σε ειδικά οργανωμένα και κατάλληλα στελεχωμένα Τμήματα Ένταξης (ΤΕ) που λειτουργούν μέσα στα σχολεία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης με δύο (2) διαφορετικούς τύπους προγραμμάτων:

αα) Κοινό και εξειδικευμένο πρόγραμμα, που καθορίζεται με πρόταση του οικείου ΚΕΔΔΥ για τους μαθητές με ηπιότερης μορφής ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το οποίο για κάθε μαθητή δεν θα υπερβαίνει τις δεκαπέντε (15) διδακτικές ώρες εβδομαδιαίως. Στα ΤΕ μπορούν να φοιτούν και μαθητές χωρίς γνωμάτευση από διαγνωστικό φορέα, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του σχολικού συμβούλου ΕΑΕ. Για την ίδρυση ΤΕ απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρχουν κατ' ελάχιστον τρεις μαθητές και σχετική πρόταση από διαγνωστική υπηρεσία. Σε περιπτώσεις συστεγαζόμενων ή γειτονικών σχολικών μονάδων, τα ΤΕ συνενώνονται μέχρι του μέγιστου αριθμού δώδεκα (12) μαθητών ανά ΤΕ.

ββ) Εξειδικευμένο ομαδικό ή εξατομικευμένο πρόγραμμα διευρυνμένου ωραρίου, που καθορίζεται με πρόταση του οικείου ΚΕΔΔΥ, για τους μαθητές με σοβαρότερης μορφής ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, οι οποίες δεν καλύπτονται από αντίστοιχες με το είδος και το βαθμό αυτοτελείς σχολικές μονάδες. Το εξειδικευμένο πρόγραμμα μπορεί να είναι ανεξάρτητο από το κοινό, σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών. Στις περιπτώσεις αυτές η συνδιδασκαλία γίνεται σύμφωνα με τις προτάσεις των διαγνωστικών υπηρεσιών. Στα τμήματα που φοιτούν μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πρέπει να μειώνεται αναλογικά ο αριθμός των μαθητών και οι παραπάνω μαθητές να κατανέμονται εξίσου στα τμήματα της ίδιας τάξης.

2. Μαθητές που δεν αυτοεξυπηρετούνται φοιτούν ή σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ ή σε σχολεία της γενικής εκπαίδευσης ή σε ΤΕ με την ανάλογη στήριξη και την παρουσία Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ), ανάλογα με το είδος της αναπηρίας τους και τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που απορρέουν από αυτή.

3. Για τους μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, η φοίτησή τους θεωρείται επαρκής όταν:

α) το σύνολο των επιπλέον απουσιών δεν υπερβαίνει το τριάντα τοις εκατό (30%) των προβλεπόμενων από το οικείο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών με βάση το ωρολόγιο πρόγραμμα και

β) οι επιπλέον από τις προβλεπόμενες κάθε φορά δικαιολογημένες ή αδικαιολόγητες απουσίες οφείλονται αποδεδειγμένα στη συμμετοχή τους σε προγράμματα αποκατάστασης και θεραπείας που πιστοποιούνται από τον φορέα υλοποίησης.

4. Όταν η φοίτηση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη στα σχολεία του κοινού εκπαιδευτικού προ- γράμματος ή στα τμήματα ένταξης, λόγω των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών τους, η εκπαίδευση των μαθητών αυτών παρέχεται:

α) Σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ.

β) Σε σχολεία ή τμήματα που λειτουργούν είτε ως αυτοτελή είτε ως παραρτήματα άλλων σχολείων σε νοσοκομεία, κέντρα αποκατάστασης, ιδρύματα αγωγής ανηλίκων, ιδρύματα χρονίως πασχόντων ή Υπηρεσίες εκπαίδευσης και αποκατάστασης των Μονάδων Ψυχικής Υγείας, εφόσον σε αυτά διαβιούν άτομα σχολικής ηλικίας με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Οι εκπαιδευτικές αυτές δομές θεωρούνται ΣΜΕΑΕ που υπάγονται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, εμπίπτουν στο πλαίσιο της ΕΑΕ παιδιών σχολικής ηλικίας και εφαρμόζουν εκπαιδευτικά προ- γράμματα που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι λεπτομέρειες οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των ΣΜΕΑΕ ρυθμίζονται από κοινές υπουργικές αποφάσεις των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών. Φορείς, Ν.Π.Ι.Δ., πιστοποιημένοι από το Ε.ΚΕ. ΠΙΣ., μπορούν να παρέχουν ισότιμα με τις ΣΜΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Συμβουλευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες σε άτομα άνω των δεκαπέντε (15) ετών με βαριά νοητική υστέρηση και συνοδές αναπηρίες.

γ) Με διδασκαλία στο σπίτι, όταν αυτή κρίνεται αναγκαία, για σοβαρά βραχυχρόνια ή χρόνια προβλήματα υγείας, τα οποία δεν επιτρέπουν τη μετακίνηση και φοίτηση των μαθητών στο σχολείο. Η έγκριση της διδασκαλίας στο σπίτι γίνεται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης της αντίστοιχης βαθμίδας στην οποία φοιτά ο μαθητής, κατόπιν αιτιολογημένης πρόσφατης ιατρικής γνωμάτευσης, στην οποία αναγράφεται η διάρκεια επιβεβλημένης παραμονής στο σπίτι. Η γνωμάτευση αυτή παρέχεται από δημόσια ιατροπαιδαγωγική υπηρεσία ή δημόσια υγειονομική επιτροπή. Οι προαγωγικές ή απολυτήριες εξετάσεις διέποντας από τις διατάξεις των κατ' ιδίαν διαχθέντων. Στο πρόγραμμα διδασκαλίας στο σπίτι μπορεί να χρησιμοποιείται και το σύστημα της τηλεεκπαίδευσης.

5. Για κάθε μαθητή με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, το ΕΠΕ σχεδιάζεται από τη διεπιστημονική ομάδα του οικείου ΚΕΔΔΥ, συντάσσεται και υλοποιείται από τον αρμόδιο εκπαιδευτικό ΕΑΕ, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης, τον σχολικό Σύμβουλο ΕΑΕ και τον σύμβουλο ΕΕΠ. Στο σχεδιασμό του ΕΠΕ συμμετέχει και ο γονέας ή ο κηδεμόνας του μαθητή και το ΕΕΠ των ΣΜΕΑΕ, μετά από πρόσκληση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

Άρθρο 7

Θέματα κωφών, τυφλών και αυτιστικών μαθητών

1. Ως πρώτη γλώσσα των κωφών και βαρήκοων μαθητών αναγνωρίζεται η Ελληνική Νοηματική γλώσσα και ως δεύτερη γλώσσα τους η Νέα Ελληνική, η οποία προσλαμβάνεται και εκφέρεται με τη γραπτή της μορφή, ενώ η προφορική της αντίληψη και έκφραση αποτελεί πρόσθετη κοινωνική επιλογή των κωφών μαθητών. Η Ελληνική Νοηματική και η Νέα Ελληνική γλώσσα αναγνωρίζονται ως ισότιμες μεταξύ τους, οπότε και η ενδεδειγμένη γλωσσική παιδαγωγική προσέγγιση είναι η δίγλωσση εκπαίδευση. Απαραίτητη προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ στις ειδικές σχολικές μονάδες κωφών, ορίζεται επιπλέον των άλλων προσόντων και η πιστοποιημένη γνώση της Ελληνικής Νοηματικής γλώσσας.

2. Επίσημη γραφή των τυφλών μαθητών αναγνωρίζεται η γραφή Braille. Απαραίτητη προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ στις ειδικές σχολικές μονάδες τυφλών, ορίζεται επιπλέον των άλλων προσόντων και η πιστοποιημένη γνώση της γραφής Braille. Επιθυμητή προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ31, σε προγράμματα παράλληλης στήριξης τυφλών μαθητών, ορίζεται επιπλέον των άλλων προσόντων και η πιστοποιημένη γνώση της γραφής Braille. Οι τυφλοί μαθητές και οι μαθητές με χαμηλή όραση χωρίς νοητική υστέρηση ή άλλης μορφής ειδικές εκ- παιδευτικές ανάγκες μπορούν να φοιτούν, με βάση τη γνωμάτευση του οικείου ΚΕΔΔΥ, στις σχολικές τάξεις του Γενικού Σχολείου υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης και κατά περίπτωση με την υποστήριξη μέλους ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ31 ή ΕΒΠ.

3. Στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συνιστάται Επιτροπή – Συλλογικό Όργανο Διοίκησης με την επωνυμία Εθνικός Φορέας Πιστοποίησης της Επαρκούς Γνώσης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας και της Γραφής Braille και τίτλο «ΕΝΟΡΑΣΙΣ», η οποία έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) Η οργάνωση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και του ΕΕΠ της ΕΑΕ στην Ελληνική Νοηματική γλώσσα και τη γραφή Braille.

β) Η πιστοποίηση της επαρκούς γνώσης της Ελληνικής Νοηματικής γλώσσας και της γραφής Braille στους ήδη χρήστες.

γ) Η αξιολόγηση όλων των εκπαιδευτικών υλικών που παράγονται με την Ελληνική Νοηματική γλώσσα και τη γραφή Braille, πριν την ενσωμάτωσή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

δ) Η συνεργασία με επιστημονικούς φορείς και οργ- γανώσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού και με εξειδικευμένους επιστήμονες σε εκπαιδευτικά θέματα τυφλών και κωφών. Η επιτροπή αυτή («ΕΝΟΡΑΣΙΣ») αποτελείται από εννέα (9) μέλη, τα οποία ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ως εξής:

α) έναν (1) εκπρόσωπο, Σύμβουλο ή Πρόεδρο του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου,

β) τέσσερις (4) υπαλλήλους με βαθμό Α΄ της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

γ) ένα (1) μέλος ΔΕΠ με γνωστικό αντικείμενο σχετικό με την ΕΑΕ,

δ) δύο (2) εκπροσώπους της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, έναν σχετικό με θέματα κωφών και έναν σχετικό με θέματα τυφλών. Πρόεδρος της επιτροπής ορίζεται με την ίδια απόφαση επιστήμονας εγνωσμένου κύρους.

4. Για τους αυτιστικούς μαθητές με ή χωρίς λόγο, ως επίσημη γλώσσα αναγνωρίζεται η Νέα Ελληνική, η οποία προσλαμβάνεται και εκφέρεται με την προφορική της μορφή, με τη γραπτή της μορφή ή/και με τη μορφή συμβόλων-εικόνων. Επιθυμητή προϋπόθεση για την τοποθέτηση εκπαιδευτικών και ΕΕΠ στις ειδικές σχολικές μονάδες για τον αυτισμό, επιπλέον των άλλων προσόντων, ορίζεται και η εξειδίκευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε τροποποιημένες-υποβοηθούμενες μορφές επικοινωνίας. Με βάση τους ιδιαίτερους κοινωνικούς περιορισμούς που επιβάλλει ο αυτισμός ως αναπηρία στους μαθητές, η φοίτησή τους στις εκπαιδευτικές δομές μπορεί να γίνεται ως εξής:

α) Οι αυτιστικοί μαθητές υψηλής λειτουργικότητας (σύνδρομο Asberger) μπορούν να φοιτούν στις σχολικές τάξεις του Γενικού Σχολείου υποστηριζόμενοι από τον εκπαιδευτικό της τάξης και κατά περίπτωση, με βάση τη γνωμάτευση του οικείου ΚΕΔΔΥ, με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό Ειδικής Αγωγής, ο οποίος διαθέτει κατά προτίμηση εξειδίκευση στον αυτισμό.

β) Οι αυτιστικοί μαθητές μέσης και χαμηλής λειτουργικότητας μπορούν να φοιτούν στα Τμήματα Ένταξης των Γενικών Σχολείων και να παρακολουθούν κοινό και εξειδικευμένο

αναλυτικό πρόγραμμα με παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό Ειδικής Αγωγής, ενώ στις σοβαρότερες των περιπτώσεων μπορούν να φοιτούν σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση τον αυτισμό.

γ) Οι παράλληλες στηρίξεις των αυτιστικών μαθητών διακόπτονται μόνο κατόπιν γνωμοδότησης του οικείου ΚΕΔΔΥ και της γνώμης των γονέων. Η παράλληλη στήριξη των αυτιστικών μαθητών μπορεί επίσης να υλοποιείται και από ειδικό βοηθό που εισηγείται και διαθέτει η οικογένεια του μαθητή, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Διευθυντή της Σχολικής μονάδας και του Συλλόγου Διδασκόντων.

δ) Σε περίπτωση αυτισμού που συνοδεύεται από βαριά νοητική υστέρηση, η φοίτηση των μαθητών εξυπηρετείται από τις δομές που περιγράφονται στο εδάφιο β' παράγραφος 4 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Άρθρο 8

Σχολικές μονάδες

1. Ως ΣΜΕΑΕ ορίζονται:

α) Για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση:

αα) τα νηπιαγωγεία ΕΑΕ και τμήματα πρώιμης παρέμβασης που λειτουργούν εντός των νηπιαγωγείων ΕΑΕ, για μαθητές μέχρι το έβδομο (7ο) έτος της ηλικίας τους και

ββ) τα δημοτικά σχολεία ΕΑΕ για μαθητές μέχρι το δέκατο τέταρτο (14ο) έτος της ηλικίας τους, τα οποία λειτουργούν με μία προκαταρκτική τάξη και με τις τάξεις Α', Β', Γ', Δ', Ε' και ΣΤ'. Παράταση της φοίτησης μπορεί να γίνει μέχρι το δέκατο πέμπτο (15ο) έτος της ηλικίας των μαθητών, μετά από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

β) Για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση:

αα) Τα γυμνάσια ΕΑΕ για μαθητές μέχρι το δέκατο ένατο (19ο) έτος της ηλικίας τους. Τα γυμνάσια ΕΑΕ περιλαμβάνουν την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι δημοτικού σχολείου με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του γυμνασίου ΕΑΕ, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο ΚΕΔΔΥ.

ββ) Τα λύκεια ΕΑΕ για μαθητές μέχρι το εικοστό τρίτο (23ο) έτος της ηλικίας τους. Τα λύκεια ΕΑΕ, περιλαμβάνουν την προκαταρκτική τάξη και τρεις επόμενες τάξεις Α', Β' και Γ'. Μαθητές απόφοιτοι γυμνασίου με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να εγγράφονται απευθείας στην Α' τάξη του λυκείου ΕΑΕ, ύστερα από αξιολόγηση που πραγματοποιείται από το οικείο ΚΕΔΔΥ.

γ) Για τη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση:

αα) Τα ειδικά επαγγελματικά γυμνάσια, στα οποία εγγράφονται απόφοιτοι δημοτικού σχολείου γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης και στα οποία η φοίτηση διαρκεί πέντε έτη. Στα γυμνάσια αυτά εφαρμόζεται πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης και την παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης.

ββ) Τα ειδικά επαγγελματικά λύκεια, στα οποία εγγράφονται απόφοιτοι του επαγγελματικού γυμνασίου και των ειδικών και γενικών γυμνασίων και λυκείων. Στα λύκεια αυτά η φοίτηση διαρκεί τέσσερα έτη.

γγ) Την ειδική επαγγελματική σχολή, στην οποία εγγράφονται απόφοιτοι επαγγελματικού γυμνασίου και ειδικού γυμνασίου και στην οποία η φοίτηση διαρκεί τέσσερα έτη. Τα εργαστήρια των ειδικών επαγγελματικών σχολών εξοπλίζονται από τα Γραφεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

δδ) Τα Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ), στα οποία η φοίτηση διαρκεί από πέντε μέχρι οκτώ χρόνια. Σε αυτά εγγράφονται απόφοιτοι δημοτικών σχολείων γενικής ή ειδικής εκπαίδευσης, ύστερα από πρόταση των διαγνωστικών υπηρεσιών, καλύπτοντας την υποχρεωτικότητα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Πρώτη εγγραφή στα ΕΕΕΕΚ γίνεται μέχρι και το δέκατο έκτο (16ο) έτος της ηλικίας. Σε περιοχές που δεν έχουν ιδρυθεί ή δεν λειτουργούν ΕΕΕΕΚ, η πρώτη εγγραφή μπορεί να γίνει και έως το εικοστό (20ό) έτος. Τα ΕΕΕΕΚ υπάγονται στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Στα ΕΕΕΕΚ μπορούν να διδάσκουν και εκπαιδευτικοί ΕΑΕ κλάδου δασκάλων (ΠΕ 70 και ΠΕ 71) και εκπαιδευτικοί ενηλίκων ΠΕ 72 με απόσπαση, όταν οι ανάγκες της υπηρεσίας το επιτρέπουν ή με οργανική θέση που συστήνεται για το σκοπό αυτόν.

2. Στα σχολεία της παραγράφου 1(α) του παρόντος άρθρου μπορούν να λειτουργούν και τμήματα ολοήμερου προγράμματος. Στα σχολεία ΕΑΕ εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα αναλυτικά και διδακτικά προγράμματα. Στο πρόγραμμα των νηπιαγωγείων ΕΑΕ περιλαμβάνονται και προγράμματα πρώιμης παρέμβασης. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο οφείλει να προβεί στο σχεδιασμό των προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης των ειδικών νηπιαγωγείων, εντός τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Στο πρόγραμμα των δημοτικών σχολείων ΕΑΕ περιλαμβάνονται και δραστηριότητες προ επαγγελματικής εκπαίδευσης. Στο πρόγραμμα των γυμνασίων και λυκείων ΕΑΕ μπορεί να περιλαμβάνονται και μαθήματα τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

3. Για την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που φοιτούν στα σχολεία γενικής και τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται ειδικά προσαρμοσμένα και εξατομικευμένα υποστηρικτικά εκπαιδευτικά προγράμματα.

4. Η φοίτηση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να παραταθεί ανάλογα με τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους και πέραν του εικοστού τρίτου (23ου) έτους της ηλικίας τους. Για την παράταση αποφασίζει ο αρμόδιος διευθυντής εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

5. Ο αναγκαίος αριθμός των μαθητών για τη λειτουργία ειδικού δημοτικού σχολείου και ΕΕΕΕΚ δεν μπορεί να είναι μικρότερος των πέντε και αποτελεί την προϋπόθεση ίδρυσής τους. Στις περιπτώσεις που οι μαθητές είναι λιγότεροι, η λειτουργία της σχολικής μονάδας αναστέλλεται και στη συνέχεια προτείνεται η κατάργησή της. Στη θέση της ιδρύονται τμήματα ένταξης, με εξειδικευμένο πρόγραμμα διευρυμένου ωραρίου.

6. Η μεταφορά των μαθητών των ΣΜΕΑΕ γίνεται είτε με κοινά δρομολόγια των σχολικών λεωφορείων τα οποία ανήκουν στην Ενιαία Σχολική Επιτροπή του Συγκροτήματος είτε με μεταφορικά μέσα μισθωμένα από την οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Ειδικά για τις ΣΜΕΑΕ επιτρέπεται η αγορά ή μίσθωση σχολικών λεωφορείων εξειδικευμένων προδιαγραφών που τάσσονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Για τη μεταφορά των μαθητών των ΣΜΕΑΕ συνιστώνται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων θέσεις οδηγών και συνοδών των μαθητών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου ή αορίστου χρόνου, που κατανέμονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων στις ΣΜΕΑΕ. Με όμοια απόφαση καθορίζονται τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις αυτών. Η αντιμετώπιση των δαπανών κίνησης, συντήρησης, επισκευής και ασφάλισης των αυτοκινήτων που έχουν κατανεμηθεί στις ΣΜΕΑΕ γίνεται από τις οικείες Σχολικές Επιτροπές, οι οποίες

επιχορηγούνται για το σκοπό αυτόν από τους οικείους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

7. Το σχολικό και διδακτικό έτος των ΣΜΕΑΕ είναι το ίδιο με αυτό των αντίστοιχων σχολείων της γενικής εκπαίδευσης. Τα ειδικά νηπιαγωγεία, δημοτικά σχολεία, γυμνάσια και λύκεια είναι ισότιμα προς τα αντίστοιχα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης. Τα ειδικά επαγγελματικά γυμνάσια είναι ισότιμα προς τα γυμνάσια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

8. Τα ειδικά επαγγελματικά λύκεια και οι ειδικές επαγγελματικές σχολές είναι ισότιμα με τα επαγγελματικά λύκεια και με τις επαγγελματικές σχολές και παρέχουν ισότιμα επαγγελματικά δικαιώματα στους αποφοίτους τους. 9. Οι σχολικές περιφέρειες των ΣΜΕΑΕ ορίζονται από τον διευθυντή εκπαίδευσης της αντίστοιχης βαθμίδας.

Άρθρο 9

Εποπτεία σχολικών μονάδων

1. Οι ΣΜΕΑΕ και το προσωπικό τους υπάγονται διοικητικά στις αντίστοιχες διευθύνσεις ή γραφεία πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όπου λειτουργούν αντίστοιχα τμήματα ΕΑΕ, εκτός των ειδικών επαγγελματικών γυμνασίων, των ειδικών επαγγελματικών λυκείων, των ειδικών επαγγελματικών σχολών και των ΕΕΕΕΚ που υπάγονται στα αντίστοιχα Γραφεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

2. Την ευθύνη εφαρμογής των προγραμμάτων ΕΑΕ, παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι, έχει ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας στην οποία φοιτά ή είναι εγγεγραμμένος ο μαθητής, τη δε εποπτεία τήρησης των προγραμμάτων αυτών έχει ο σχολικός σύμβουλος ΕΑΕ.

Άρθρο 10

Διείκηση σχολικών μονάδων

1. Όργανα διοίκησης κάθε ΣΜΕΑΕ είναι ο διευθυντής, ο υποδιευθυντής και ο σύλλογος προσωπικού.

2. Στα μονοθέσια και διθέσια νηπιαγωγεία και στα μονοθέσια, διθέσια και τριθέσια δημοτικά, τη διοίκηση ασκεί προϊστάμενος που ορίζεται με διετή θητεία από τους έχοντες οργανική θέση σε αυτά εκπαιδευτικούς. Ο ορισμός τους γίνεται με την ίδια διαδικασία που ισχύει και στη γενική εκπαίδευση και εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ.

3. Οι εκπαιδευτικοί με οργανική θέση στα ΤΕ συμμετέχουν ισότιμα με τους άλλους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας στη διαδικασία επιλογής υποδιευθυντών της.

4. Διευθυντές των ΣΜΕΑΕ επιλέγονται εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν τα προσόντα τοποθέτησης σε θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού αυτών και τουλάχιστον 3ετή προϋπηρεσία σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ. Για τις προϋποθέσεις, τα προσόντα, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις περί επιλογής στελεχών εκπαίδευσης. Η επιλογή τους γίνεται από τα οικεία Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΥΣΠΕ) και τα οικεία Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΥΣΔΕ).

5. Υποδιευθυντές σε ΣΜΕΑΕ πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τοποθετούνται μόνο στις περιπτώσεις όπου τα τμήματα που λειτουργούν είναι τουλάχιστον έξι (6) και ο ελάχιστος αριθμός των μαθητών τριάντα (30). Για τις προϋποθέσεις, τα προσόντα, τα κριτήρια και τη διαδικασία επιλογής και τοποθέτησης εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις περί επιλογής στελεχών εκπαίδευσης. Η επιλογή τους γίνεται από τα οικεία ΠΥΣΠΕ και ΠΥΣΔΕ.

Άρθρο 11

Μετατροπή σχολικών μονάδων

1. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετατρέπονται από την έναρξη του σχολικού έτους 2008–2009 τα κατά την παράγραφο 13 του άρθρου 1 του ν. 2817/2000 (ΦΕΚ 78 Α΄) Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) Α΄ βαθμίδας σε Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια του άρθρου 8 του παρόντος νόμου και τα κατά την παράγραφο 14 του άρθρου 1 του ν. 2817/2000 Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια σε Ειδικά Επαγγελματικά Λύκεια.

2. Οι μαθητές των μετατρεπόμενων σχολικών μονάδων εγγράφονται σε αντίστοιχες τάξεις των νέων σχολικών μονάδων, με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων.

3. Οι εκπαιδευτικοί και τα μέλη ΕΕΠ και ΕΒΠ, που ανήκουν οργανικά στις μετατρεπόμενες σχολικές μονάδες, τοποθετούνται αυτοδικαίως στις προερχόμενες από μετατροπή νέες σχολικές μονάδες.

Άρθρο 12

Ίδρυση και οργάνωση των ΚΕΔΔΥ

1. Στις έδρες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων ιδρύονται ΚΕΔΔΥ που αποτελούν αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες και υπάγονται στον Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης. Σκοπός των ΚΕΔΔΥ είναι η προσφορά υπηρεσιών διάγνωσης, αξιολόγησης και υποστήριξης των μαθητών και κυρίως εκείνων που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και υποστήριξης, πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών, των γονέων και της κοινωνίας. Τα ΚΕΔΔΥ αξιολογούνται ανά έτος για τη διαπίστωση του βαθμού επίτευξης των σκοπών τους.

2. Στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και στα Νομαρχιακά Διαμερίσματα ιδρύονται τα παρακάτω ΚΕΔΔΥ: Α΄ Αθήνας με έδρα την Αθήνα, Β΄ Αθήνας με έδρα τη Νέα Ιωνία Αττικής, Γ΄ Αθήνας με έδρα το Αιγάλεω Αττικής, Δ΄ Αθήνας με έδρα τον Άλιμο Αττικής, Ανατ. Αττικής με έδρα το Κορωπί Αττικής, Δυτικής Αττικής με έδρα την Ελευσίνα, Α΄ Πειραιά με έδρα τον Πειραιά, Β΄ Πειραιά με έδρα τη Β΄ Διοικητική Περιφέρεια Πειραιά, Αιτωλοακαρνανίας με έδρα το Μεσολόγγι, Αρκαδίας με έδρα την Τρίπολη, Αργολίδας με έδρα το Ναύπλιο, Άρτας με έδρα την Άρτα, Αχαΐας με έδρα την Πάτρα, Βοιωτίας με έδρα τη Λιβαδειά, Γρεβενών με έδρα τα Γρεβενά, Δράμας με έδρα τη Δράμα, Δωδεκανήσου:

α) Ρόδου με έδρα τη Ρόδο,

β) Καλύμνου με έδρα την Κάλυμνο,

γ) Κω με έδρα την Κω, Έβρου με έδρα την Αλεξανδρούπολη, Εύβοιας με έδρα τη Χαλκίδα, Ευρυτανίας με έδρα το Καρπενήσι, Ζακύνθου με έδρα τη Ζάκυνθο, Ηλείας με έδρα τον Πύργο, Ημαθίας με έδρα τη Βέροια, Ηρακλείου Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο, Α΄ Θεσσαλονίκης με έδρα τη Θέρμη, Β΄ Θεσσαλονίκης με έδρα τη Σταυρούπολη, Θεσπρωτίας με έδρα την Ηγουμενίτσα, Ιωαννίνων με έδρα τα Ιωάννινα, Καβάλας με έδρα την Καβάλα, Καρδίτσας με έδρα την Καρδίτσα, Καστοριάς με έδρα την Καστοριά, Κέρκυρας με έδρα την Κέρκυρα, Κεφαλληνίας με έδρα το Αργοστόλι, Κιλκίς με έδρα το Κιλκίς, Κοζάνης με έδρα την Κοζάνη, Κορινθίας με έδρα την Κόρινθο, Κυκλάδων:

α) Σύρου με έδρα τη Σύρο,

β) Νάξου με έδρα τη Νάξο, Λακωνίας με έδρα τη Σπάρτη, Λάρισας με έδρα τη Λάρισα, Λασιθίου Κρήτης με έδρα τον Άγιο Νικόλαο, Λέσβου:

α) Μυτιλήνης με έδρα τη Μυτιλήνη,

β) Λήμνου με έδρα τη Μυρίνα, Λευκάδας με έδρα τη Λευκάδα, Μαγνησίας με έδρα το Βόλο, Μεσσηνίας με έδρα την Καλαμάτα, Ξάνθης με έδρα την Ξάνθη, Πέλλας με έδρα την Έδεσσα, Πιερίας με έδρα την Κατερίνη, Πρέβεζας με έδρα την Πρέβεζα, Ρεθύμνου Κρήτης με έδρα το Ρέθυμνο, Ροδόπης με έδρα την Κομοτηνή, Σάμου με έδρα τη Σάμο, Σερρών με έδρα τις Σέρρες, Τρικάλων με έδρα τα Τρίκαλα, Φθιώτιδας με έδρα τη Λαμία, Φλώρινας με έδρα τη Φλώρινα, Φωκίδας με έδρα την Άμφισσα, Χαλκιδικής με έδρα τον Πολύγυρο, Χανίων με έδρα τα Χανιά και Χίου με έδρα τη Χίο. Στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, ορίζονται ως ΚΕΔΔΥ Περιφέρειας τα Α΄ Αθήνας και Α΄ Θεσσαλονίκης αντίστοιχα.

3. Σε όλα τα ανωτέρω ΚΕΔΔΥ τοποθετείται και υπηρετεί το εξής Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΕΠ), ΕΕΠ και Διοικητικό Προσωπικό (ΔΠ):

ΠΕ60 ή ΠΕ61 – Νηπιαγωγών

ΠΕ70 ή ΠΕ71 – Δασκάλων

ΠΕ02 – Φιλολόγων

ΠΕ03 – Μαθηματικών

ΠΕ11.01 Καθηγητών Φυσικής Αγωγής με ειδικότητα στην ΕΑΕ

ΠΕ26 ή ΠΕ21 – Λογοθεραπευτών

ΠΕ29 – Εργοθεραπευτών

ΠΕ24 – Παιδοψυχιάτρων ή ΠΕ35 – Παιδιάτρων με εξειδίκευση στην Παιδονευρολογία ή Νευρολόγων με εξειδίκευση στην Παιδονευρολογία

ΠΕ23 – Ψυχολόγων

ΠΕ30 – Κοινωνικών Λειτουργών ΔΕ – Διοικητικών Επίσης τοποθετείται κατά περίπτωση ΕΕΠ των ακόλουθων κλάδων:

ΠΕ22 – Επαγγελματικών Συμβούλων

ΠΕ28 – Φυσικοθεραπευτών

ΠΕ25 – Σχολικών Νοσηλευτών

ΠΕ31– Εξειδικευμένο είτε στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό των τυφλών είτε στην κινητικότητα, τον προσανατολισμό και τις δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης των τυφλών είτε στην ελληνική νοηματική γλώσσα των κωφών είτε στη γραφή Braille των τυφλών.

ΠΕ36 – Μουσικοθεραπειών. Οι οργανικές θέσεις του ν. 2817/2000 άρθρο 2 παράγραφος 4, όπως ισχύει, μεταφέρονται στα ΚΕΔΔΥ του παρόντος άρθρου και το ΕΠ, το ΕΕΠ και το ΔΠ τοποθετείται στα αντίστοιχα ΚΕΔΔΥ.

4. Σε κάθε ΚΕΔΔΥ προϊστάμενος ορίζεται, για 4ετή θητεία, κατόπιν επιλογής από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΥΣΕΕΠ), το οποίο συνεδριάζει υπό την προεδρία του προέδρου του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ή του αναπληρωτή του και με τη συμμετοχή σχολικού συμβούλου ΕΑΕ, οι οποίοι ορίζονται με την απόφαση συγκρότησης. Δικαίωμα συμμετοχής στην επιλογή έχουν εκπαιδευτικοί που διαθέτουν σπουδές στην ΕΑΕ ή μέλη του ΕΕΠ, οι οποίοι υπηρετούν οργανικά σε σχολικές μονάδες ή ΚΕΔΔΥ της περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης στην οποία υπάγεται το ΚΕΔΔΥ και με την προϋπόθεση να έχουν ζήτη προϋπηρεσία σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ. Κριτήρια επιλογής είναι αυτά που ισχύουν και για τα άλλα στελέχη εκπαίδευσης. Τοποθετούνται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του

ΥΣΕΕΠ. Όταν δεν καλύπτονται οι θέσεις με επιλογή από το ΥΣΕΕΠ, ορίζεται αναπληρωτής προϊστάμενος με διετή θητεία από τον περιφερειακό διευθυντή εκπαίδευσης, με πρόταση του οικείου Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΠΥΣΕΕΠ), ύστερα από προκήρυξη ενδιαφέροντος. Ο χρόνος υπηρεσίας των υπηρετούντων στα ΚΕΔΔΥ μοριοδοτείται ως διδακτική εμπειρία σε ΣΜΕΑΕ. Ο προϊστάμενος του ΚΕΔΔΥ ασκεί καθοδηγητικό έργο και έχει τις διοικητικές και πειθαρχικές αρμοδιότητες για το προσωπικό που υπηρετεί οργανικά σε αυτό. Αν ο προϊστάμενος κατέχει οργανική θέση στο ΚΕΔΔΥ, όπου τοποθετείται, τότε αναπληρώνεται στα καθήκοντα της ειδικότητας του. Τον προϊστάμενο κωλύμενο ή απόντα αναπληρώνει εκπαιδευτικός ή μέλος του ΕΕΠ, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης από τους υπηρετούντες οργανικά στο ΚΕΔΔΥ, ύστερα από εισήγηση του ΠΥΣΕΕΠ.

5. Τα ΚΕΔΔΥ συνεργάζονται με τα Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ).

6. Το ΕΕΠ κάθε ΚΕΔΔΥ που λειτουργεί στην έδρα της Περιφέρειας προσφέρει τις υπηρεσίες του και στα ΚΕΔΔΥ των Νομών και Νομαρχιών που ανήκουν στην Περιφέρεια. Το ΕΠ, ΕΕΠ και ΔΠ τοποθετείται ανάλογα με τη διασπορά του μαθητικού πληθυσμού και σε κάθε περίπτωση τοποθετείται μία πλήρης διεπιστημονική ομάδα σε μαθητικό πληθυσμό τουλάχιστον δέκα χιλιάδων (10.000) ατόμων.

7. Κατά την τοποθέτηση των εκπαιδευτικών στα ΚΕΔΔΥ λαμβάνεται μέριμνα να μην τοποθετούνται δύο εκπαιδευτικοί με την ίδια εξειδίκευση στην ΕΑΕ στο ίδιο ΚΕΔΔΥ, ώστε να επιτυγχάνεται η κάλυψη όλων των κατηγοριών ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Στα ΚΕΔΔΥ τοποθετούνται με μετάθεση, απόσπαση ή αναπλήρωση εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο χρόνος της απόσπασης των εκπαιδευτικών και των μελών του ΕΕΠ στα ΚΕΔΔΥ υπολογίζεται ότι έχει διανθί στην οργανική τους θέση. Η θητεία τους, με οποιαδήποτε σχέση (οργανικά ή αποσπασμένου), λογίζεται και προσμετράτε ως εκπαιδευτική υπηρεσία.

8. Οι εκπαιδευτικοί ΕΑΕ, τα μέλη ΕΕΠ και ΕΒΠ, καθώς και το ΔΠ που ανήκουν οργανικά στα ΚΕΔΔΥ της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 2817/2000 και της παραγράφου 1α του άρθρου 2 του ν. 3194/2003 (ΦΕΚ 267 Α'), τοποθετούνται αυτοδικαίως στα αντίστοιχα ΚΕΔΔΥ του παρόντος άρθρου και οι υφιστάμενες οργανικές θέσεις των ΚΕΔΔΥ μεταφέρονται αυτοδίκαια στα ΚΕΔΔΥ.

Άρθρο 13

Επιλογή Σχολικών Συμβούλων ΕΑΕ και Συμβούλων ΕΕΠ

Οι σχολικοί σύμβουλοι ΕΑΕ και οι σύμβουλοι ΕΕΠ, επιλέγονται με τη διαδικασία επιλογής στελεχών εκπαίδευσης και σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Οι σχολικοί σύμβουλοι ΕΑΕ είναι αρμόδιοι για την παιδαγωγική και επιστημονική καθοδήγηση του ΕΠ των ΣΜΕΑΕ προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και των ΚΕΔΔΥ. Οι σύμβουλοι ΕΕΠ είναι αρμόδιοι για την επιστημονική καθοδήγηση των αντίστοιχων ειδικοτήτων ΕΕΠ που βρίσκονται σε ΣΜΕΑΕ όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και στα ΚΕΔΔΥ.

Άρθρο 14

Τμήμα ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

1. Οι θέσεις του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου είναι οι εξής:

α) δύο (2) θέσεις συμβούλων ΕΑΕ,

β) δύο (2) θέσεις μόνιμων παρέδρων ειδικότητας ΕΑΕ, και

γ) επτά (7) θέσεις παρέδρων με θητεία. Οι ειδικότητες των παρέδρων με θητεία πρέπει να είναι διαφορετικές και προσδιορίζονται από την προκήρυξη που εκδίδεται για την πλήρωση των κενών θέσεων. Του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου προ- εδρεύει ο έβδομος (7ος) Ειδικός Αντιπρόεδρος.

2. Για το διορισμό στις θέσεις συμβούλων και μόνιμων παρέδρων της προηγούμενης παραγράφου απαιτείται πτυχίο τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, Πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, διδακτορικό δίπλωμα συναφές με το αντικείμενο της θέσης και οκταετής τουλάχιστον προϋπηρεσία στην ΕΑΕ (ΣΜΕΑΕ, ΤΕ ή ΚΕΔΔΥ). Για το διορισμό στις θέσεις παρέδρων με θητεία απαιτείται πτυχίο τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, Πανεπιστημίου της ημεδαπής ή ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με μετεκπαίδευση στην ΕΑΕ, στα διδασκαλεία των Πανεπιστημίων ή σε αντίστοιχα της αλλοδαπής ή μεταπτυχιακές σπουδές στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, καθώς και οκταετής προϋπηρεσία στην ΕΑΕ (ΣΜΕΑΕ, ΤΕ ή ΚΕΔΔΥ). Για τα λοιπά προσόντα και τη διαδικασία πλήρωσης των θέσεων εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις για την πλήρωση θέσεων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και λαμβάνεται υπόψη η κατεύθυνση της μετεκπαίδευσης και των μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και η προϋπηρεσία σε αντίστοιχες ΣΜΕΑΕ. Για την πλήρωση των συνιστομένων θέσεων έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 25 και 26 του ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 75 Α'), όπως ισχύουν.

3. Έργο του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου είναι:

α) η επιστημονική έρευνα, μελέτη και τεκμηρίωση όλων των θεμάτων της ΕΑΕ και η υποβολή προτάσεων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής στην ΕΑΕ,

β) ο σχεδιασμός και η υποστήριξη ανάπτυξης προ- γραμμάτων επιμόρφωσης του προσωπικού της ΕΑΕ σε συνεργασία με το αρμόδιο Τμήμα Επιμόρφωσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, τα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ) και τα Τμήματα ΕΑΕ των Πανεπιστημίων,

γ) ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη των ωρολογίων και αναλυτικών προγραμμάτων, καθώς και ο σχεδιασμός του διδακτικού και λοιπού υποστηρικτικού υλικού για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

δ) η αξιολόγηση των προγραμμάτων ΕΑΕ σε συνεργασία με το Τμήμα Αξιολόγησης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου,

ε) η προώθηση και εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στην ΕΑΕ,

στ) η επιστημονική υποστήριξη του έργου των Σχολικών Συμβούλων ΕΑΕ, των Συμβούλων ΕΕΠ και των προγραμμάτων σχολικής ενσωμάτωσης,

ζ) η συνεργασία με επιστημονικούς φορείς και οργανώσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού και με εξειδικευμένους επιστήμονες με σκοπό την προώθηση των θεμάτων της ΕΑΕ,

η) η αξιολόγηση του έργου των ΚΕΔΔΥ.

4. Στις συνεδριάσεις του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μετέχουν με δικαίωμα ψήφου κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου του Τμήματος:

α) ένας (1) εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης,

β) ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουρ- γείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

γ) ένας (1) εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία,

δ) ένας (1) εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Σωματείων Γονέων και Κηδεμόνων Ατόμων με Αναπηρία και

ε) ένας (1) εκπρόσωπος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ενώσεων Γονέων Ατόμων με Μαθησιακές Δυσκολίες. Όλοι οι ανωτέρω εκπρόσωποι εκτός του προϊστάμενου της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζονται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κατόπιν προτάσεων από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τις Ομοσπονδίες. Σε περίπτωση μη προτάσεως κατά τα ανωτέρω, εντός εύλογης προθεσμίας, ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζει τους εκπροσώπους χωρίς πρόταση.

Άρθρο 15

Θέματα οργάνωσης της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

1. Το Τμήμα Διοικητικού της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετονομάζεται σε Τμήμα Προσωπικού (ΤΠ). Το ΤΠ, του οποίου προϊστάται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού με βαθμό Α' και δεκαπενταετή τουλάχιστον πραγματική δημόσια υπηρεσία, είναι αρμόδιο για το χειρισμό των θεμάτων διορισμού, πρόσληψης, υπηρεσιακής κατάστασης και πειθαρχικού δικαίου του ΕΕΠ των ΚΕΔΔΥ και των ΣΜΕΑΕ, του ΕΒΠ και του ΔΠ των ΚΕΔΔΥ, των οδηγών αυτοκινήτων και των συνοδών των μαθητών των ΣΜΕΑΕ και θεμάτων πρόσληψης αναπληρωτών και ωρομισθίων εκπαιδευτικών ΕΑΕ.

2. Ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων είναι εκπαιδευτικός που έχει τα τυπικά προσόντα τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ, πενταετή προϋπηρεσία στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση, έχει ασκήσει διευθυντικά καθήκοντα και διαθέτει 20ετή τουλάχιστον προϋπηρεσία μόνιμου εκπαιδευτικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' ΓΡΟΣΠΙΚΟ ΕΑΕ

Άρθρο 16

Εκπαιδευτικό Προσωπικό

1. Η στελέχωση των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ, των προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης, των προγραμμάτων παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι γίνεται από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με σπουδές στην ΕΑΕ, οι οποίοι τοποθετούνται με τα ισχύοντα κριτήρια της γενικής εκπαίδευσης με μετάθεση, διορισμό, απόσπαση ή αναπλήρωση. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί ανήκουν στις Διευθύνσεις ή τα Γραφεία της αντίστοιχης βαθμίδας εκπαίδευσης.

2. Οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι μετεκπαιδεύονται στην ΕΑΕ υποχρεούνται να υπηρετήσουν σε ΣΜΕΑΕ για μια τριετία τουλάχιστον.

3. Οι εκπαιδευτικοί των τμημάτων ένταξης, των προ- γραμμάτων πρώιμης παρέμβασης, παροχής διδασκαλίας στο σπίτι και παράλληλης στήριξης, για συμπλήρωση του διδακτικού τους ωραρίου και με εισήγηση του σχολικού συμβούλου ΕΑΕ, δύνανται να προσφέρουν εκπαιδευτικό έργο και σε μαθητές με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες άλλων σχολείων. Στις ΣΜΕΑΕ που φοιτούν μαθητές οι οποίοι ανήκουν στο φάσμα του αυτισμού

τοποθετούνται κατά προτεραιότητα εκπαιδευτικοί οι οποίοι έχουν σπουδές ή εξειδίκευση στον αυτισμό.

4. Εκπαιδευτικοί που υπηρετούν και κατέχουν οργανική θέση σε ΣΜΕΑΕ και δεν έχουν μεταεκπαίδευση ή άλλο τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ συμμετέχουν κατά προτεραιότητα σε προγράμματα επιμόρφωσης και εξειδίκευσης που υλοποιούνται από τον Οργανισμό Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ) ή είναι προγράμματα χρηματοδοτούμενα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ).

Άρθρο 17

Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό

1. Για τη στελέχωση των ΚΕΔΔΥ και των ΣΜΕΑΕ προβλέπεται ΕΕΠ. Η άσκηση των καθηκόντων τους δύναται να επεκτείνεται και στους μαθητές των συστεγαζόμενων ή γειτονικών ΣΜΕΑΕ, όταν δεν υπάρχουν αντίστοιχες ειδικότητες και εφόσον έχουν καλυφθεί οι ανάγκες των σχολείων στα οποία υπηρετούν. Η επέκταση της άσκησης των καθηκόντων τους γίνεται με απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή Εκπαίδευσης ύστερα από πρόταση του ΠΥΣΕΕΠ, στο οποίο υποβάλλονται οι σχετικές αιτιολογημένες εισηγήσεις του σχολικού συμβούλου της ΕΑΕ και του σχολικού συμβούλου ΕΕΠ της αντίστοιχης ειδικότητας.

2. Οι ανήκοντες στους κλάδους ΕΕΠ και το ΕΒΠ των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ δύνανται να αποσπώνται στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και στις Διευθύνσεις και στα Γραφεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 6 του ν. 2740/1999 (ΦΕΚ 186 Α'). Οι αποσπώμενοι θεμελιώνουν δικαίωμα υποβολής αίτησης μετάθεσης και λαμβάνουν τις Μονάδες Συνθηκών Διαβίωσης (ΜΣΔ) της οργανικής τους θέσης.

Άρθρο 18

Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό

Για θέματα αυτοεξυπηρέτησης, καθημερινής διαβίωσης και λειτουργικών διευκολύνσεων των μαθητών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στα γενικά σχολεία προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χωρίς παράλληλη στήριξη από εκπαιδευτικό ΕΑΕ ή που φοιτούν σε ΣΜΕΑΕ, προσλαμβάνεται ΕΒΠ.

Άρθρο 19

Σύσταση νέων κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ και ΕΒΠ

1. Στους κλάδους των εκπαιδευτικών ΕΑΕ της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τις ΣΜΕΑΕ που προβλέπονται στα άρθρα 12,13 και 14 του ν. 1566/1985 προστίθενται οι εξής νέοι κλάδοι: α) Κλάδος ΠΕ 61 (Νηπιαγωγών ΕΑΕ) β) Κλάδος ΠΕ 71 (Δασκάλων ΕΑΕ) γ) Κλάδος ΠΕ 11.01. (Καθηγητών Φυσικής Αγωγής με ειδικότητα στην ΕΑΕ), δ) Κλάδοι ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50».

2. Στους κλάδους που προβλέπονται στην περίπτωση α' της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985 προστίθενται οι εξής κλάδοι: α) Κλάδος ΠΕ 35 (Παιδιάτρων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία ή Νευρολόγων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία). β) Κλάδος ΠΕ 36 (Μουσικοθεραπειών).

3. Συνιστάται κλάδος ΠΕ 72 (Εκπαιδευτικών Ενηλίκων) που βρίσκονται εντός ή εκτός του πλαισίου των ΣΜΕΑΕ, ο οποίος προστίθεται στους κλάδους των εκπαιδευτικών ΕΑΕ της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για τις ΣΜΕΑΕ που προβλέπονται στο άρθρο 14 του ν. 1566/1985. 4. Τα εισαγωγικά και καταληκτικά μισθολογικά κλιμάκια όλων των κλάδων των παραγράφων 1, 2 και 3 του παρόντος άρθρου ορίζονται κατά κλάδο σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 3205/2003 (ΦΕΚ 297 Α').

Άρθρο 20

Τυπικά προσόντα

1. Τα ειδικά τυπικά προσόντα ένταξης στον εισαγωγικό βαθμό των συνιστομένων κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ του προηγούμενου άρθρου ορίζονται ως εξής: 1.1. Του κλάδου ΠΕ 61 (Νηπιαγωγών ΕΑΕ):

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με βασικές σπουδές σε παιδαγωγικά τμήματα ειδικής προσχολικής αγωγής ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, με βασικές σπουδές στα παιδαγωγικά τμήματα ειδικής προσχολικής αγωγής ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδύσεως στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές στα παιδαγωγικά τμήματα ειδικής προσχολικής αγωγής ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

δ) Πτυχίο παιδαγωγικών τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με αντικείμενο την ειδική προσχολική αγωγή ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια των τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο παιδαγωγικών τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με αντικείμενο την ειδική προσχολική αγωγή ή παιδαγωγικά τμήματα ειδικής αγωγής με κατεύθυνση Νηπιαγωγών. Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 61 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε Νηπιαγωγεία ΕΑΕ, σε τμήματα πρώιμης παρέμβασης, σε τμήματα ένταξης νηπιαγωγείων, σε προγράμματα παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι. Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία σε αυτά, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ. 1.2. Του κλάδου ΠΕ 71 (Δασκάλων ΕΑΕ):

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με βασικές σπουδές σε Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμήματα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής

με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμήματα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδύσεως στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές σε Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμήματα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

δ) Πτυχίο Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμημάτων Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια των τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης Ειδικής Αγωγής ή Τμημάτων Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής με κατεύθυνση Δασκάλων, των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής. Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 71 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε δημοτικά σχολεία ΕΑΕ, σε τμήματα ένταξης των δημοτικών σχολείων, σε προγράμματα παράλληλης στήριξης, παροχής διδασκαλίας στο σπίτι και με απόσπαση καλύπτουν ανάγκες σε εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ). Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία σε αυτά, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ. 1.3. Του κλάδου ΠΕ 11.01 (Καθηγητών Φυσικής Αγωγής με ειδικότητα στην ΕΑΕ):

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ ή στην ειδική φυσική αγωγή, με βασικές σπουδές στα ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στην ειδική φυσική αγωγή, με βασικές σπουδές στα ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με κύρια ειδικότητα την «ΕΑΕ» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή Θεραπευτική Γυμναστική» ή την «Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή» ή την «Προσαρμοσμένη Κινητική Αγωγή» ή την «Άσκηση σε χρόνιες παθήσεις και Αναπηρία», παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι

την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

δ) Πτυχίο ΤΕΦΑΑ των Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με κύρια ειδικότητα την «ΕΑΕ» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή» ή την «Ειδική Φυσική Αγωγή-Θεραπευτική Γυμναστική» ή την «Προσαρμοσμένη Φυσική Αγωγή» ή την «Προσαρμοσμένη Κινητική Αγωγή» ή την «Άσκηση σε χρόνιες παθήσεις και Αναπηρία». Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 11.01 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ προσχολικής, πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε προγράμματα παράλληλης στήριξης κατά τη διάρκεια του μαθήματος της φυσικής αγωγής κατόπιν γνωμάτευσης του οικείου ΚΕΔΔΥ και όχι πάνω από δύο (2) ώρες για κάθε μαθητή την εβδομάδα, σε προγράμματα παροχής διδασκαλίας στο σπίτι κατ' εξαίρεση κατόπιν γνωμάτευσης του οικείου ΚΕΔΔΥ και όχι πάνω από δύο (2) ώρες σε κάθε μαθητή την εβδομάδα και με απόσπαση καλύπτουν ανάγκες σε εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ). Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ, για την παροχή αποκλειστικά υποστηρικτικού έργου στο μαθητικό πληθυσμό της αρμοδιότητας του ΚΕΔΔΥ. 1.4. Των κλάδων ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50»:

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με βασικές σπουδές σε Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ ή στη σχολική ψυχολογία, με βασικές σπουδές σε Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδύσεως στην ΕΑΕ των Διδασκαλείων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με βασικές σπουδές σε Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

δ) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με τουλάχιστον τριετή αποδεδειγμένη προϋπηρεσία στην ΕΑΕ παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής με τουλάχιστον τριετή αποδεδειγμένη προϋπηρεσία στην ΕΑΕ. Οι εκπαιδευτικοί των κλάδων ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50», τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ, σε τμήματα ένταξης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στα εργαστήρια ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ), σε προγράμματα παράλληλης στήριξης και παροχής διδασκαλίας στο σπίτι. Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ.

2. Τα τυπικά προσόντα διορισμού στον εισαγωγικό βαθμό των συνιστομένων κλάδων του ΕΕΠ του προηγούμενου άρθρου ορίζονται ως εξής:

2.1. Του κλάδου ΠΕ 35 (Παιδιάτρων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία ή Νευρολόγων με εξειδίκευση στην παιδονευρολογία):

α) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής στις ανωτέρω αναφερόμενες ειδικότητες και άδεια ασκήσεως επαγγέλματος. Το προσωπικό του κλάδου ΠΕ 35 μπορεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του εφόσον είναι απαραίτητο λόγω γεωγραφικής κατανομής και διασποράς μαθητικού πληθυσμού, σε περισσότερες από μία ΣΜΕΑΕ ή και ΚΕΔΔΥ. Το προσωπικό του κλάδου ΠΕ 35 προσλαμβάνεται από τις αρμόδιες Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης με σύμβαση έργου ιδιωτικού δικαίου. Η τοποθέτηση και κατανομή τους γίνεται από τους Περιφερειακούς Διευθυντές Εκπαίδευσης σε συνεργασία με τους κατά τόπους Διευθυντές Εκπαίδευσης, με τους κατά τόπους Σχολικούς Συμβούλους ΕΑΕ και με τους Συμβούλους ΕΕΠ. Έργο τους είναι η διάγνωση, η θεραπευτική παρέμβαση, η χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής, η παραπομπή παιδιών σε νοσηλευτικές μονάδες, η ενημέρωση των γονέων, η συνεργασία μαζί τους και η σύνταξη σχετικών εκθέσεων, για κάθε μαθητή που παρακολουθείται, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.

2.2. Του κλάδου ΠΕ 36 (Μουσικοθεραπειών):

α) Διδακτορικό δίπλωμα στη μουσικοθεραπεία, με πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή μουσικής ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 – 1986 ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στη μουσικοθεραπεία, με πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 – 1986 ή

γ) Πτυχίο διετούς μετεκπαιδύσεως στη μουσικοθεραπεία Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής, με πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή μουσικής ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 – 1986 ή

δ) Πτυχίο μουσικοθεραπείας ή ΕΑΕ ή μουσικής ή πτυχίο Τμήματος Παιδαγωγικών, Φιλοσοφικών, Ιατρικών, Κοινωνικών, Νομικών ή άλλων συναφών επιστημών, από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στη μουσικοθεραπεία από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στη μουσικοθεραπεία, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

ε) Πτυχίο από Πανεπιστήμια της ημεδαπής ή αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής στη μουσικοθεραπεία ή

στ) Με δίπλωμα ωδείου αναγνωρισμένου από το κράτος με την προϋπόθεση ότι η εγγραφή στο ωδείο έγινε πριν από την έναρξη λειτουργίας των Πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικών σπουδών στην Ελλάδα κατά το ακαδημαϊκό έτος 1985 – 1986. Το ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ 36 τοποθετείται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση σε αντίστοιχες με την ειδικότητα του θέσεις σε αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ της προσχολικής, πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης όταν συμπληρώσουν τριετή εκπαιδευτική προϋπηρεσία, μπορούν να τοποθετηθούν με μετάθεση ή απόσπαση σε θέσεις των ΚΕΔΔΥ, για την παροχή αποκλειστικά υποστηρικτικού έργου στο μαθητικό πληθυσμό της αρμοδιότητας του ΚΕΔΔΥ.

3. Τα τυπικά προσόντα διορισμού στον εισαγωγικό βαθμό του συνιστάμενου κλάδου ΠΕ 72 (Εκπαιδευτικών Ενηλίκων) του προηγούμενου άρθρου ορίζονται ως εξής:

α) Διδακτορικό δίπλωμα στην ΕΑΕ, με πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή με πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

β) Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην ΕΑΕ, με πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή με πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής ή

γ) Πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή με πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής παράλληλα με πιστοποιητικό παρακολούθησης ετήσιων σεμιναρίων κατάρτισης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών ή

δ) Πτυχίο Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Συνεχής Εκπαίδευση» ή πτυχίο Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής με κατεύθυνση «Εκπαιδευτική Πολιτική», Πανεπιστημιακών Τμημάτων της ημεδαπής ή με αναγνωρισμένο ως αντίστοιχο και ισότιμο πτυχίο της αλλοδαπής. Οι εκπαιδευτικοί του κλάδου ΠΕ 72 τοποθετούνται με διορισμό, μετάθεση ή απόσπαση στα ΕΕΕΕΚ και απασχολούνται στην υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ενηλίκων πολιτών με ή χωρίς αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που σχεδιάζονται και εκπονούνται από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης ή από οποιονδήποτε άλλον επίσημο κρατικό φορέα έχει την ευθύνη σχεδιασμού και εκπόνησης ανάλογων προγραμμάτων.

Άρθρο 21

Διορισμό εκπαιδευτικών ΕΑΕΥπηρεσιακές μεταβολές

1. Σε κενές οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών ΕΑΕ μπορεί να μετατίθενται κατά σειρά εκπαιδευτικοί που ανήκουν οργανικά σε σχολικές μονάδες της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, οι οποίοι:

α) είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος στην ΕΑΕ,

- β) είναι κάτοχοι τίτλου μεταπτυχιακών σπουδών στην ΕΑΕ,
- γ) είναι κάτοχοι τίτλου διετούς μετεκπαίδευσης στην ΕΑΕ στα Διδασκαλεία της ημεδαπής ή ισότιμου και αντίστοιχου τίτλου της αλλοδαπής,
- δ) είναι κάτοχοι πτυχίου Παιδαγωγικού Τμήματος ΕΑΕ ή Τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής με κατεύθυνση την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία,
- ε) είναι εκπαιδευτικοί με μόνιμη αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%),
- στ) είναι εκπαιδευτικοί γονείς παιδιών με αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, ύστερα από σχετική πιστοποίηση των αρμόδιων διαγνωστικών υπηρεσιών,
- ζ) είναι κάτοχοι πιστοποιητικού ότι παρακολούθησαν επιτυχώς σεμινάριο ετήσιας επιμόρφωσης – εξειδίκευσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών και έχουν προϋπηρεσία τριών διδακτικών ετών σε δομές ΕΑΕ και στα ΚΕΔΔΥ. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών,
- η) διαθέτουν αποδεδειγμένη προϋπηρεσία τριών διδακτικών ετών σε δομές ΕΑΕ. Οι εκπαιδευτικοί της παρούσας παραγράφου οι οποίοι εκτός των προσόντων
- α) έως η) διαθέτουν επιπλέον εξειδίκευση στην ελληνική νοηματική γλώσσα των κωφών και στη γραφή Braille των τυφλών που πιστοποιείται με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου, μετατίθενται κατά προτεραιότητα σε σχολικές μονάδες τυφλών και κωφών. Κατά την προσωρινή ή οριστική τοποθέτηση σε κενές οργανικές θέσεις μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού των ΣΜΕΑΕ, προηγούνται εκπαιδευτικοί που είναι άτομα με μόνιμη αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) σε αντίστοιχες σχολικές μονάδες και σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το είκοσι τοις εκατό (20%) των υπηρετούντων εκπαιδευτικών σε αυτές. Η τοποθέτηση των εκπαιδευτικών από μετάθεση σε κενές οργανικές θέσεις γίνεται σύμφωνα με το σύνολο των μορίων τους και εφόσον αυτοί πληρούν τις προϋποθέσεις ικανότητας όπως αυτές προβλέπονται κατωτέρω στην περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 23 του παρόντος νόμου.

2. Στις απομένουσες μετά τις μεταθέσεις κενές οργανικές θέσεις διορίζονται κατά σειρά:

α) οι περιλαμβανόμενοι στους πίνακες επιτυχόντων διαγωνισμού κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ του παρόντος νόμου, ο οποίος διαγωνισμός διεξάγεται από τον ΑΣΕΠ, κατά σειρά επιτυχίας των εχόντων τα ειδικά τυπικά προσόντα των κλάδων εκπαιδευτικών ΕΑΕ ΠΕ 61, ΠΕ 71, ΠΕ 72, ΠΕ11.01 και όλων των κλάδων ΠΕ (Καθηγητών Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ) όλων των ειδικοτήτων, με τον ισχύοντα κωδικό τους και προέκταση « .50»,

β) οι περιλαμβανόμενοι στους πίνακες των αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΕΑΕ, κατά τα ισχύοντα για τη λοιπή εκπαίδευση ποσοστά διορισμού από κάθε κατηγορία.

3. Όταν δεν καλύπτονται τα κενά με μετάθεση ή διορισμό, αποσπώνται κατά προτεραιότητα εκπαιδευτικοί των περιπτώσεων α) έως η) της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου και ακολουθούν εκπαιδευτικοί με προϋπηρεσία σε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ τουλάχιστον ενός διδακτικού έτους. Οι εκπαιδευτικοί της παρούσας παραγράφου, οι οποίοι εκτός των προσόντων α) έως η) διαθέτουν επιπλέον εξειδίκευση στην ελληνική νοηματική γλώσσα των κωφών και στη γραφή Braille των τυφλών που πιστοποιείται με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου, αποσπώνται κατά προτεραιότητα σε σχολικές μονάδες τυφλών και κωφών.

Άρθρο 22

Αναπληρωτές εκπαιδευτικά ΕΑΕ

1. Εφόσον υπάρχουν ανάγκες που δεν καλύπτονται με μετάθεση, διορισμό, απόσπαση ή συμπλήρωση ωραρίου, προσλαμβάνονται κατά σειρά αναπληρωτές ή ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί ΕΑΕ, οι οποίοι διαθέτουν:

α) Τα προσόντα τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ, με μετάθεση ή διορισμό.

β) Έχουν παρακολουθήσει ετήσιο σεμινάριο επιμόρφωσης στην ΕΑΕ από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποδεδειγμένης διάρκειας τουλάχιστον τετρακοσίων (400) ωρών. Σεμινάρια ετήσιας διάρκειας στην ΕΑΕ, που έχουν υλοποιηθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, από Πανεπιστήμια ή από αναγνωρισμένους κρατικούς φορείς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αναγνωρίζονται, για την ένταξη στον εισαγωγικό βαθμό, ως ισότιμα με τα ανωτέρω σεμινάρια τετρακοσίων (400) ωρών.

γ) Έχουν μόνιμη αναπηρία σε ποσοστό τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και εφόσον αυτή δεν οφείλεται σε θέματα ψυχικής υγείας. Διαπιστώνεται από πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια υγειονομική επιτροπή, η οποία επιβεβαιώνει ότι κρίνονται ικανοί για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ως εκπαιδευτικοί.

δ) Έχουν προϋπηρεσία μεγαλύτερη του ενός διδακτικού έτους, η οποία αποκτήθηκε από πρόσληψη στην ΕΑΕ μέσω του ενιαίου πίνακα αναπληρωτών γενικής εκπαίδευσης, εφόσον δεν καλύπτονται οι θέσεις με εκπαιδευτικούς με τα προσόντα α) έως γ). Αυτοί κατατάσσονται τελευταίοι στον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών εκπαιδευτικών ΕΑΕ. Σε περίπτωση εξάντλησης των πινάκων και εφόσον εξακολουθούν να υπάρχουν κενές θέσεις, αυτές καλύπτονται από τον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών γενικής εκπαίδευσης.

2. Για την πρόσληψη αναπληρωτών ή ωρομισθίων εκπαιδευτικών ΕΑΕ συντάσσονται δυο πίνακες υποψήφιων εκπαιδευτικών ΕΑΕ στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ο πίνακας Α' με υποψήφιους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς με αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%), στον οποίο προηγούνται όσοι έχουν επιπλέον τυπικά προσόντα τοποθέτησης στην ΕΑΕ και ο Πίνακας Β' με τους εκπαιδευτικούς που έχουν τα τυπικά προσόντα τοποθέτησης σε ΣΜΕΑΕ. Από τον Πίνακα Α' προσλαμβάνεται ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) επί του συνόλου των προσλήψεων από κάθε κλάδο και η τοποθέτησή τους γίνεται κατά το δυνατόν, σε αντίστοιχες με την αναπηρία σχολικές μονάδες σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το είκοσι τοις εκατό (20%) των υπηρετούντων εκπαιδευτικών σε αυτές.

3. Εφόσον οι ανάγκες των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ, των προ- γραμμάτων παράλληλης στήριξης και διδασκαλίας στο σπίτι και των ΚΕΔΔΥ δεν δικαιολογούν πρόσληψη με πλήρες ωράριο, προσλαμβάνονται ωρομίσθιοι που έχουν τα προσόντα διορισμού, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και με ανώτατο όριο ωρών το ήμισυ του υποχρεωτικού ωραρίου των νεοδιόριστων του κλάδου τους. Οι αποδοχές που καταβάλλονται στους προσλαμβανόμενους της παραγράφου αυτής υπολογίζονται με το γινόμενο των μηνιαίων αποδοχών του εισαγωγικού κλιμακίου με το κλάσμα που έχει αριθμητή τις δεδουλευμένες ώρες και παρονομαστή τις ώρες του πρωτοδιόριστου του κλάδου τους. Η προϋπηρεσία αυτών υπολογίζεται με την αναγωγή του συνόλου των δεδουλευμένων ωρών σε έτη, μήνες, ημέρες

Άρθρο 23

Διορισμοί ΕΠ και ΕΒΠ/Υπηρεσιακές μεταβολές ΕΠ, ΕΠ και ΕΒΠ

1. Οι διορισμοί του ΕΕΠ και του ΕΒΠ στις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ γίνονται στις απομένουσες μετά τις μεταθέσεις κενές οργανικές θέσεις ύστερα από προκήρυξη του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η επιλογή των διοριστέων γίνεται από το ΥΣΕΕΠ του άρθρου 24 παράγραφος 3 του παρόντος νόμου, το οποίο καταρτίζει πίνακες που επικυρώνονται από τον Υπουργό και έχουν ισχύ για δύο χρόνια από την κύρωση και του τελευταίου πίνακα και το ΕΕΠ του κλάδου ΠΕ35 μπορεί να προσλαμβάνεται και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Οι διοριζόμενοι τοποθετούνται σε κενές οργανικές θέσεις ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ και απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Κατά τους διορισμούς του ΕΕΠ της παρούσας παραγράφου προηγούνται άτομα με μόνιμη αναπηρία τουλάχιστον εξήντα επτά τοις εκατό (67%) η οποία δεν οφείλεται σε θέματα ψυχικής υγείας, εφόσον έχουν τα προβλεπόμενα προσόντα διορισμού και μέχρι ποσοστού είκοσι τοις εκατό (20%) επί του αριθμού των διοριζομένων από κάθε ειδικότητα.

2. Οι μεταθέσεις των μελών του ΕΕΠ και του ΕΒΠ γίνονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ, σε κενές οργανικές θέσεις.

3. Κενές οργανικές θέσεις μετά τις μεταθέσεις, τις αποσπάσεις και τους διορισμούς δύνανται να καλυφθούν με μετατάξεις σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 69, 71, 72, 73 και 74 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007, ΦΕΚ 26 Α'), όπως εκάστοτε ισχύει.

4. Αν δεν είναι δυνατή η πλήρωση των θέσεων ΕΕΠ στις ΣΜΕΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ με μετάθεση, διορισμό, απόσπαση ή συμπλήρωση ωραρίου, καθώς και στις περιπτώσεις μακράς απουσίας μελών του ΕΕΠ ή για την κάλυψη εξαιρετικών λειτουργικών αναγκών, προσλαμβάνονται στις θέσεις αυτές αναπληρωτές που έχουν τα προσόντα διορισμού του κλάδου τους, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου για ένα διδακτικό έτος. Η πρόσληψή τους γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων από τους ενιαίους πίνακες που συντάσσονται, κάθε χρόνο, για το σκοπό αυτόν στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Μέχρι τη σύνταξη των ενιαίων πινάκων ΕΕΠ από την Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η πρόσληψή τους γίνεται με βάση τις κείμενες διατάξεις. Οι προσλαμβανόμενοι λαμβάνουν τις συνολικές αποδοχές του εισαγωγικού κλιμακίου του κλάδου τους. Στις θέσεις αυτές και εφόσον οι ανάγκες των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ δεν δικαιολογούν πρόσληψη με πλήρες ωράριο, προσλαμβάνονται ωρομίσθιοι που έχουν τα προσόντα διορισμού, με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου και με ανώτατο όριο ωρών το ήμισυ του υποχρεωτικού ωραρίου των νεοδιόριστων του κλάδου τους. Οι αποδοχές που καταβάλλονται στους προσλαμβανόμενους της παραγράφου αυτής υπολογίζονται με το γινόμενο των μηνιαίων αποδοχών του εισαγωγικού κλιμακίου με το κλάσμα που έχει αριθμητή τις δεδουλευμένες ώρες και παρονομαστή τις ώρες του πρωτοδιόριστου του κλάδου τους. Η προϋπηρεσία αυτών υπολογίζεται με την αναγωγή του συνόλου των δεδουλευμένων ωρών σε έτη, μήνες, ημέρες.

5. Η προϋπηρεσία των εκπαιδευτικών ΕΑΕ και του ΕΕΠ σε ΣΜΕΑΕ όλων των βαθμίδων, σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ή επαγγελματικά εργαστήρια ή εργαστήρια αυτόνομης διαβίωσης στο Ινστιτούτο Αναπτυξιακής Αποκατάστασης (πρώην Ψυχολογικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος) και στο κέντρο Ψυχικής Υγιεινής ή στον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας, αναγνωρίζεται ως δημόσια εκπαιδευτική υπηρεσία, μετά το διορισμό τους σε θέσεις μόνιμου εκπαιδευτικού ή ΕΕΠ των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Προϋπηρεσία με μειωμένο ωράριο αναγνωρίζεται με αναγωγή στο υποχρεωτικό ωράριο διδασκαλίας ή απασχόλησης κατά περίπτωση. Αρμόδια υπηρεσιακά συμβούλια για την αναγνώριση των προϋπηρεσιών του ΕΕΠ και ΕΒΠ, οι οποίες δεν εμπίπτουν στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ν. 3205/2003, είναι τα ΠΥΣΕΕΠ. Οι υπάλληλοι, των οποίων οι προϋπηρεσίες θα αναγνωριστούν με την παρούσα διάταξη, δεν δικαιούνται την καταβολή αναδρομικών από της κατατάξεώς τους στο νέο μισθολογικό κλιμάκιο.

6. Στις περιπτώσεις που εκπαιδευτικοί ΕΑΕ ή μέλη του ΕΕΠ ή του ΕΒΠ κρίνονται υπεράριθμοι ή άνευ αντικειμένου στις οργανικές τους θέσεις στις ΣΜΕΑΕ, με πράξη του

Ανώτερου Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΠΥΣΠΕ), του Ανώτερου Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΑΠΥΣΔΕ) ή ΠΥΣΕΕΠ αντίστοιχα, έπειτα από εισήγηση του διευθυντή του σχολείου και των σχολικών συμβούλων ΕΑΕ και των συμβούλων ΕΕΠ, ο Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης αποφασίζει τη διάθεση των υπεράριθμων προσωρινά, σε άλλη ΣΜΕΑΕ, όπου διαπιστώνεται ανάγκη. Κατά τον ίδιο τρόπο μπορεί να αναθέτει στους υπεράριθμους συμπλήρωση του ωραρίου τους σε άλλη ΣΜΕΑΕ, σε ΚΕΔΔΥ, ή με παροχή στήριξης γονιών ή μαθητών σχολείων της γενικής εκπαίδευσης, όταν με αιτιολογημένη εισήγηση κριθεί ότι οι περιπτώσεις των μαθητών του σχολείου στα οποία υπηρετούν δεν δικαιολογούν την πλήρη απασχόλησή τους.

7. Οι αιτήσεις μετάθεσης υποβάλλονται από τα μέλη του ΕΕΠ και ΕΒΠ μέσα στο μήνα Νοέμβριο κάθε έτους.

8. Το ΥΣΕΕΠ, στο οποίο διαβιβάζονται οι αιτήσεις για μετάθεση, συνεδριάζει μέχρι 15 Μαρτίου και αφού λάβει υπόψη τις κενές οργανικές θέσεις, τις μονάδες μετάθεσης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 του π.δ. 56/2001 (ΦΕΚ 47 Α') και τη σειρά προτίμησης των ενδιαφερομένων, εισηγείται για τις μεταθέσεις του ΕΕΠ και ΕΒΠ, με προτεραιότητα όσων υπάγονται στις ειδικές κατηγορίες και των υπολοίπων, με βάση το σύνολο των μονάδων μετάθεσης που συγκεντρώνουν και τη σειρά προτίμησης των κενών θέσεων που έχουν δηλώσει στον ενιαίο πίνακα προτιμήσεων.

Άρθρο 24

Υπηρεσιακά Συμβούλια

1. Αρμόδια υπηρεσιακά συμβούλια, τα οποία εξετάζουν και προτείνουν όλες τις υπηρεσιακές μεταβολές των αντίστοιχων κλάδων των υπαλλήλων είναι τα ακόλουθα:

α) για τους εκπαιδευτικούς που υπηρετούν στις ΣΜΕ- ΑΕ και τα ΚΕΔΔΥ, αρμόδια είναι τα οικεία ΠΥΣΠΕ και ΠΥΣΔΕ,

β) για το ΕΕΠ και το ΕΒΠ των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ, αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο είναι το ΠΥΣΕΕΠ,

γ) για το ΔΠ αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο είναι το Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Διοικητικού Προσωπικού (ΠΥΣΔΠ).

2. Για τις μεταθέσεις, μετατάξεις και αποσπάσεις υπαλλήλων που δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των περιφερειακών συμβουλίων, αρμόδια είναι κατά περίπτωση το Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΚΥΣΠΕ), το Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΚΥΣΔΕ) και το ΥΣΕΕΠ.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων συγκροτείται το ΥΣΕΕΠ στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο αποτελείται:

α) από τον πρόεδρο του ΚΥΣΠΕ, αναπληρούμενο από τον Αντιπρόεδρο του ίδιου Συμβουλίου,

β) από τον πρόεδρο του ΚΥΣΔΕ, αναπληρούμενο από τον Αντιπρόεδρο του ίδιου Συμβουλίου,

γ) από έναν προϊστάμενο γραφείου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή σύμβουλο ΕΕΠ, αναπληρούμενο από άλλον προϊστάμενο γραφείου πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή σύμβουλο ΕΕΠ,

δ) από δύο αιρετά μέλη του ΕΕΠ, αναπληρούμενα από αναπληρωματικά αιρετά μέλη ΕΕΠ,

ε) από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ως εισηγητή. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ορίζεται ως πρόεδρος του ΥΣΕΕΠ ένας από τους προέδρους των ΚΥΣΠΕ ή ΚΥΣΔΕ και γραμματέας ένας διοικητικός υπάλληλος με βαθμό Α΄ της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για τους μόνιμους διορισμούς ΕΕΠ και ΕΒΠ, καθώς και για την επιλογή προϊσταμένων με θητεία των ΚΕΔΔΥ, το ΥΣΕΕΠ συνεδριάζει υπό την προεδρία του Προέδρου του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ο οποίος αναπληρώνεται από Σύμβουλο ή Μόνιμο Πάρεδρο του τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, τη συμμετοχή ενός σχολικού συμβούλου ΕΑΕ με τον αναπληρωτή του, ενός συμβούλου ΕΕΠ με τον αναπληρωτή του και τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με τον αναπληρωτή του, οι οποίοι ορίζονται στην απόφαση συγκρότησης.

4. Στις περιφερειακές διευθύνσεις εκπαίδευσης συγκροτείται το Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Ει-δικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΠΥΣΕΕΠ), το οποίο είναι πενταμελές και αποτελείται από:

α) έναν (1) Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αναπληρούμενο από άλλον Διευθυντή ή Προϊστάμενο Γραφείου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης,

β) έναν (1) Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αναπληρούμενο από άλλον Διευθυντή ή Προϊστάμενο Γραφείου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,

γ) έναν (1) Σύμβουλο ΕΕΠ, αναπληρούμενο από μέλος ΕΕΠ των ΚΕΔΔΥ,

δ) δύο (2) αιρετά μέλη του ΕΕΠ, αναπληρούμενα από αναπληρωματικά αιρετά μέλη ΕΕΠ. Όταν εξετάζονται θέματα που αφορούν το ΕΒΠ, στις συνεδριάσεις συμμετέχει και ένας εκπρόσωπος του κλάδου τους που ορίζεται με την απόφαση συγκρότησης. Ως πρόεδρος του ΠΥΣΕΕΠ ορίζεται με απόφαση του περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης ένας από τους διευθυντές πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Γραμματέας και αναπληρωτής αυτού ορίζονται διοικητικοί υπάλληλοι, οι οποίοι υπηρετούν στην περιφερειακή διεύθυνση εκπαίδευσης. Τα θέματα στο ΠΥΣΕΕΠ εισηγείται ο Πρόεδρος ή μέλος που ορίζεται από τον Πρόεδρο.

Άρθρο 25

Μετεκπαίδευση – Επιμόρφωση

1. Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν σε ΣΜΕΑΕ, στα ΤΕ και στα προγράμματα παράλληλης στήριξης και διδασκαλίας στο σπίτι, παρακολουθούν επιμορφωτικά προγράμματα που καταρτίζονται και πραγματοποιούνται στα Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα (ΠΕΚ). Σε θέματα σχετικά με την οργάνωση και πραγματοποίηση των προγραμμάτων αυτών, την πρόσκληση, τη φοίτηση και τις υποχρεώσεις των επιμορφωμένων εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, μπορεί να καταρτίζονται προγράμματα για την επιμόρφωση του ΕΕΠ και του ΕΒΠ. Με την απόφαση αυτή καθορίζονται το περιεχόμενο και η διάρκεια κάθε επιμορφωτικού προ-γράμματος, τα ιδρύματα στα οποία πραγματοποιούνται τα επιμορφωτικά προγράμματα, οι διδάσκοντες, η διαδικασία πρόσκλησης για φοίτηση και οι υποχρεώσεις των επιμορφωμένων και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

3. Στα διδασκαλεία δημοτικής εκπαίδευσης του ν. 2327/ 1995 (ΦΕΚ 156 Α΄) μπορούν να εκπονούνται προγράμματα διετούς μετεκπαίδευσης στην ΕΑΕ για εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

4. Για τη μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ΕΕΠ σε θέματα ΕΑΕ παρέχονται κίνητρα για την ίδρυση και λειτουργία μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών σε Πανεπιστήμια της χώρας.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, ενώ με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τις διατάξεις της παραγράφου 14 του άρθρου 35 του ν. 1566/1985 για τη μετεκπαίδευση, ειδίκευση και επιμόρφωση του προσωπικού σε θέματα ΕΑΕ.

Άρθρο 26

Θέματα διορισμών

Οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 6 του ν. 3255/2004 (ΦΕΚ 138 Α΄) ισχύουν και για τους εκπαιδευτικούς του κλάδου ΠΕ 16 Μουσικής που πάσχουν από σκλήρυνση κατά πλάκας και ομόζυγη μεσογειακή αναιμία, που έχουν πτυχίο αναγνωρισμένο μη πανεπιστημιακού ιδρύματος της ημεδαπής ή ισότιμο της αλλοδαπής ανεξαρτήτως από επιτυχή συμμετοχή τους σε διαγωνισμό της παραγράφου 9 της περίπτωσης Β΄ του άρθρου 15 του ν. 1566/1985. Οι ανωτέρω εκπαιδευτικοί διορίζονται σε θέσεις κλάδου ΠΕ 16.01 και τοποθετούνται αποκλειστικά σε μουσικά σχολεία με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η σειρά διορισμού και τοποθέτησης σε σχολικές μονάδες εξαρτάται από τη συνολική πραγματική προϋπηρεσία που είχαν στις 30.6.2004.

Άρθρο 27

Αμιβές, επιδόματα, δαπάνες μετακίνησης

1. Οι διατάξεις των άρθρων 8 και 13 του ν. 3205/2003 συμπληρώνονται ως εξής:

α) Στην πρόβλεψη της περίπτωσης β (iii) της παραγράφου 1 του άρθρου 13 προστίθενται και οι προϊστάμενοι των ΚΕΔΔΥ.

β) Στην πρόβλεψη της περίπτωσης β (iii) της παραγράφου 1 του άρθρου 13 προστίθενται και οι διευθυντές των ΕΕΕΕΚ.

γ) Στην πρόβλεψη της περίπτωσης β΄ της παραγράφου 12 του άρθρου 8 του ν. 3205/2003 προστίθενται οι Προϊστάμενοι των ΚΕΔΔΥ, το ΕΠ, το ΕΕΠ και το ΕΒΠ που υπηρετεί με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στα ΚΕΔΔΥ, στις ΣΜΕΑΕ, στα ΤΕ, στα προγράμματα παράλληλης στήριξης και διδασκαλίας κατ' οίκον και στα Γραφεία Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑΣΕΠ) των ΣΜΕΑΕ.

δ) Τα επιδόματα της περίπτωσης β(ii) της παραγράφου 1 του άρθρου 13 και της περίπτωσης β΄ της παραγράφου 12 του άρθρου 8 του ν. 3205/2003 που έχουν ήδη καταβληθεί στους προϊσταμένους, στο ΕΠ, στο ΕΕΠ και στο ΕΒΠ που υπηρετούσαν με οποιαδήποτε σχέση εργασίας μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου στα ΚΔΑΥ της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 2817/2000 δεν αναζητούνται.

2. Οι πιστώσεις για τις εκπαιδευτικές άδειες των εκ- παιδευτικών ΕΑΕ και των ειδικοτήτων ΕΕΠ που έχουν οργανική θέση στα ΚΕΔΔΥ, εγγράφονται στον προϋπολογισμό της οικείας περιφερειακής διεύθυνσης εκ- παιδείας, έπειτα από εισήγηση των αρμόδιων υπηρεσιακών συμβουλίων.

3. Οι πιστώσεις για τις δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού των ΚΕΔΔΥ, των ΣΜΕΑΕ, καθώς και των σχολικών συμβούλων ΕΑΕ όλων των βαθμίδων και των συμβούλων ΕΕΠ όλων των ειδικοτήτων, εγγράφονται στον προϋπολογισμό της οικείας περιφερειακής διεύθυνσης εκπαίδευσης. Για την εγγραφή της δαπάνης μετακίνησης του προσωπικού των ΣΜΕΑΕ εισηγείται η αρμόδια διεύθυνση πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκ- παιδείας. Για την εγγραφή της δαπάνης μετακίνησης του προσωπικού των ΚΕΔΔΥ, καθώς και των σχολικών συμβούλων ΕΑΕ όλων των βαθμίδων και των συμβούλων ΕΕΠ όλων των ειδικοτήτων, εισηγείται ο περιφερειακός διευθυντής εκπαίδευσης.

4. Οι δαπάνες για την αποζημίωση των ωρομισθίων του ΕΕΠ της παραγράφου 4 του άρθρου 23 του παρόντος νόμου, εγγράφονται στον προϋπολογισμό της οικείας περιφερειακής διεύθυνσης εκπαίδευσης, κατόπιν εισηγήσεως του περιφερειακού Διευθυντή Εκ- παιδείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 28

Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας

1. Η Σχολή Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, που ιδρύθηκε κατά τις διατάξεις του π.δ. 137/1983 (ΦΕΚ 60 Α΄), λειτουργεί από τη θέση σε ισχύ του ν. 2817/2000 και συνεχίζει να λειτουργεί ως Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με έδρα την Καλλιθέα Αθηνών και περιλαμβάνει τα τμήματα ειδικό- τητας:

- αα) Ξυλουργικής,
- ββ) Κεραμικής – Αγγειοπλαστικής,
- γγ) Κοπτικής–Ραπτικής–Πλεκτικής,
- δδ) Κη πουρικής και
- εε) Υδραυλικής.

2. Η διάρκεια της φοίτησης στα τμήματα ειδικότητας καθορίζεται από πέντε (5) μέχρι οκτώ (8) σχολικά έτη, ανάλογα με τις μαθησιακές δυσκολίες των μαθητών, με απόφαση του προϊσταμένου της οικείας Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ύστερα από εισήγηση του οικεί- ου ΚΕΔΔΥ και πράξη του συλλόγου των διδασκόντων.

3. Οι υπηρετούντες σε οργανικές θέσεις μόνιμου προσωπικού του άρθρου 4 του π.δ. 137/1983 υπάγονται στους οικείους κλάδους του Εργαστηρίου Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας ως εξής:

- αα) του κλάδου Δασκάλων στον κλάδο Δασκάλων του άρθρου 13 του ν. 1566/1985,
- ββ) του κλάδου Φυσικής Αγωγής στον κλάδο ΠΕ11 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,
- γγ) του κλάδου Μουσικής στον κλάδο ΠΕ16 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,
- δδ) του κλάδου Τεχνολόγων Εκπαιδευτικών στον κλάδο ΠΕ18 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985,
- εε) του κλάδου Εργασιοθεραπευτών στον κλάδο ΠΕ29 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, στ
- στ) του κλάδου Βοηθών Τεχνικών Εκπαιδευτικών στον κλάδο ΔΕ1 ΕΒΠ,

ζς) του Κλάδου Διοικητικών Υπαλλήλων στον κλάδο ΔΕ1 Διοικητικό του άρθρου 20 του ν.1566/1985 και

ηη) του Κλάδου Κλητήρων στον κλάδο ΥΕ1 του άρθρου 20 του ν. 1566/1985. 4. Διατηρούνται οι τρεις (3) θέσεις καθαριστριών και τέσσερις (4) θέσεις μαγείρων – τραπεζοκόμων με σχέση ιδιωτικού δικαίου της παραγράφου 1Β του άρθρου 4 του π.δ.137/1983 και οι κατέχοντες τις θέσεις αυτές εξακολουθούν να υπηρετούν στο Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Καλλιθέας. Ο κλάδος Βοηθών Παιδαγωγών της παραγράφου 1Α του άρθρου 4 του π.δ. 137/1983 και οι τρεις (3) θέσεις αυτού καταργήθηκαν από τη θέση σε ισχύ του ν. 2817/ 2000.

Άρθρο 29

Ειδικό Σχολείο Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών

1. Το Ειδικό Εξαθέσιο Δημοτικό Σχολείο για παιδιά με εγκεφαλική παράλυση που ιδρύθηκε με την αριθμ. 89812/ Γ6/3.9.2004 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΦΕΚ 1400 Β΄) λειτουργεί στις εγκαταστάσεις της Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών στην Αργυρούπολη Αττικής.

2. Για τη στελέχωση του Ειδικού Σχολείου της προηγούμενης παραγράφου συνιστώνται έξι (6) θέσεις ΕΒΠ μαθητών και έξι (6) θέσεις ΕΕΠ, οι οποίες κατανέμονται σε κλάδους ως εξής:

α) έξι (6) θέσεις Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού

β) δύο (2) θέσεις Φυσικοθεραπευτών κλάδου ΠΕ28

γ) μία (1) θέση Εργοθεραπευτή κλάδου ΠΕ29

δ) μία (1) θέση Θεραπευτή του Λόγου κλάδου ΠΕ26 ή ΠΕ21

ε) μία (1) θέση Ψυχολόγου κλάδου ΠΕ23 στ) μία (1) θέση Κοινωνικού Λειτουργού κλάδου ΠΕ30.

3. Μέλη του προσωπικού της Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών που προσφέρουν υποστηρικτικές υπηρεσίες αντίστοιχες με το έργο του ΕΕΠ στους εξυπηρετούμενους από την Εταιρία Προστασίας Σπαστικών, μπορούν να εντάσσονται, ύστερα από αίτησή τους, στις θέσεις προσωπικού, οι οποίες συνιστώνται με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, εφόσον διαθέτουν τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις τυπικά και ουσιαστικά προσόντα. Για τα μέλη του ΕΒΠ προηγούνται όσοι διαθέτουν πτυχίο προσχολικής αγωγής ημερήσιας φροντίδας ατόμων με ειδικές ανάγκες και έπονται όσοι έχουν απολυτήριο λυκείου και προϋπηρεσία στην εταιρεία με την ειδικότητα του βοηθού. Σε περίπτωση που οι υποψήφιοι για την ένταξη είναι περισσότεροι για καθεμία από τις συνιστάμενες θέσεις, προτιμώνται όσοι έχουν μεγαλύτερο χρόνο υπηρεσίας.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, έπειτα από γνώμη του ΥΣΕΕΠ και αίτηση των ενδιαφερομένων, γίνεται ο διορισμός προσωπικού στις συνιστώμενες με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου οργανικές θέσεις του Ειδικού Σχολείου της Εταιρίας Προστασίας Σπαστικών. Η μετάταξη και η κατά την προηγούμενη παράγραφο ένταξη προσωπικού στις συνιστώμενες θέσεις γίνεται ύστερα από γνώμη του ΥΣΕΕΠ και αίτηση των ενδιαφερομένων, με κοινή απόφαση των καθ' ύλην αρμόδιων Υπουργών.

5. Όσοι διορίζονται, μετατάσσονται ή εντάσσονται στις συνιστώμενες με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου οργανικές θέσεις είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι. Με την απόφαση διορισμού, μετάταξης ή ένταξής τους κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια του ν. 3205/2003 ύστερα από σχετική πρόταση του ΥΣΕΕΠ. Αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο για τα θέματα υπηρεσιακής τους κατάστασης είναι το ΥΣΕΕΠ.

Άρθρο 30

Υπαγωγή σχολικών μονάδων Εθνικού Ιδρύματος Απροσάρμοστων Παιδών Κρήτης στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

1. Η σχολική μονάδα ειδικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που ιδρύθηκε από το Εθνικό Ίδρυμα Απροσάρμοστων Παιδών Κρήτης (ΕΙΠΑΠΚ) με το β.δ. 314/1973 (ΦΕΚ 93 Α΄) και έχει αναγνωριστεί ως ειδικό σχολείο με την αριθ. Γ/721/5.2.1982 (ΦΕΚ 66 Β΄) κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Κοινωνικών Υπηρεσιών, υπαγόμενη στο Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και στεγαζόμενη στο Κέντρο Αποκατάστασης Παιδιών και Νέων Κρήτης, υπάγεται εφεξής στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το προσωπικό που υπηρετεί σε αυτή μετατάσσεται σε οργανικές θέσεις εκπαιδευτικών και ΕΕΠ, που συνιστώνται για το σκοπό αυτόν.

2. Για τη μετάταξη του προσωπικού αυτού συνιστώνται έξι (6) θέσεις κλάδου Δασκάλων ΠΕ70, ΠΕ71, τέσσερις (4) θέσεις ΕΕΠ (μία λογοθεραπευτή, μία εργοθεραπευτή, μία κοινωνικού λειτουργού και μία ψυχολόγου) και μία (1) θέση ΕΒΠ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων μετά από πρόταση των αρμόδιων συμβουλίων, γίνεται η μετάταξη του προσωπικού αυτού.

Άρθρο 31

Ίδρυση ΣΜΕΑΕ στο Εθνικό Ίδρυμα Κωφών

1. Στις εγκαταστάσεις του Εθνικού Ιδρύματος Κωφών (ΕΙΚ) μπορεί να ιδρύνονται και να λειτουργούν ΣΜΕΑΕ, που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

2. Οι ΣΜΕΑΕ της προηγούμενης παραγράφου ιδρύνονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΙΚ και εισήγηση των οργάνων που προβλέπονται στην παράγραφο 18 του άρθρου 1 του ν. 2817/2000. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται ο τύπος της ιδρυόμενης σχολικής μονάδας, οι τάξεις, οι τομείς και τα τμήματα ειδικότητας αυτής, οι οργανικές θέσεις ΕΠ, ΕΕΠ, ΕΒΠ και ΔΠ, κατά κλάδους και ειδικότητες, οι οποίες απαιτούνται για τη λειτουργία της σχολικής μονάδας και οι οποίες προσανξάνουν τις θέσεις των οικείων κλάδων προσωπικού ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθώς και οι χώροι και οι εγκαταστάσεις ιδιοκτησίας του ΕΙΚ, η χρήση των οποίων παραχωρείται για τη λειτουργία των ιδρυόμενων σχολικών μονάδων και για όσο χρονικό διάστημα εξακολουθεί η λειτουργία αυτών.

3. Στις ιδρυόμενες ΣΜΕΑΕ εγγράφονται και φοιτούν μαθητές που είναι τρόφιμοι του ΕΙΚ ή τυγχάνουν οποιασδήποτε περίθαλψης και πρόνοιας αυτού. Μπορεί να εγγράφονται και να φοιτούν επίσης εξωτερικοί κωφοί και βαρήκοοι μαθητές, ύστερα από εισήγηση του οικείου ΚΕΔΔΥ.

4. Υπάλληλοι του ΕΙΚ, που προσφέρουν εκπαιδευτικό έργο ή υποστηρικτικές υπηρεσίες αντίστοιχες με το έργο του ΕΕΠ και του ΕΒΠ στους τρόφιμους και περιθαλλόμενους αυτού, μπορεί ύστερα από αίτησή τους, να εντάσσονται στις θέσεις προσωπικού, οι οποίες συνιστώνται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου ή να μετατάσσονται σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της επόμενης παραγράφου.

Σε περίπτωση που οι υποψήφιοι για ένταξη είναι περισσότεροι από τις συνιστώμενες θέσεις, προτιμώνται όσοι έχουν το μεγαλύτερο χρόνο υπηρεσίας.

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ύστερα από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΙΚ και πρόταση του ΥΣΕΕΠ και ύστερα από σχετική αίτησή τους, που υποβάλλεται εντός διμήνου από την ίδρυση της ΣΜΕΑΕ, γίνεται η κατά την προηγούμενη παράγραφο ένταξη ή μετάταξη:

α) σε θέσεις ΕΠ ή ΕΕΠ ή ΕΒΠ ή ΔΠ για όσους είναι μόνιμοι υπάλληλοι του ΕΙΚ και έχουν τα προβλεπόμενα προσόντα από τις οικείες διατάξεις για διορισμό στις θέσεις αυτές,

β) σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις αντίστοιχης ειδικότητας που συνιστώνται με την απόφαση ένταξης για όσους δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης περίπτωσης α', καθώς και για όσους δεν επιθυμούν να ενταχθούν σε μόνιμες θέσεις. Οι εντασσόμενοι σε θέσεις της παρούσας περίπτωσης εξακολουθούν να υπηρετούν με την ίδια σχέση εργασίας. 6. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ, κατατάσσονται σε μισθολογικά κλιμάκια, βάσει των διατάξεων των άρθρων 3, 4, 5, 6 και 15 του ν. 3205/2003 (ΦΕΚ 297 Α'), όπως ισχύουν, όσοι υπαχθούν στις διατάξεις της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου.

7. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του ΥΣΕΕΠ, μπορεί να διατίθενται ολικά ή μερικά σε άλλες ΣΜΕΑΕ για την προσφορά υπηρεσιών υπάλληλοι που κατέχουν προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις.

8. Στο πάσης φύσεως ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό του Εθνικού Ιδρύματος Κωφών καταβάλλονται όλα τα αντίστοιχα επιδόματα των εκπαιδευτικών προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως κάθε φορά ισχύουν, χωρίς ταυτόχρονη καταβολή του επιδόματος νοσοκομειακού και τροφής του άρθρου 8 παρ. 5 του ν. 3205/2003, όπως κάθε φορά ισχύει.

Άρθρο 32

ΣΜΕΑΕ και Πρόγραμμα Πρώιμης Παρέμβασης της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας και Αποκαταστάσεως Αναπήρων Παιδιών

1. Η φοίτηση παιδιών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ηλικίας τεσσάρων (4) έως επτά (7) ετών στο πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας και Αποκαταστάσεως Αναπήρων Παιδιών (ΕΛΕΠΑΠ) είναι ισότιμη με τη φοίτηση σε οποιαδήποτε μονάδα ειδικής προσχολικής αγωγής.

2. Οι ΣΜΕΑΕ που λειτουργούν στις εγκαταστάσεις της ΕΛΕΠΑΠ Αθηνών και Παραρτημάτων εντάσσονται στην κατηγορία της παραγράφου 4β του άρθρου 6 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 33

Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης

1. Η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Γ.Γ.Ε.Ε.) η οποία έχει συσταθεί με το άρθρο 3 του ν. 2909/2001 (ΦΕΚ 90 Α'), μετονομάζεται σε «Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης» (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.). Όπου αναφέρεται Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων ή Γενικός Γραμματέας Εκπαίδευσης Ενηλίκων νοείται εφεξής η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και ο Προϊστάμενος της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης αντίστοιχα.

2. Η παράγραφος 7 του άρθρου 2 του ν. 3369/2005 (ΦΕΚ 171 Α') τροποποιείται ως εξής: «7. Για τη διάγνωση των αναγκών της δια βίου εκπαίδευσης και δια βίου κατάρτισης, τη

γενικότερη αξιολόγηση και το συντονισμό των φορέων και της παροχής υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και δια βίου κατάρτισης, καθώς και για τη διασύνδεσή τους με το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.) συνιστάται συλλογικό όργανο με την ονομασία «Εθνική Επιτροπή Δια Βίου Μάθησης» (Ε.Ε.Δ.Β.Μ.). Στην Ε.Ε.Δ.Β.Μ. συμμετέχουν:

α) ο Γενικός Γραμματέας Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ως πρόεδρος,

β) ο Γενικός Γραμματέας Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ως αντιπρόεδρος,

γ) ο Γενικός Γραμματέας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών,

δ) ο Ειδικός Γραμματέας του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Ανώτατης Εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

ε) ο Ειδικός Γραμματέας του Ενιαίου Διοικητικού Τομέα Θεμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

στ) ο Πρόεδρος του Ο.Ε.Ε.Κ.,

ζ) ο Διοικητής του Ο.Α.Ε.Δ.,

η) ο Πρόεδρος του Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.,

θ) ο Πρόεδρος της Επιτελικής Επιτροπής Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση της παραγράφου 4 του άρθρου 11 του ν. 3191/2003 (ΦΕΚ 258 Α'), ι) ένας (1) εκπρόσωπος της Ε.Ν.Α.Ε.,

ια) ένας (1) εκπρόσωπος της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.,

ιβ) τρεις (3) εκπρόσωποι της τριτοβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης των εργαζομένων,

ιγ) τρεις (3) εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργοδοτών,

ιδ) ένας (1) εκπρόσωπος της τριτοβάθμιας συνδικαλιστικής οργάνωσης των δημοσίων υπαλλήλων,

ιε) ένας (1) εκπρόσωπος της Συνόδου των Πρυτάνεων των Πανεπιστημίων,

ιστ) ένας (1) εκπρόσωπος της Συνόδου των Προέδρων των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.),

ιζ) ένας (1) εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία.»

Άρθρο 34

Εξουσιοδοτικές διατάξεις

1. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου:

α) Συνιστώνται θέσεις σχολικών συμβούλων ΕΑΕ προ- σχολικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και θέσεις συμβούλων ΕΕΠ όλων των κλάδων ΠΕ και καθορίζονται οι λεπτομέρειες της διαδικασίας επιλογής τους, καθώς και οι αρμοδιότητές τους. Ομοίως καθορίζονται η έδρα και η περιφέρεια, στην οποία ασκούν τα καθήκοντά τους, οι λεπτομέρειες

που αφορούν σε περαιτέρω καθήκοντα, αρμοδιότητες και υποχρεώσεις τους και γίνεται ανακατανομή των εδρών, όταν αυξάνονται ή μειώνονται οι θέσεις τους.

β) Καθορίζονται ή τροποποιούνται:

αα) οι κλάδοι και οι θέσεις εκπαιδευτικών ΕΑΕ, ΕΕΠ και ΕΒΠ,

ββ) τα τυπικά προσόντα διορισμού, τα μοριοδοτούμενα κριτήρια πρόσληψης, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία πρόσληψης, η υπηρεσιακή κατάσταση και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά το ΕΠ, το ΕΕΠ και το ΕΒΠ και

γγ) οι προϋποθέσεις, τα κριτήρια και η διαδικασία των μεταθέσεων του ΕΠ, του ΕΕΠ και του ΕΒΠ.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται θέματα συγκρότησης και λειτουργίας των ΥΣΕΕΠ και ΠΥΣΕΕΠ, καθορίζονται οι αρμοδιότητες αυτών και ορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εκλογής των τακτικών και αναπληρωματικών μελών των συμβουλίων αυτών, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Μέχρι την έκδοση του διατάγματος αυτού εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του π.δ. 1/2003 (ΦΕΚ 1 Α').

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ιδρύεται στη Διεύθυνση ΕΑΕ του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Τμήμα Προσαρμογής των διδακτικών βιβλίων στη γραφή Braille για τυφλούς μαθητές, σε μεγέθυνση για μαθητές με χαμηλή όραση και στην ελληνική νοηματική γλώσσα για κωφούς μαθητές και καθορίζεται η στελέχωση του Τμήματος.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδεται έπειτα από εισηγήσεις του οικείου ΚΕΔΔΥ, των οργάνων του άρθρου 49 του ν. 1566/1985 και του ΚΕΔΔΥ της έδρας της Περιφέρειας, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στην ίδρυση, κατάργηση, προαγωγή, υποβιβασμό και συγχώνευση των ΣΜΕΑΕ, των ΤΕ και των Τμημάτων Πρώιμης Παρέμβασης (ΠΠ), την προσθήκη τομέων και τμημάτων ειδικοτήτων στα Επαγγελματικά Γυμνάσια, στα Επαγγελματικά Λύκεια και στην Επαγγελματική Σχολή και τη στελέχωσή τους. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, έπειτα από εισηγήσεις του οικείου ΚΕΔΔΥ, των οργάνων του άρθρου 49 του ν. 1566/1985 και του ΚΕΔΔΥ της έδρας της Περιφέρειας, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την αύξηση ή μείωση των οργανικών θέσεων, τη σύσταση και τον αριθμό των θέσεων του προσωπικού. Αν τα σχολεία ειδικής αγωγής λειτουργούν σε ιδρύματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων Υπουργείων, στην έκδοση των αποφάσεων συμπράττει και ο συναρμόδιος Υπουργός.

5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζονται οι περιπτώσεις, στις οποίες δεν κρίνεται αναγκαία η πλήρωση ορισμένων θέσεων σε συγκεκριμένα ΚΕΔΔΥ, εφόσον διασφαλίζεται η κάλυψη των αναγκών αυτών από την προσφορά υπηρεσιών από μέλη των ΚΕΚΥΚΑΜΕΑ, κατά τα οριζόμενα με την ίδια απόφαση.

6. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εκδίδονται ύστερα από εισήγηση του Τμήματος ΕΑΕ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ρυθμίζονται θέματα σχετικά με:

α) την ένταξη, φοίτηση και αποφοίτηση των μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους τύπους σχολείων ΕΑΕ, ΤΕ και προγραμμάτων πρώιμης παρέμβασης και παράλληλης στήριξης,

β) την προσωνομία και τον τίτλο, καθώς και τον εξειδικευμένο τύπο των σχολείων ΕΑΕ και τον ελάχιστο αριθμό μαθητών που φοιτούν στις μονάδες αυτές και τις επί μέρους τάξεις,

γ) τον τρόπο παροχής της εκπαίδευσης στο σπίτι και των προγραμμάτων παράλληλης στήριξης,

δ) τα ειδικότερα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του προσωπικού των ΣΜΕΑΕ και των ΚΕΔΔΥ,

ε) την εντόπιση, διάγνωση, εγγραφή, μετεγγραφή, αξιολόγηση και κατάταξη των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στις αυτοτελείς ΣΜΕΑΕ και στα ΤΕ,

στ) τα εβδομαδιαία ωράρια διδακτικής εργασίας ή άλλης απασχόλησης του προσωπικού ΕΑΕ,

ζ) την οργάνωση και λειτουργία των ΣΜΕΑΕ, τη διάρθρωση και τις βασικές ενότητες του αναλυτικού προγράμματός τους και το είδος και τη μορφή των υποστηρικτικών υπηρεσιών,

η) την κατανομή κατά κλάδους και ειδικότητες των ΕΠ, ΕΕΠ και ΕΒΠ σε κάθε ΣΜΕΑΕ ή ΚΕΔΔΥ,

θ) τη διαδικασία συγκρότησης και λειτουργίας των συλλόγων γονέων, οι οποίοι συμμετέχουν και συνεργάζονται με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων,

ι) την προσφορά συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών στους γονείς των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες,

ια) τις εξετάσεις, αξιολογήσεις, βαθμολογίες και την προαγωγή των μαθητών των ΣΜΕΑΕ και των μαθητών που έχουν χαρακτηριστεί ως άτομα με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και φοιτούν σε συνήθεις σχολικές τάξεις,

ιβ) άλλα επιβοηθητικά μέσα που είναι προσιτά και επιστημονικώς αποδεκτά και τα οποία μπορούν να χρησιμοποιούνται κατ' εξαίρεση κατά τη διδασκαλία των μαθητών με σοβαρές διαταραχές ακοής ή/και με σοβαρές διαταραχές όρασης.

7. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων:

α) καθορίζεται η οργανικότητα των ΣΜΕΑΕ και ειδικότερα η αντιστοιχία αριθμού μαθητών προς νηπιαγωγούς και δασκάλους, ο ελάχιστος αριθμός μαθητών στις ΣΜΕΑΕ και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στην οργάνωση και λειτουργία των ΣΜΕΑΕ,

β) μπορεί να ανατίθεται στη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης της παραγράφου 1 του άρθρου 33 του παρόντος νόμου ο σχεδιασμός και η υλοποίηση προ- γραμμάτων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ενηλίκων πολιτών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που βρίσκονται εκτός του πλαισίου των ΣΜΕΑΕ,

γ) ρυθμίζονται θέματα οργάνωσης και λειτουργίας του Εθνικού Φορέα Πιστοποίησης της Επαρκούς Γνώσης της Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας και της Γραφής Braille της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου και οι λεπτομέρειες για τη διαδικασία και τη μεθοδολογία πιστοποίησης της ελληνικής νοηματικής γλώσσας και της γραφής Braille, η διαδικασία πιστοποίησης της γνώσης της ελληνικής νοηματικής γλώσσας από τους δασκάλους και τους διερμηνείς της, κατά τα πρότυπα του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας και της γραφής Braille,

δ) καθορίζονται οι προϋποθέσεις συνέχισης του διδακτικού έργου από τους ήδη υπηρετούντες με οργανική τοποθέτηση στις ΣΜΕΑΕ, οι οποίοι δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα από το παρόν άρθρο προσόντα, ο τόπος και τρόπος εκτύπωσης βιβλίων στη γραφή Braille και συγκροτούνται ομάδες εργασίας για την προσαρμογή των διδακτικών βιβλίων σε γραμματοσειρές κατάλληλες για μαθητές με χαμηλή όραση και στην ελληνική νοηματική γλώσσα για κωφούς μαθητές,

ε) καθορίζονται οι έδρες και οι περιφέρειες αρμοδιότητας των ΚΕΔΔΥ που θα συσταθούν μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου,

στ) ρυθμίζονται οι κανόνες λειτουργίας των συμβουλευτικών επιτροπών του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για την παρακολούθηση της φυσικής και της

ηλεκτρονικής προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία στις εκπαιδευτικές δομές και στο εκπαιδευτικό υλικό.

Άρθρο 35

Μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 5 του ν. 2817/2000 και των άρθρων 2 και 3 του ν. 3194/2003 που έρχονται σε αντίθεση με το νόμο αυτόν, καθώς και κάθε άλλη διάταξη που ρυθμίζει κατά τρόπο διαφορετικό θέματα που περιλαμβάνονται στις διατάξεις του νόμου αυτού. Οι διατάξεις του άρθρου 4 κεφάλαιο ΣΤ' παράγραφος 2 του ν. 2817/2000 και οι διατάξεις του άρθρου 13 παράγραφος 1 εδάφιο ε' του ν. 2470/1997 παραμένουν σε ισχύ.

2. Μέχρι την κατάρτιση του κανονισμού λειτουργίας των ΚΕΔΔΥ και του καθορισμού των καθηκόντων και υποχρεώσεων του προσωπικού αυτών, ισχύει η υπ' αριθμ. 4494/Γ6/1.11.2001 (ΦΕΚ 1503 Β') απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 28911/Γ6/12.3.2007 όμοια υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 449 Β').

3. Προεδρικά διατάγματα και κοινές ή μη υπουργικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί με βάση καταργούμενες διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την έκδοση των νεότερων κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του παρόντος νόμου.

Άρθρο 36

Καθαρισμός σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Η παρ. 5 του άρθρου 113 του ν. 1892/1990 (ΦΕΚ 101 Α'), που αντικαταστάθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 35 του ν. 3577/2007 (ΦΕΚ 130 Α'), αντικαθίσταται ως εξής:

«α. Ο καθαρισμός των σχολείων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όταν οι ανάγκες τους δεν καλύπτονται από το προσωπικό καθαριότητας που υπηρετεί σε οργανικές θέσεις, μπορεί να ανατίθεται σε καθαρίστρες – καθαρίστριες ή συνεργεία καθαρισμού με σύμβαση μίσθωσης έργου διάρκειας ενός διδακτικού έτους. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να καθορίζεται, εκτός του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, και εποπτευόμενος οργανισμός ή φορέας που θα συνάπτει τις συμβάσεις αυτές με τους αναδόχους.

β. Οι Προϊστάμενοι των αντίστοιχων Γραφείων Εκπαίδευσης και, όπου δεν υπάρχουν Γραφεία Εκπαίδευσης, οι Προϊστάμενοι των αντίστοιχων Διευθύνσεων Εκπαίδευσης αποστέλλουν τα απαραίτητα σχετικά για τις ανάγκες καθαρισμού των σχολείων τούτων στοιχεία προς το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή τον οργανισμό ή τον φορέα, που θα συνάπτει τις σχετικές συμβάσεις έργου. Σε περίπτωση που οι ανωτέρω συμβάσεις μίσθωσης έργου συνάπτονται με το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αυτές υπογράφονται από τους Προϊσταμένους των αντίστοιχων Γραφείων Εκπαίδευσης και, όπου δεν υπάρχουν Γραφεία Εκπαίδευσης, από τους Προϊσταμένους των αντίστοιχων Διευθύνσεων Εκπαίδευσης.

γ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται η αμοιβή των αναδόχων των ανωτέρω μισθώσεων, ανά αίθουσα.

δ. Οι αμοιβές των προαναφερόμενων καταβάλλονται από τις Σχολικές Επιτροπές, οι οποίες επιχορηγούνται προς τούτο από πιστώσεις του Κρατικού Προϋπολογισμού. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθορίζεται ο τρόπος διαχείρισης των χρηματοδοτήσεων του προηγούμενου εδαφίου.»

Άρθρο 37

Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις του.